

2(3)
2017

ГУЦУЛИ І ГУЦУЛЬЩИНА

Літературно-мистецький
і громадсько-суспільний часопис

18 березня 2011 року в актовій залі Косівського інституту прикладного і декоративного мистецтва ЛНАМ відбулася урочиста конференція Косівського осередку НТШ, присвячена 197-й річниці від дня народження Тараса Шевченка.

Із доповіддю «Вічний як народ» виступила Аделя Григорук, Роман Кабин, Іван Гнідан та студенти

інституту читали вірші великого поета. Члени НТШ К. СУсак, М. Іванчук, о. Іван Рибарук, А. Григорук презентували свої книги, що вийшли цього рік в українських видавництвах. Власним творчим доробком поділилася з присутніми поетеса Марія Вайно (м. Івано-Франківськ).

Фрагменти конференції. Світлина Ігоря Яремина

2(3)
2011

ГУЦУЛИ І ГУЦУЛЬЩИНА

Літературно-мистецький і громадсько-суспільний часопис

Рік заснування – 2010

ISBN 978-966-181-012-8

Косів - 2011

У номері

Христс Воскрес! Воістину Воскрес!..... 3

Національний геній

Антон ГРИГОРУК.

У вінок Шевченкової слави..... 4-5

Календар ювілейних дат – 2011..... 6

Іван ВАХ.

Писанкарство в Галицькій Гуцульщині..... 7-13

Суспільство і культура

Богдана ЧІХ-КНИШ.

Диво-писанки Віри та Сергія Борисів..... 14-15

Василь ГЛІБЧУК.

Великодні пісні..... 16-17

о. Іван РИБАРУК.

Духовний феномен 350-ліття..... 18-25

Національні генії

Аделя ГРИГОРУК.

"Йдуть до мене гори понад
Черемошем"..... 26-35

Ювілей

Тетяна БЕРЕЗКА.

Ювілейний ужинок
Василини Калинич..... 36-38

Редакційна колегія

Петро Гавука

(головний редактор)

Аделя Григоруک

(заступник головного редактора)

Антон Григоруک

Ярослав Тимофійчук

Дмитро Арсенич

Михайло Павлюк

Мирослава Долинчук

Редакційна колегія
працює на громадських засадах

Наша адреса:

вул. Незалежності, 28

м. Косів

Івано-Франківської області

78600

тел. (03478) 2-24-91

тел. (03478) 2-21-96

067-342-07-47

<http://gig.if.ua/>

E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Комп'ютерна верстка і дизайн
Віталія Стефурака

Редакція залишає за собою право
редагувати і скорочувати матеріали

За достовірність матеріалів
відповідають автори.

Ціна договірна

Аделя ГРИГОРУК. Завжди у пошуку.....	39-42	<i>Прочитайте дітям</i> Аделя ГРИГОРУК. Як зайчик і білочка стали друзями.....	64-66
Петро ЛОСЮК. Врятуємо сільську школу – врятуємо село.....	43-44	Аделя ГРИГОРУК. Казка про Муравлика.....	67-69
<i>Ювілей</i> Аделя ГРИГОРУК. Вірність своєму покликанню.....	45-46	<i>Зберігаймо народну культуру</i> Лариса БЕРЕЗКА. Кращий заклад культури.....	70-72
Творчість наших читачів.....	47	<i>Митці Гуцульщини</i> П. ДМИТРІВ. Визнана майстриня.....	73-74
Петро КОВАЛЬ. Юрій ПЕТРУК. Олексій КОРБУТЯК.		<i>Пам'ятки природи</i> Іван ЗЕЛЕНЧУК. Сакральність скелі Писаний Камінь.....	75-82
<i>Творчі постаті</i> Василь ГЛІБЧУК. Фрагменти з життя і творчості Ігоря Маковійчука.....	48	<i>З народних уст</i> Співанки в записі Віталія Дмитрюка....	83
Ігорі МАКОВІЙЧУК. "Чи моя то весна? Чи моя?".....	49	Віталій ДМИТРІЮК. Гуцулска убиря.....	84-85
<i>Поезія</i> Омелян ЛУПУЛ. Артезіани.....	50-52	<i>Відгуки, рецензії</i> Любов ТРОЯНСЬКА. Дякую за довгоочікуваний розумний посібник.....	86
Василь ШКУРГАН. "Собі знаю, що біле – то совість...".....	53-55	Дмитро ПАВЛИЧКО. Марія ВЛАД. Ніна БОРДАН.	87
Тарас ДЕВДЮК. "Затужить за тобою далина...".....	56-58	<i>Твої таланти, Гуцульщино</i> Володимир БОЙЧУК. Молодий скульптор Віктор Глібчук.....	88-89
<i>Дебют</i> Петро ВОЛИНЮК. "Я хочу вам відкрити власний світ...".....	59	<i>Книжкова полиця</i> Видання, які нещодавно побачили світ у "Писаному Каміні"...	90
<i>Митці світової слави</i> Василь ГЛІБЧУК. Його ім'я занесено в Книгу рекордів України.....	60	<i>Пам'ятаємо</i> Замість квітів на могилу.....	91-93
<i>Проза</i> Олена ЗОРИЧ. Лицар Світлого Воїнства Небесного.....	61-62	Вірний син Гуцульщини.....	94-95
Віталій ДМИТРІЮК. "Прішла весна".....	63	Кухня Гуцульщини.....	95-96

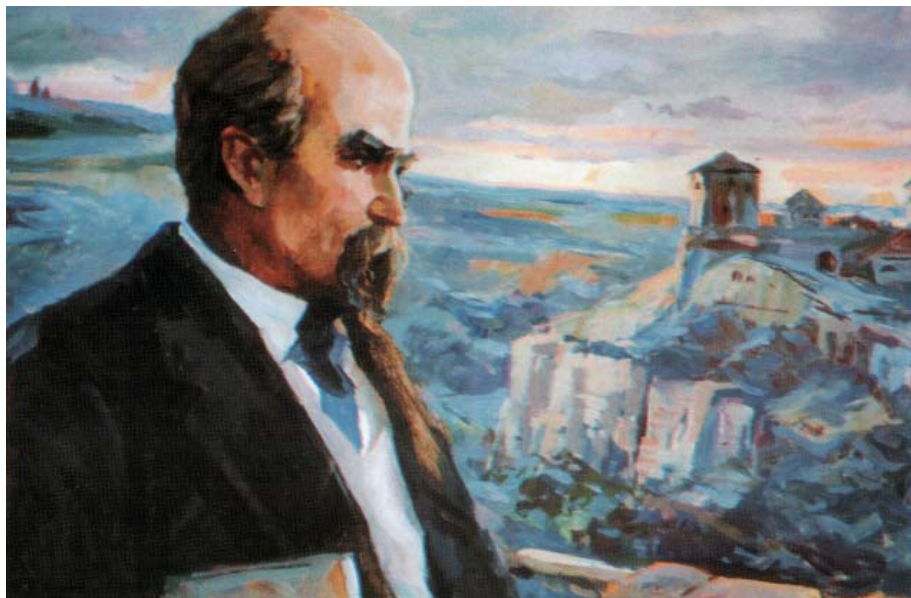
*Вітаємо усіх читачів нашого часопису
зі світлим празником Христового Воскресіння!
Хай це найбільше християнське свято принесе
у ваш дім радісні надії й сподівання,
наповнить душу щастям від повноти життя!*

**Христос воскрес!
Воістину воскрес!**

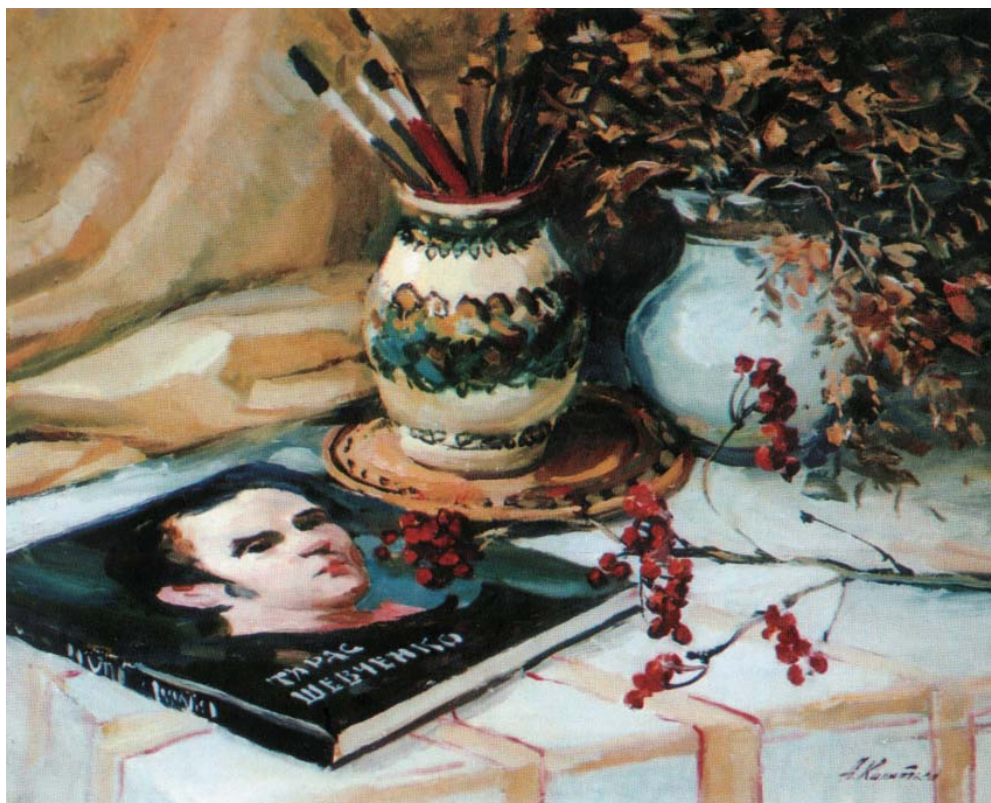
Редакційна колегія часопису
ГУЦУЛИ І ГУЦУЛЬЩИНА

У ВІНОК ШЕВЧЕНКОВОЇ СЛАВИ

Образ Тараса Шевченка, його твори надихають митців ось уже багато десятків літ. Не є винятком і майстри пензля та пера Гуцульщини. Пропонуємо вам, шановні читачі, ознайомитися з живописними полотнами на шевченківську тематику косівського художника Анатолія Калитка та графічними мініатюрами – екслібрисами, які виконав віртуоз цього жанру Зіновій Гаркус (м. Косів).

А. Калитко. Т.Г. Шевченко у Кам'янці-Подільському 1846 р.
Полотно, олія. 2004

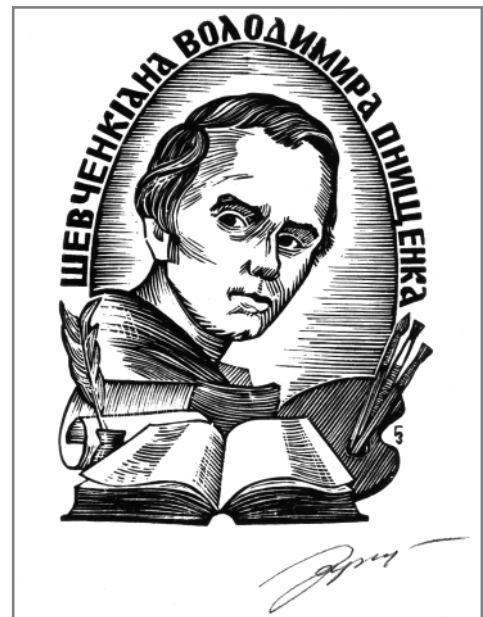
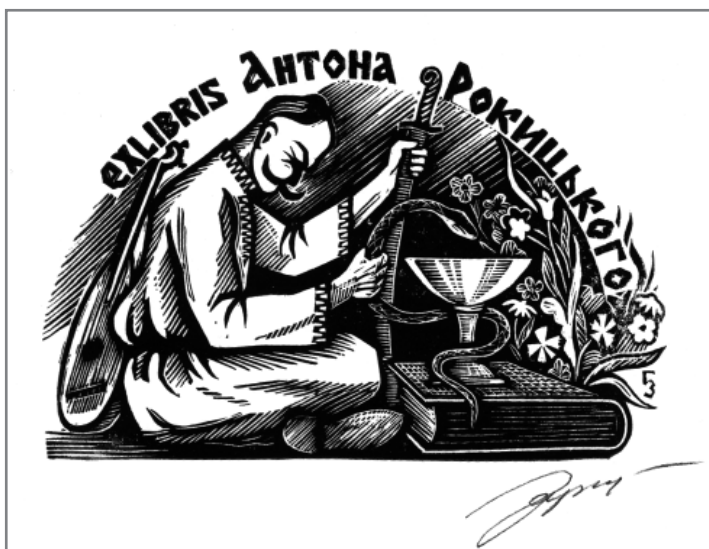
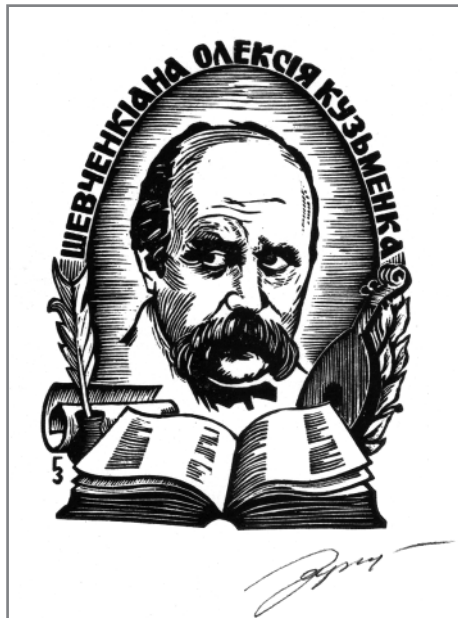
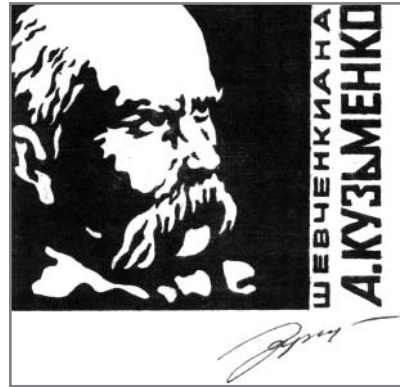

А. Калитко. Натюрморт "В майстерні художника".
Полотно, олія. 2004

Живописні полотна Анатолія Калитка, рівно ж як виконані для бібліофілів книжкові знаки Зіновія Гаркуса виявляють непроминальну необхідність Шевченкового слова у нашому житті. А його образ – поета, художника, філософа, суспільно-громадського діяча – для кожного справжнього українця давно і безперечно сягнув вершин сакральних.

Антон ГРИГОРУК

КВІТЕНЬ

* * *

4 квітня 1931 року народився у с.Середньому Березові Дмитро **Геник** — педагог, громадський діяч, беззмінний голова суспільно-культурного товариства "Гуцульщина" у Львові. Помер 25.06.2004 року.

* * *

9 квітня 1941 року народився у м.Косові Михайло **Вівчарик** — доктор політичних наук, професор Інституту історії НАН України.

* * *

12 квітня 1931 року народилася у с.Яворові Васирина **Калинич** — заслужений майстер народної творчості України.

* * *

14 квітня 1961 року народився у Кутах Сергій **Сендерський** — начальник дочірнього підприємства "Івано-Франківський облавтодор", депутат обласної ради.

* * *

22 квітня 1886 року народився у м.Косові Євген **Сагайдачний** — художник, збирач і дослідник народного мистецтва Гуцульщини. Помер 21.08.1961 року.

* * *

22 квітня 1891 року народилася у м.Косові Павлина **Цвілик** — майстер гуцульської кераміки, член Спілки художників України. Померла 31.03.1964 року.

* * *

29 квітня 1946 року народився у с-щі Делятині Іван **Мисюк** — педагог, етнограф, дослідник Гуцульщини, автор більш 10 книг, член НСЖУ та НСМНМУ.

ТРАВЕНЬ

* * *

10 травня 1961 року народився у с.Нижньому Березові Іван **Малкович** — український поет, засновник видавництва "А-ба-ба-га-ла-ма-га", що у Києві.

* * *

25 травня 1951 року народився у м.Косові Володимир **Мамчук** — педагог і юрист за фахом, діяч місцевої влади.

ЧЕРВЕНЬ

* * *

1 червня 1951 року народився у с.Нижньому Березові Степан **Фіцич** — соліст Національної опери України, народний артист України.

* * *

18 червня 1951 року народився у сім'ї, вивезеній з Косова у м.Находку (Росія), Микола **Фокшей** — кандидат сільськогосподарських наук. 31 жовтня 2010 року обраний косівським міським головою.

"Талиця. Там, де цвіте папороть"
Худ. Іван Парипа

Іван ВАХ,
кандидат географічних наук,
Косівський інститут прикладного
та декоративного мистецтва ЛНАМ

ПИСАНКАРСТВО В ГАЛИЦЬКІЙ ГУЦУЛЬЩИНІ

Народився 7 липня 1965 року в м. Косові. Закінчив Чернівецький державний університет, географічний факультет у 1989 році та Косівський інститут прикладного і декоративного мистецтва, де і працює. У 2010 році захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 11.00.02 "Соціально-економічна географія" на тему: "Територіальні особливості розвитку й поширення народних художніх промислів Галицької Гуцульщини".

Дослідження географії народних художніх промислів на Галицькій Гуцульщині є особливо актуальним, адже відновлення традицій домашнього ремесла та народного промислу вирішить низку соціальних, екологічних, економічних та духовних проблем для гірського населення. Очевидно, що програма відродження та організація народних художніх промислів потребує глибокого аналізу всіх аспектів індивідуального виробництва (умов праці, наявність сировини, форми збуту), які залежать від географії ремісничих осередків та мистецьких традицій кожного села.

Особливу роль серед народних художніх промислів відіграє писанкарство. В сучасному трактуванні "писанка" – розмальоване Великодне куряче або декоративне, звичайне дерев'яне, яйце; символ сонця, відродження, любові й краси; предмет язичницької та християнської культури.

Писанки мають дохристиянське походження і зародилися в язичницьку давнину. Крашані (крашанки, галунки) та орнаментально розписані (писанки) пташині яйця увійшли в обряди багатьох народів світу. За віруваннями, писанка є джерелом зародження життя, початком Всесвіту.

Стародавні римляни, фінікійці, древні греки, індійці, перси вважали, що Всесвіт виник з яйця. У грецьких міфах, які записав Геродот, розповідається, що Всесвіт виник із чарівного яйця птаха Фенікса, яке було відкладене у святилищі Геліоса.

У стародавніх єгиптян яйце було символом миру і родючості. До зародження християнства індуси вважали яйце колицкою світу. Перси розмальовували яйця і дарували їх на Новий рік. Стародавні римляни на початку трапези з'їдали варене яйце, що було символом починання доброї справи. Яйце римляни використовували як предмет, на якому жерці передбачали майбутнє і ворожили.

У слов'янських народів під час весняних польових робіт яйце відіграло роль символу родючості землі. Вони брали яйця і розкидали їх у борозни, щоб родючою була земля. Білоруси під час будівництва житлового будинку закладали яйця в стіни, щоб були щасливе життя, добробут, мир і злагода у домі. Стародавні слов'яни клали яйце померлому

в домовину, щоб забезпечити спокій у потойбічному світі. Так роблять народи Африки, Індонезії, Нової Зеландії: кладуть яйце померлому в домовину для поховання.

Майже у всіх народів світу є традиція приносити яйце (писанку, крашанку) на могилу померлих предків або давати "перед душі" померлого.

Є найдавніші згадки використання писанок у лікуванні хворих та в іграх. Про продовження традицій свідчить той факт, що в окрузі Більча Золотого на Галицькому Поділлі (відомого через знахідки трипільської культури) ще і зараз розписують на писанках такі ж спіралі, як на вазах з неоліту.

Із прийняттям християнства почалося переосмислення релігійних звичаїв. Немає в Європі такої держави, де б перехід із дохристиянства у християнство пройшов так гармонійно, як в Україні. Християнство не тільки не знищило велику частину давніх звичаїв та обрядів солярного культу, але й дало їм нову християнську інтерпретацію.

Так, сире розписане яйце в доісторичних часах несло значення життя, що у вигляді пташеняти проривається крізь шкаралупу, в християнському розумінні стає символом Воскреслого Ісуса Христа, який, перемігши смерть, дарує людству вічне життя.

Існує переказ, що свята Марія Магдалина незабаром після вознесіння Ісуса Христа на небо відправилася в Рим. Там вона з'явилася до імператора Тіверія зі словами "Христос Воскреснув", піднесла йому червоне яйце і почала проповідувати про Христа.

Не тільки в Україні, "в Греції, в Росії, в Азії, в Єгипте, в Ливії, словом, во всем мире, где только есть Православная Церковь, везде и красят, и освящают, и раздают красные яйца во дни Пасхи. Везде православные христиане лобзают друг друга лобзанием святым и дарят друг другу простой знак радости своей".

У монастирі поблизу Фессалоників (Греція) зберігається пергаментний рукопис, написаний в X столітті, який містить церковний статут. У кінці, після молитов на Паску, є такі слова: "читаються також молитви на благословення яєць і сиру, і ігумен, цілуючи братів,

роздає їм яйця і говорить: "Христос Воскрес!"

Богослови пояснюють і значення червоного забарвлення пасхального яйця: з одного боку, червоний колір повинен бути знаком радості і веселощів з приводу радісного християнського свята, а з іншого – він повинен нагадувати християнам про потоки пролитої за нас священної крові Боголюдини.

Галицька Гуцульщина – особливий етнічний регіон України, адже тут в силу багатьох обставин, а, основне, в умовах особливостей географічного середовища сформувався специфічний побут та спосіб господарювання, збереглася унікальна духовна культура та мистецькі традиції.

Перші відомості про писанки в Гуцульщині ми знаходимо у працях Вінцента Кадлубека (Wincenty zwany Kadlubkiem), (блаженний, бл. 1150-1223 рр., пол. хроніст, краківський єпископ 1208-18), 1764 р. беатифікований (оголошений блаженним); "Kronika polska" від легендарних часів до 1202 р.

Писанки в Гуцульщині розписують переважно жінки, дівчата (писанкарки) у Великий 40-каденний піст перед Великоднем. Як правило, на село їх є декілька осіб. У с. Космачі Косівського району Івано-Франківської області писанки вміє розписувати майже кожен другий житель села. В 20-30-х роках минулого століття тут налічувалося більше 50 писанкарок.

Сам розпис писанок став народним художнім промислом у Галицькій Гуцульщині, де використовують класичну "воскову" технологію для нанесення орнаментів на яйце. Технологія розпису писанок воском не є складною. Для цього потрібні фарби, віск і ліечка, прикріплена на паличці (писачок). Спочатку на яйце за допомогою писачка наносять розтопленим воском візерунок, потім яйце занурюють у фарбу. Для одержання багатоколірного орнаменту яйце знову розписують воском і повторно занурюють у фарбу. Так цей послідовний процес повторюють стільки разів, скільки потрібно кольорів ввести у розпис, при цьому кожний наступний раз яйце занурюють у темнішу фарбу, де остання стає тлом писанки. Після висихання фарби, яйце очищують від воску. Гуцульські писанкарки для розпису писанок розробили ряд природних фарб,

які виготовляють із рослин.

Крім класичної "воскової" технології, використовують інші способи виготовлення писанок.

Мальованки — це розмальовані пензликом писанки. В основному на мальованках переважають квіткові та геометричні мотиви. Квіткові мотиви, як правило, писанкарки беруть з навколишнього середовища. Для розпису використовують фарби: гуаш, акварель, темпера у олійні.

Дерев'яні писанки — виготовляють із дерева груші, берези, явора, бука, ялини. В останні роки виготовленням дерев'яних писанок займаються не лише майстри, але й сувенірні цехи та приватні підприємці.

Різьблені писанки. Виточені на токарному верстаті дерев'яні писанки (моделі) зафарбовують у однорідний колір, після чого за допомогою долота наносяться різьблені лінії та орнаменти. В багатьох випадках у різьблені орнаменти заливають кольорову фарбу. Такі писанки виготовляють у селах Річці, Яворові, Брустурах Косівського району.

Писанки з випалюванням. Дерев'яні моделі писанок, виточених на токарних верстатах, розписують за допомогою металевих писачків різних форм і конфігурацій. Цей металевий писачок нагрівають на вогні або закріплюють в електричний пальник. Також використовують електроолівець для випалювання. Після нанесення орнаменту дерев'яну писанку покривають прозорим лаком для збереження обвугленого орнаменту.

Дерев'яні різьблені та інкрустовані писанки. На дерев'яні моделі писанок, виточених на токарних верстатах, за допомогою спеціальних інструментів (доліт) наносять орнамент. Така різьба на писанках називається сухою різьбою.

Інкрустовані писанки прикрашають орнаментами, використовуючи такі матеріали, як пофарбовану заздалегідь дерев'яну заготовку, перламутр, бісер, латунний та мосьяжний дріт тощо. Поверхню писанок лакують або полірують за допомогою лаку чи політури. Виготовляють такі писанки у Косові, Річці, Яворові, Брустурах та Прокураві.

Розмальовані дерев'яні писанки. Дерев'яні моделі писанок, виточених на то-

карних верстатах розмальовують за допомогою поліхромних фарб і пензликів. На писанках малюють мініатюри як сакрального характеру, так і сцени з життя та побуту гуцулів, які пізніше покривають прозорим лаком для зберігання. Але найчастіше розмальовують емаллями по тонованому дереву геометричним, навіть лінійним орнаментом. Такі писанки користуються великою популярністю та попитом у рекреантів, їх реалізують на Косівському, Кутському та інших ринках.

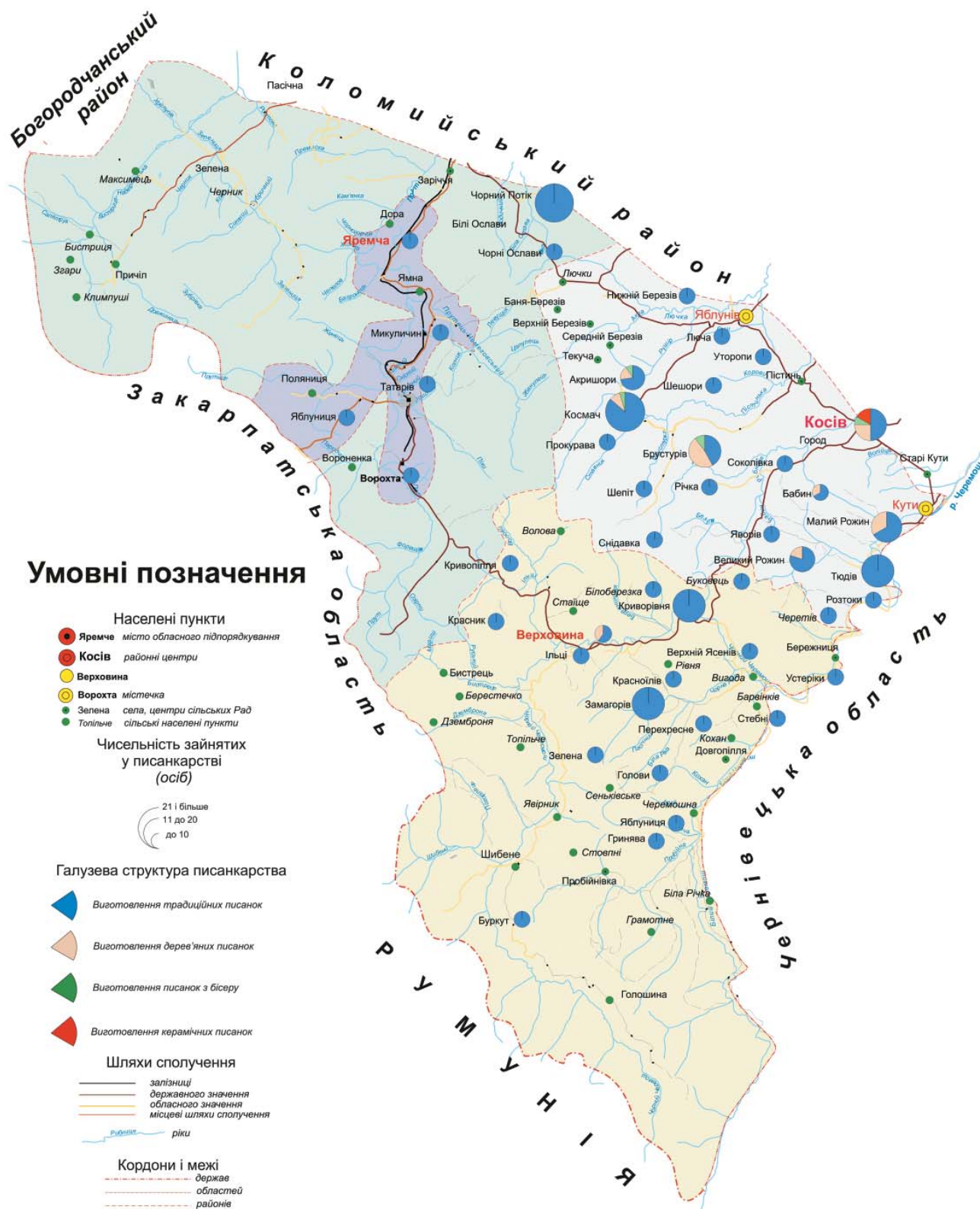
Писанки з бісеру. На дерев'яні моделі писанок, виточених на токарних верстатах, за допомогою клею ПВА або інших наносять орнаменти, викладаючи їх бісеринками. Такі писанки є неповторними і сучасними. Користуються великим попитом серед туристів та гостей краю.

Керамічні писанки. Писанки, виготовлені з глини. Виточені на гончарному крузі, виконані в стилі традиційної гуцульської кераміки. Орнаментально прикрашені як рослинними, зооморфними, так і геометричними мотивами. Такі писанки виготовляють керамісти виробничого цеху Національної спілки художників України в м. Косові.

В окремих осередках писанкарства сформовано свій стиль розпису та орнаменту, є своя гармонія фарб і кольорів.

Із проведених нами досліджень у Галицькій Гуцульщині виділено 38 центрів писанкарства, кожен з яких виокремлюється як за чисельністю зайнятих, так і обсягами виробництва продукції. До великих центрів, яких нараховуємо 9, належать Косівський, Березівський, Брустурівський, Ільцівський, Космацький, Криворівнянський, Річківський, Шешорівський і Яворівський.

Середніми вважаються центри із чисельністю зайнятих писанкарством від 11 до 20 осіб. Таких на терені краю є 12 (Бабинський, Буковецький, Верхньо-Ясенівський, Головівський, Замагорівський, Прокуравський, Снідавський, Соколівський, Тюдівський, Чернославський, Шепітський, Яблуницький). Малими можна вважати центри із чисельністю зайнятих до 10 осіб. До них належать Акрешірський, Великорожинський, Верховинський, Ворохтянський, Гринявський, Зе-

Писанкарство Галицької Гуцульщини

ленський, Красницький, Красноільський, Кривопільський, Микуличинський, Перехреснянський, Розтоківський, Устеріцький, Уторопський, Чернопотікський, Яблуницький, Яремчанський.

З-поміж простих елементів територіальної організації писанкарства виділено 9 пунктів – Лючанський, Малорожинський, Нижньоберезівський, Буркутський, Стебнянський, Бистрицький, Татарівський, Хороцевський, Черетівський). Загальна чисельність зайнятих у виробництві усіх видів писанок налічує 354 майстри.

У кожній писанкарки окремого села сформувався свій стиль розпису та орнаменту, є своя гармонія фарб та кольорів, свій індивідуальний почерк. А тому ми проведемо аналіз найбільших осередків писанкарства Галицької Гуцульщини. За характером орнаментального декору гуцульські писанки можна поділити на: писанки з геометричними мотивами; писанки з рослинним орнаментом; писанки, в декорі яких поєднуються геометричні та квітково-рослинні мотиви; писанки із зооморфними мотивами; писанки з жанровими композиціями; писанки із зображенням характерних для Гуцульщини традиційних культових споруд і християнської символіки.

Ця класифікація, яку свого часу подавав Соломченко О.Г., є умовною, тому, що на писанках можна побачити поєднані як геометричні, так і анімалістичні, квітково-рослинні орнаменти та інші композиційні мотиви.

Здавна, ще за Австро-Угорщини, с. Космач, що на Косівщині, набуло широкої популярності завдяки писанкарству. Тут писанки розписують традиційним восковим способом із використанням геометричних рисунків, простих або ламаних ліній та зооморфних мотивів. У кольоровій гамі переважають оранжеві, червоні, золо-

тисто-жовті, коричневі та зелені кольори на чорному або білому тлі. Серед зооморфних мотивів найчастіше зображені олені, козлики, коники, баранчики, курочки, корівки, метелики.

Щодо рослинної орнаментики, то можна виділити писанки з використанням квітково-рослинного орнаменту. В основному на писанках відображають рослини, які ростуть в околицях с. Космача. Космацькі писанкарки здебільшого поєднують їх з геометричними і зооморфними мотивами цієї гірської місцевості, а геометричні елементи синтезуються з мотивами різьби по дереву, жируванням мета-

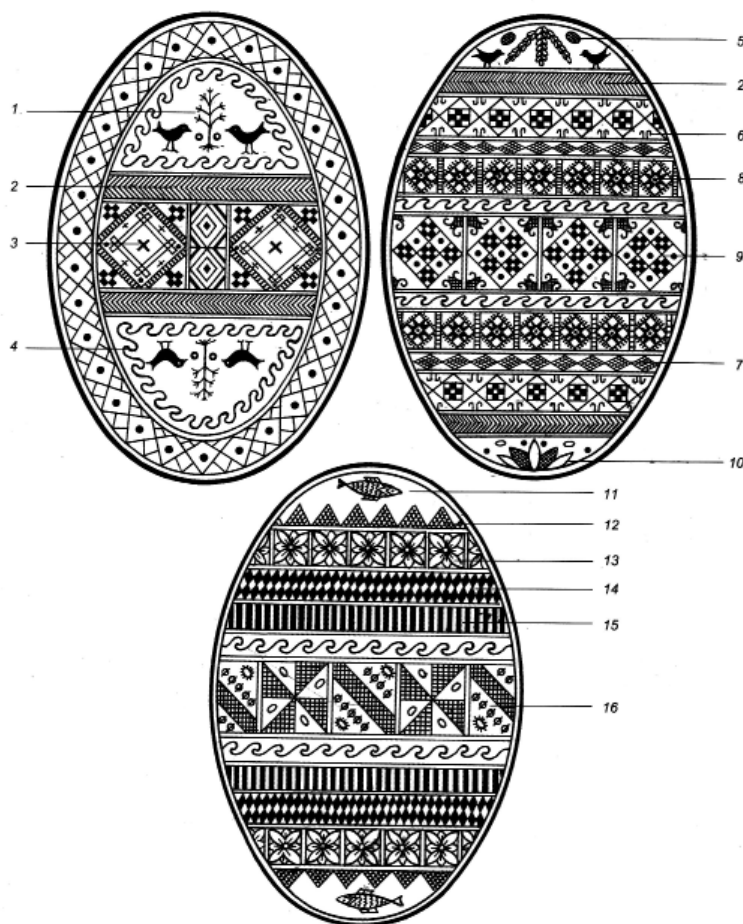

Рис. 2. Орнаментальні мотиви писанок Г.Ю. Коб'юк із с. Космача Косівського району Івано-Франківської області (за О.Г.Соломченком).

1 - деревце з пташками; 2 - колосок; 3 - хрещаті; 4 - безкінечник; 5 - качани кукурудзи; 6 - ріжки; 7 - сіменка; 8 - штернята; 9 - княгинькове; 10 - квітка; 11 - рибка; 12 - зубці; 13 - метелики; 14 - хрестики; 15 - стовпчики; 16 - черешневий.

лом тощо. Всі рослини і тварини стилізовані, але наближені до реального відображення.

Найвідомішими писанкарками с. Космач є: Багрійчук П. В., Бербеничук М. В., Боб'як Г.М., Варцаб'юк Г. Д., Ісайчук П. К., Кіщук М. І., Кушнірчук Г. І., Линдюк Г. К., Мозкогола М. Т., Петрів Г. В., Струк Г. М., Юсипчук М. О. та інші.

В орнаментальних мотивах писанок, виготовлених у Брустурах, Прокураві, Шешорах, є багато спільного з космацькими мотивами. Однак вони відрізняються від останніх спрощеною орнаментикою та композицією малюнка. У розписі в основному використовують жовті, зелені фарби на коричневому тлі. За останні роки в розпис брустурівських, прокуравських та шешорівських писанок майстрині почали вносити червоні, зелені та фіолетові фарби. На писанках зображують анімалістичні мотиви, рідше трапляються зображення рослинного характеру. В багатьох випадках на писанках можна побачити зображення гуцульської архітектури: гражду, церкву, дзвіницю, капличку тощо.

Писанки села Яворова відрізняються від писанок сіл Космача, Брустурів, Прокурави та Шешорів тим, що загалом тут поширений геометричний орнамент. І це закономірне явище, адже в цих селах віддавна розвинутий такий народний промисел, як різьба по дереву. Використовують кольори жовтий, коричневий різних відтінків та білі лінії, які утворює природний колір яйця.

Село Річка межує з селом Яворовом. Писанки села Річки відрізняються своєю кольоровою гамою. Основними кольорами є зелений, чорний, жовтий та коричневий. На писанках орнаменти виконані з використанням елементів мосяжництва, різьби по дереву, вишивки та ліжникарства. Адже ці народні художні промисли були розвинуті набагато раніше, ніж писанкарство. На писанках села Річки також використовують як рослинний, так і тваринний орнаменти, тобто стилізовані тварини, які є у тамтешніх лісах.

Основними осередками писанкарства Верховинського району є смт. Верховина, села Кривопілля, Ільці, Верхній Ясенів, Криворівня, Зелена, Яблуниця, Замагора, Красноїлля, Голови, Перехресне, Білоберезка, Рівня.

Писанки села Перехресне виділяються із-поміж писанок Галицької Гуцульщини своїм колоритом через застосування червоно-лілових фарб у поєднанні з зеленими та жовтими кольорами. Поширений геометричний орнамент, насичений квадратами, ромбиками, прямокутниками, деінде із вкрапленнями.

У селі Замагорі писанки виокремлюють за композиційним змістом, стилізацією форм живої і неживої природи, довільним ритмом і розповідними жанровими сценками, умовністю трактування образів, своєрідним колоритом, характером сюжетних мотивів. Вони не мають аналогів, а за унікальною самотутністю можуть бути віднесені до найоригінальніших у світі. Замагорівська писанка відрізняється від усіх інших тим, що на ній можна побачити сюжетні композиції з життя гірського села: косовицю, сплав лісу "дарабів", гуцульське весілля, хрестини, храмове свято тощо. На писанках села Замагори поширені і такі жанрові композиції, які відображають полювання, випас худоби на полонині, коня, запряженого у віз, окремого цимбаліста, трембітаря, літування на полонині, відпочинок серед карпатської природи, троїстих музик. Характерною особливістю замагорівських писанок є те, що кожна писанка є неповторно колоритна. У селі Замагорі писанки розписують не тільки жінки, але й чоловіки. Так, одним із відомих майстрів в селі є Іван Олексійович Семчук. Для розпису писанок тут використовують такі кольори: золотисто-охристий, жовтий, зелений, рожевий, червоний, фіолетовий. Останній найбільш вживаний. Тло писанки переважно чорне, темно-коричневе або просто коричневе.

Ці сюжетні композиції дуже близькі до тих, які можна побачити на гуцульських пічних кахлях XIX-XX століття. Такі кахлі виготовляли в м. Косові, містечку Кутах та селі Пістині всесвітньовідомі майстри — родина Баранюків, Петро Кошак, Олекса Бахматюк, Павліна Цвілик та інші.

Для давніх розписів писанок Верховини та с. Ільців характерні оранжеві, зелені кольори на коричневому або чорному тлі, які перегакуються з кольорами традиційних

місцевих вишивок. Писанки розписують із використанням геометричних та рослинних мотивів. Із тваринного світу в основному використовують зображення оленя у стилізованому вигляді. Тут зберігся звичай малювати оленя у верхній частині писанки.

Для писанок села Криворівні Верховинського району характерним є використання геометричних мотивів: трикутників, прямокутників, ромбів, квадратів. Особливістю є те, що писанка ділиться на вісім однакових трикутноподібних частин. Ці частини заповнюють квітково-рослинними мотивами з використанням жовтого та зеленого кольорів на чорному або темно-коричневому тлі. В останні роки кольорова палітра фарб у розписі писанок цього населеного пункту розширилася. Писанкарі почали використовувати червоний, фіолетовий, рожевий відтінки природних фарб та анілінових, оскільки ці хімічні барвники з II-ї пол. XX ст. поступово почали вживати і в інших видах художніх промислів, зокрема в ліжникарстві.

Для писанок села Верхнього Ясенова, як і навколишніх сіл, переважають геометричні й квітково-рослинні розписи. Для них використовують жовту, зелену фарби та білі лінії. Тло писанок чорне або темно-коричневе.

Яскраво вираженими, характерними рисами в розписі писанок відрізняється ряд сіл Надвірнянщини. Село із назвою Чорний Потік виокремлюється домінуванням в орнаментах розпису писанок чорних кольорів, із використанням малюнків у жовтих, жовтогарячих та червоних рослинних мотивах. Звичайно тут по вертикалі розділяють писанку на два боки кольорові смуги, на кожному орнаментальному полі розміщують у різних варіантах перехрестя й більш дрібні мотиви –

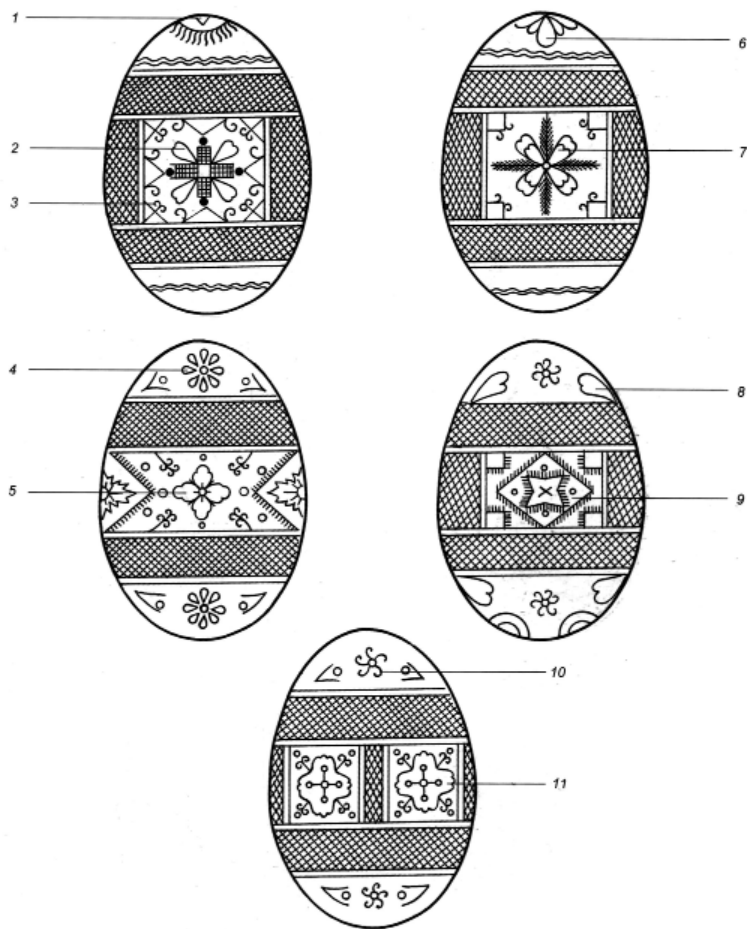

Рис. 3. Орнаментальні мотиви писанок с. Чорного Потіка Надвірнянського району Івано-Франківської області (за О. Г. Соломченком).

1 - серце в сонечку; 2 - півсерця; 3 - кучері; 4 - ружа; 5 - сонечко в Карпатах; 6 - зірка; 7 - серце з вусиками; 8 - півсерця; 9 - косиця; 10 - кочерги; 11 - квітка.

"зубчики", "павучки", "баранячі ріжки".

На основі орнаментики гуцульських писанок відомі українські майстри декоративно-вжиткового мистецтва створили оригінальні композиції килимів, ліжників, гардин, рушників, верет, компонентів сучасного народного одягу, декоративних панно, виробів галантерейного асортименту тощо, які є популярними серед населення. Високу оцінку писанковій орнаментіці дали видатні діячі мистецтва, культури: І. Франко, С. Крушельницька, Л. Українка, Б. Рибаків, В. Касіян, Г. Яблонська, О. Довженко, М. Стельмах, В. Масик, І. Миколайчук, Д. Павличко, Д. Гнатюк, О. Соломченко.

Іван ВАХ

ДИВО-ПИСАНКИ ВІРИ ТА СЕРГІЯ БОРИСІВ

Той, хто вперше бачить писанки подружжя Борисів з Косова, вельми дивується... Украй важко повірити, що віртуозні лінії та знаки на них рукотворні, що ці прадавні символи створені нашими молодими сучасниками.

Справді, писанки Віри та Сергія чудові! Ці атрибути Великодня природно продовжують вікові традиції, вони не тільки копіюють давні зразки, а щоразу, з року в рік, відтворюють світоглядні уявлення, що перегукуються із образами, що десь на дні національної пам'яті постають яйцем-райцем і золотим яечком.

Писанкарство для Борисів є передовсім духовною потребою. За словами Віри, коли

пробуджується натхнення, вони пишуть в особливому творчому піднесенні, залишають всі справи і годинами творять нові і нові писанки.

Для композицій художники використовують різну орнаментальну мову – стилістику. Так, протягом років створено тематичні серії: "Гуцульська" "Трипільська". Писанки на гусячих та страусиних яйцях виконані особливо віртуозно. Нестримні лінії безконечника, хвильки,

складне плетиво орнаментальних стрічок творять таку динаміку руху, що, здається, – писанка крутиться. Знаки на писанках знайомі, але їхній добір, стрункість лінії, майстерність виконання є неперевершеними. Перепади світлих і темних тонів, дрібних і великих форм, контрастні кольори створюють коштовне диво – писанку, що нагадує гармонію світу і закони буття.

Родинна творчість – загадкова річ. Як сотворено світ з води і вогню, так народжується нове життя із жіночого і чоловічого начала. Творити усією родиною у злагоді та любові – найкращий дарунок долі, що і є найщасливішою миттю життя.

Богдана ЧІХ-КНИШ,
кандидат мистецтвознавства

ВЕЛИКОДНІ ПІСНІ

У всі три дні Великодніх свят та в Провідну неділю збираються в Черганівці, біля церкви, хлопці і дівчата, беруться за руки і утворюють велике співоче коло. Це святкове коло крутиться, всередині нього кожен із кількох хлопців намагається в межах кола спіймати визначену йому дівчину (гра у котика і мишки). І линуть одна за одною великодні пісні. Їх дуже й дуже багато. Одні з них уславлюють Ісуса Христа, в інших — сум сиротини, журба закоханої дівчини.

Сьогодні рідко хто з черганівчан пам'ятає всі ці пісні. Але є ще такі, що бережуть більшість із них у своїй пам'яті. Серед них Ганна Дмитрівна Пістащук, яка знає чимало великодніх співанок. Отож і пропонуємо увазі читачів ці співанки.

Василь ГЛІБЧУК

Черганівський ансамбль "Вишиванка"

ОЙ ПО ГОРІ ЖИТО, ЖИТО...

Ой по горі жито, жито.
По долині овес. (2 рази)
Як задзвонять усі дзвони —
Скажуть: "Христос воскрес!" (2 рази)
Як задзвонять усі дзвони —
Аж чути на гору. (2 рази)
Збирайтеся, люди добрі.
До Божого дому. (2 рази)
Збирайтеся, люди добрі,
Слухайте науки, (2 рази)
Бо Ісус Христос терпів за нас
Великї муки. (2 рази)
Бо Ісус Христос терпів за нас

Великї рани. (2 рази)
Тому то-то на Великдень
Всі ідуть з пасками. (2 рази)
Коли з церкви вертаємо —
Кожне паску несе. (2 рази)
Одні других вітаємо:
Вже Христос Воскресе. (2 рази).

ІЗ СУБОТИ НА НЕДІЛЮ

Із суботи, на неділю
Була темна нічка. (2 рази),
Та й згоріла в господаря
За таляра свічка. (2 рази)
Ой свічечка догоряє,
А сонечко сходить. (2 рази)

А Пречиста із неділев
До церкви приходить. (2 рази)
Та як прийшли до церковці
Богу ся молили — (2 рази)
Перед ними Райські двері
Сами ся втворили. (2 рази)
Райські двері утворились —
Зробилася днина. (2 рази)
А церковця не метена —
Велика провина. (2 рази)
Будем Бога та й просити,
Ще й Пречисту Діву, (2 рази)
Буде церква заметена
На другу неділю. (2 рази)

ВЕСНА КРАСНА

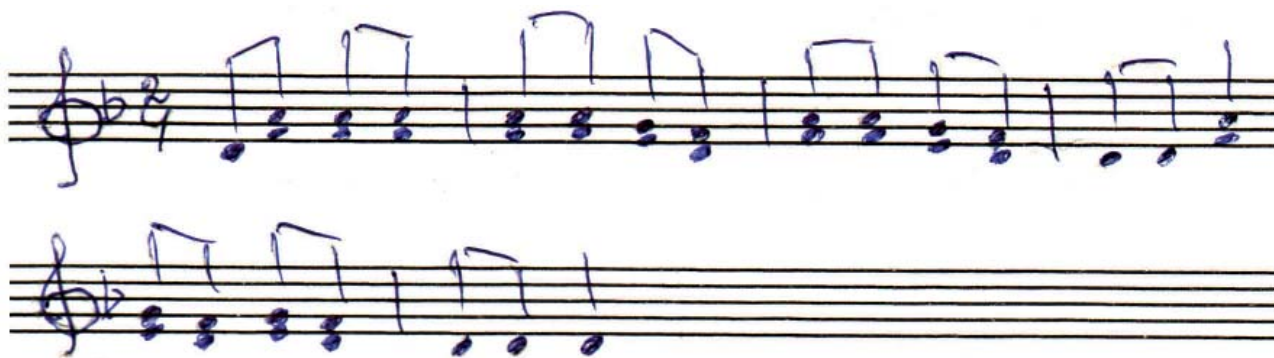
Весна красна, весна мила,
Цвіти процвітають. (2 рази)
А зозулька з соловейком
В садочку співають. (2 рази)
А зозулька викукує,
Кукає сивенька. (2 рази)
А соловей виспіває —
Аж в серці миленько. (2 рази)
Всюди радість і веселість,
Рибка в воді йграє. (2 рази)
А хлопчина в дібровонці
Вівці завертає. (2 рази)
Завертає, завертає,
В телиночку йграє, (2 рази)
З червоної калиноньки
Цвіток обриває. (2 рази)
А там дальше по садочку
Дівчинонька ходить. (2 рази)
Посіяла василючок:
Глядить, чи не сходить. (2 рази)
Посіяла василючок
Межи морозами. (2 рази)
Дарма прийти миленькому
Межи ворогами. (2 рази)
Морози ся пересядуть,
Василючок зійде. (2 рази)
Як вороги лежуть спати —
Мій миленький прийде. (2 рази)

ОЙ МАЮ Я СРІБНИЙ ПЕРСТЕНЬ

Ой маю я срібний перстень —
Пущу йго по горі. (2 рази)
Ой маю я три сестрички,
Та в чужій стороні. (2 рази)

Ой маю я три сестрички,
А четвертий я брат, (2 рази)
Скажу їм ся посходити
В яблінковий я сад. (2 рази)
Всі яблінки солоденькі,
Лиш одна винна. (2 рази)
Всі сестри ся посходили.
А братика нема. (2 рази)
А наш братик марширує
По крутій горі, (2 рази)
Розчесує кучерики
На своїй голові. (2 рази)
Розчесує кучерики
Срібненьким гребінцем, (2 рази)
Пригадує давні літа,
Як він був молодцем. (2 рази)
Розчесує кучерики,
Вни ся завертають, (2 рази)
Пішли літа марним цвітом,
Та й ся не вертають. (2 рази)
Запряжу я штири коні,
Та все воронії. (2 рази)
Та й піду я здоганяти
Літа молодії. (2 рази).
А я літа та й здогоню
На кедровім мості, (2 рази)
Верніт, літа молодії,
Хоч до мене в гості. (2 рази)
А що тобі з того прийде,
Що ми ся вернемо? (2 рази)
Желю тобі наробимо
Та й собі підемо. (2 рази)
Ой підемо, товаришу,
Підемо, підемо. (2 рази)
Де знайдемо три дорозі,
Там си розійдемо. (2 рази)

Усі великодні пісні виконуються на одну мелодію, запис якої подаємо нижче

Нотний запис Ігоря Романіва

ДУХОВНИЙ ФЕНОМЕН 350-ЛІТТЯ

**о. Іван Рибарук.
Світлина П. Гавуки**

У книзі "100 великих чудес України" Андрія Низовського, в томі "Пам'ятки історії та архітектури", яка побачила світ 2007 року в Києві у видавництві "Арій", читаємо: "На галицькій Гуцульщині виділяється церква Різдва Пресвятої Богородиці в селі Криворівні. Церква в Криворівні – старий дерев'яний храм, перші згадки про нього відносяться до 1660-х років. На нинішнє місце церкву було перенесено із зарічної частини села в 1719 році. Цікаво, що за три з половиною сторіччя свого існування храм жодного разу не закривали.

Одноголовий, з витонченою окресленою верхівкою, п'ятизрубний, сильно витягнутий по головній осі і з укороченими бічними прирубками, криворівнянський храм височіє на

прибережному пагорбі, нагадуючи корабель, який злетів на хвилі. Широке опасання покоїться на фігурних кронштейнах. В інтер'єрі зберігає чотирьохярусний різьблений позолочений іконостас із соковитим різьбленням у стилі бароко. В цілому ж церква в Криворівні є однією з найдовіршених пам'яток гуцульської школи народної архітектури".

Що криється за цими словами наукового свідчення про храм Божий, який ось вже 350 років є "Ноевим ковчегом" під покровом Богородиці, в якому знаходять духовну розраду і спасіння душі гуцулів і шукачів духовної краси в нашому благодатному краї?

Піднімаючись східцями, побіч яких розміщені хрести із зображенням "Хресної дороги Спасителя", котра бере початок біля символічного хреста "Всім, хто поклав життя за віру і Україну" і завершується на церковному подвір'ї, ми поступово входимо в світ Духу, подарований нам Богородицею і втілений молитвою і працею наших односельчан. Церква є явним свідченням того, що гуцули, ще в давні часи зробили свій вибір і крок від язичництва до Світла Христової віри, зберігши все найкраще і найсвітліше, що було в народних віруваннях, і освятивши Істиною Воплоченого Слова.

Ступаючи на прадавнє каміння, яким вимощена дорога до Храму, ми стаємо учасниками і продовжувачами шляху, котрим йде наш нарід до Святині, до Святого Святих. Скільки ніг, "струджених і обтяжених", у верем'є і негоду піднімаються цією стежкою від бурхливого Черемошу до тихої пристані Покрову Матері Божої.

Багато життєвих випробувань було здолано тими, чие серце прагнуло до Сина Божого, Його Матері і святих. Це щире прагнення люблячих сердець уможливило перемогу над нападами ворога людського спасіння. Люди вистояли, в церкві безперервно, з часу заснування, приносилися безкровна жертва Тіла і Крові Спасителя.

**Криворівнянська ікона Божої Матері
Втілення творчих задумів
Покровителька Гуцульщини**

Безліч оздоровлень, полегшень і духовної потіхи – скарб, подарований вірним Небесами.

Ступивши на церковне подвір'я, людина поринає в особливий стан миру і краси. Свята земля. Освячена молитвою, сльозами, подякою і прославою Творця. Кожен день біля церкви видно людей, і місцевих, і гостей, прикликаних Благодаттю Божою.

Зі стін храму на нас споглядають люблячі і вимогливі погляди духовного Мойсея українського народу – Митрополита Андрея Шептицького, ісповідника віри, дисидента, Патріарха Володимира Романюка і пароха Криворівні, церковного і громадського діяча Олекси Волянського, який став останньою ланкою в сторічній священницькій династії Бурачинських-Волянських, під час служіння яких Криворівня зажила слави Українських Атен, стала "духовно-культурною Меккою" Гуцульщини і України. Такою ж залишається і сьогодні.

Меморіальні дошки з зображенням цих визначних церковних постатей, які тут жили чи відвідували наше село і служили свого часу в нашій церкві, було встановлено після проведення релігійно-наукових конференцій,

на яких обговорювали питання духовно-культурного життя на Гуцульщині з кінця XIX до початку XXI століть, осередям якого не раз ставала парафія у Криворівні.

Криворівня духовним магнітом притягувала до себе уми і серця, і душі української еліти, її кращих представників: Якова Головацького, Володимира Гнатюка, Івана Франка, Михайла Грушевського, Михайла Коцюбинського, Лесю Українку, Гната Хоткевича, Леся Курбаса... і ця естафета триває і досі. Багато видатних діячів сучасної української науки, філософії, мистецтва, політичні та релігійні діячі полюбили наше село, часто на-

відуються до нас і відвідують нашу церкву. Серед них: поети Василь Герасим'юк, Іван Драч, прозаїк Роман Іваничук, філософи і науковці Тарас і Тетяна Кононенки, Валерій Сніжко, Наталія Шевченко, Роман Веретельник, театральні діячі і актори Олександр Чайка, Галина Стефанова, Олег Драч, Раїса Недашківська, Вірляна Ткач, філолог-релігієзнавець Зіновій Бичко, мистецтвознавиці Марія Солевицька, Анна Ватаманюк, Дмитро Степовик; історики Світлана Панькова, Ігор Гирич, Ярослав Федорук, Михайло Паньків, Петро Арсенич, Микола Васильчук; етнографи Остап Черемшинський, Ярослава Ткачук, Ірина Свйонтек, журналісти Яросла-

**Церква Різдва Пресвятої Богородиці
Світлина Б.Мізинюка**

ва Музиченко, Ольга Жук; композитор Володимир Зубицький; художники Ігор Гапон, Орест Косар, Василь Андрушко, Мирослав Ясінський; фотоху-

**Капличка о.Піо
Світлина Б.Мізінюка**

дожники Ярема Проців, Ігор та Ніна Гайдаї, Олександр Хантаєв, Мирослав Пилип'юк, Олег Каплін; архітектор Галина Шевцова; політик Юрій Костенко, інші культурні, політичні і державні діячі.

Любили Криворівню геніальний кіномитець Юрій Ілленко, науковець із сусіднього Косова Ігор Пелипейко та видатний філолог, волинянин, професор Іван Денисюк. Квапилася "до любих гуцуликів" митець і педагог з Франції, дочка Гната Мартиновича Хоткевича, світлої пам'яті Галина Гнатівна Хоткевичівна.

Частим гостем нашої святині став Віктор Юценко, який, як глава держави, першим після часів тоталіризму зміг розбудити наці-

ональне сумління, людську гідність і розпочав прорив до духовно-культурної самоідентифікації нашого народу.

Наше село з пастирським візитом у 1998 році відвідав Святійший Патріарх Київський і всієї Руси України Філарет.

Гостями парафії були відомі греко-католицькі єпископи Софрон Мудрий та блаженної пам'яті Павло Василик – ісповідник Церкви Христової, а також римо-католицький кардинал з Франції Роже Етчегерай. З церковної кафедри та з кафедри Народного дому криворівнянці слухали проповіді місіонера отця Юрія Савчука з Надвірної та отця Віктора Веряскіна з Сімферополя.

Щоліта до своєї першої парафії з духовними друзями, а цьогогоріч з Братством Святого Миколая села Чорнолізців приїжджає о. Василь Качур, відвідує музеї, любиму церквіцю Серафима Саровського на присілку Березово.

Систематично звершує архіпастирське служіння в святинях села єпископ Коломийський і Косівський Іван Бойчук, керуючий Коломийською єпархією УПЦ Київського Патріархату.

Усіх цих працівників духовно-культурної ниви і десятки тих, кого не названо, надихає Богородиця, даючи творчу насагу, та й краса самої природи, що довкола кличе до життя все краще, що є в людині.

Ті, хто входять усередину храму, відчують себе вдома, замилювання охоплює серце, і ти почуваєшся дитиною біля Рідної Матінки. Всі турботи відходять на задній план, душа поринає в глибини Духу. Намоленість храму, молитовний спів, чинність богослужіння, витонченість і глибокий символізм тонкого різьблення, дбайливої вишивки, стриманість і гармонійність усього внутрішнього убранства, яке формувалося століттями, створили симфонію всього інтер'єру, що сприяє заглибленню у себе.

Цю духовну особливість відчують всі, хто приходить в гості до Богородиці. Матір Божа, як Мати всіх людей світу, кличе до себе улюблених дітей з різних куточків. Нашу церкву вже відвідали і продовжують навідуватись жителі всіх континентів планети, представники всіх християнських конфесій, а також мусульмани, буддисти, індуїсти, синтоїсти, юдеї й навіть, ті, хто не вважає себе віруючим. Вони свідчили про особливий стан відчуття присутності благодаті Вищої Сили, енергії Творця, подиху Абсолюту, яким невидимо сяє наша святиня.

Звичайно, найчастіше храм відвідують християни. Наш прихід православний, але вже впродовж десятиліть Пресвята Богородиця скликає до спільного молитовного спілкування своїх дітей греко- і римо-католиків, протестантів і православних усіх конфесій. Ми сприймаємо це як дар і поклик Цариці Миру до поєднання в Любові Її Сина.

Гуцульщина славиться на весь світ своїми талантами у всіх видах творчості. Кожен талант є Даром Божим, і всяка творчість, свідомі ми того чи ні, звершується під покровом Тієї, Яка стала найдосконалішим твором Отця, втіливши через Своє єство Найдосконалішу Людину, Істинного Бога – Ісуса Христа, який став видимим знаком втілення Ідеї Творця щодо людини і світу.

Мати Божа через талант іконописця подарувала нам видимий знак Своєї присутності як Покровительки Творчості в чудотворному образі, котрий дивним чином прийшов до нас. Ми це зображення Пречистої іменували Криворівнянська ікона Божої Матері "Втілення творчих задумів" Покровителька Гуцульщини. Багато творчих людей свідчать про поміч, яку отриману після молитви перед цією іконою Богородиці. Матінка Божа допомагає не тільки у творчій праці, але і в будь-яких проханнях вірних у їхніх життєвих потребах.

Творчий покров Богородиці проявляється у збереженні і примноженні всього кращого, що є на Гуцульщині, в духовно-релігійних обрядах і традиціях.

Десятки, сотні людей з'їжджаються до нас, щоб прославити Прихід Сина Божого на землю, долучаючись до величного дійства Гуцульської коляди, яка процвітає у нашому селі та в селах Верховинщини.

У часі Різдва Христового та Святого Йордану храм і церковне подвір'я переповнюються колядниками, криворівнянцями та гостями звідусіль, які стають учасниками величного містичного дійства, коли з особливою силою зливається з небес благодать Божа.

Окрему партію з фотоапаратами і камерами стихійно створюють гості-обсерватори, так, що могли би плесати своїми "уцивілізованими бартками" однодушно з колядниками...

Криворівнянці жартують, що на великі свята в нас біля церкви стільки ж фото- і відеокамер, як і місцевих прихожан. Краса і велич церковного дійства, прикрашеного гуцульськими народними християнськими обрядами і звичаями, а найбільше – таки самими гуцулами, які титулюються своїми дідівськими сардаками та й новими, кожушками і прабабиними згардами, манить величезну кількість людей до людей, до церкви і до Свого Творця. Мати Божа залучає нас, як вісників Краси, до прослави Свого Сина у втіленні всього найкращого, що є в таланті людської душі. Ми щиро прагнемо втілювати принцип буття, "Богові належить найкраще" в своє життя, і з радістю, і відкритою душею ділимося цим боголюбським надбанням з усіма охочими.

По-справжньому починаєш розуміти слова Спасителя, що Царство Боже осягне той, хто стане, як дитина, коли бачиш дитячі та юнацькі забави на церковному подвір'ї на Великодні Свята. Три дні не змовкає пасхальний благовіст церковних дзвонів, обмережаний радісним дитячим сміхом і пасхальним піснеспівами.

Любов Матері Божої скликає дітей на молитву, і церква завжди наповнена молільниками. Окрім богослужінь неділі та великих свят, вірні,

а особливо діти і молодь, люблять молитовні хресні ходи на вшанування великої жертви нашого народу в трагедії Чорнобиля, Голодомору та молебень "Хресної дороги", на яку, особливо у Великодну П'ятницю, збирається кілька сотень людей з навколишніх і далеких сіл. Любляче серце Матері приймає співстраждання сотень сердець в несенні Хреста Її Сина та мільйонів страждених дітей в Україні і світі. Ми вчимося глибше осягати зміст життя людства у Всесвіті в його хресному шляху до вічності.

У серйозному сприйнятті і глибокій довірі відбуваються постійні духовні бесіди з молоддю і всіма охочими після вечірніх богослужінь і в часі нічних чувань біля Плащаниці та ікони Богородиці.

Уже традиційною стала щорічна проща до Криворівні учасників Всеукраїнського мирянського Руху за єдність Церкви і народу. Богородиця також кличе нас до своїх святинь в інших місцях, і ми стаємо постійно прочанами до місць Її з'явлень у Зарваниці, Джублику, Здвигині, Києві, Бердичеві, Гошеві, Меджугор'ї, Люрді, Погоні, Почаєві, Маняві, Уневі.

Прочани з Криворівні вітали в Києві Людину Радості і Надії Івана-Павла II Папу Римського в часі його пастирського візиту до України.

Вдячність Діві Марії та любов до Її Сина кличе до постійного частого єднання в Пресвятій Євхаристії. Чаша Святого Причастя Тіла і Крові Спасителя насичує вічною поживою уста і серця сотень людей, від немовлят до найстарших вірян. З кожним роком кількість тих, хто відчуває потребу в систематичному Причасті зростає. Через єдність з Христом у Святому Причасті людина повертає собі подаровану їй гідність ще при сотворенні як образу і подоби Бога. Людина – найбільший скарб у Всесвіті. Найбільшим скарбом нашого села поряд з церквою є, безсумнівно, люди. Ті, хто жив, живе і ще тільки приходить в земне життя, як дарований скарб небес.

Стоячи на церковному подвір'ї, ми споглядаємо могили тих, хто передав нам естафету духовного життя і продовжує жити в нас, у наших справах во Славу Божу. Могили спочилих є для нас символом безперервності життя, особливо глибоко це проживається, коли цвинтар оживає поминальними вогнями лампадок і свічок у вечори Надвечір'я Різдва та Йордану і в Пасхальну ніч.

Єдність живих і померлих являється в силі в пам'ятні дні поминання усопших, коли після храмового богослужіння цвинтар наповнюється вдячними нащадками, коли родини сходяться до своїх рідних.

Говорячи про феномен Криворівні, багато уваги звертають на її вдале географічне розташування та кліматичні умови, але ми переконані, що основою, наріжним каменем духовно-культурної надбудови села є люди, їхні серця і розум, їхня молитва і подвижницьке життя, які надихнули світочів української і світової культури на творчість і подвижництво.

Великий внесок у світову культурну спадщину зробив відомий польський письменник, дослідник Гуцульщини Станіслав Вінценз, автор тетралогії "На високій полонині", який народився, виріс і виховався у Криворівні.

Найяскравішим проявом таланту гуцульської душі стало світло і подвиг Параски Плитки-Горицвіт, нашої односельчанки, яка будучи черницею в миру, гармонійно була вплетена у всю повноту життя громади. Параска Степанівна залишила нам фантастично величний творчий спадок, творячи у царині літератури, поезії, етнографії, богослів'я, філософії, ма-

лярства, іконопису, фотографії, ліплення, мистецтва витинанки. Вона гра-ла на кількох музичних інструментах, збирала, укладала і співала народні пісні, співанки, коляди. Її коляди наповнені глибоким християнським змістом, складають основу репертуару наших колядницьких партій.

**Капличка Божої Матері
Світлина Б.Мізинюка**

Ікони, картини, літературні твори, молитви, переспіви житій святих, філософські роздуми... відомі вже не тільки в Україні, але й за її межами, завдяки фільмам, радіопередачам, виставкам, інтернет-сайтам. Все явлене світові сьогодні з творчості нашого "Гуцульського Гомера" є тільки де-щицею того, що створено душею, серцем і руками цієї невтомної трудівниці.

Параска Степанівна була активним учасником національно-визвольного руху, всіма силами сприяла піднесенню людської гідності і пробудженню творчої наснаги всіх, з ким мала спілкування. За життя до її хати-ни, де нині відкрито громадський літературно-меморіальний музей, була протоптана стежка, яка і сьогодні веде людей і до її хати,

і до могили, на якій з широко розкритої книги, увінчаної власноруч виготовленим при житті хрестом надмогильного пам'ятника, дивляться на нас її вимогливі, люблячі, благословляючі очі: "А ми так зайняті своїм видогідним тілесу перевидогодженням, що Духовністю немає часу насолоджуватись".

Господь не залишає нас без праведників як видимих знаків своєї присутності серед нас. Таким духовним символом, нашою опорою і на-тхненником є духовна подруга Параски Плитки-Горицвіт – Теодозія Андріївна Плитка-Сорохан.

Теодозія Андріївна в молоді роки була активною учасницею національно-визвольного руху, разом із багатьма односельчанами і з тогочасним парохом села отцем Лукою Дзьобою, який тримав у руках не тільки хрест, а й зброю, боролися за Україну. Одосія, як її називають у селі, заплатила одинадцятьма роками колимських сталінських таборів. Зневажена безбожницьким режимом, але укріплена Духом, ця справжня подвижниця була і є порадою і підмогою багатьом.

Саме Одосія з Параскою, ці дві посестри, були тим стержнем, на який опиралося духовне життя у селі в часи найбільших випробувань другої половини ХХ століття. Вони стали джерелом живої води для кожної спраглої душі. Це вони організовували і проводили вечорниці, колядували, збираючи церковний хор. Вони перейняли творчу естафету від своїх попередників, визначних діячів української культури, які останні понад сто років трудилися в нашому селі чи набиралися творчої наснаги, ставши по-статями енциклопедичної величини.

Теодозія Андріївна готується зустріти свій дев'яностолітній ювілей.

Сама Матінка Божа тримає цю страдницю, "грішну Дозю з Криворівні", при світлому розумі і творчих силах, цю велику молитвенницю і подвижницю Христової Церкви для нашого укріплення і напоумлення.

Живим подвигом Одосії, яка після колимського пекла відрубала "дядькам отечества чужого" на всі обіцянки: „Верніть мені мою молодість,

тоді можете церкву закривати!", багатьох побожних людей і цілих родин вдалося зберегти нашу святиню від закриття і спалювання в часи безвірного комуністичного дурману, який не одного приспав і спокусив.

Схиляючи голови перед пам'яттю багатьох людей, борців за нашу церкву, слід згадати церковних братів: Юрія Бощука, Дмитра Гондурака, Василя Потяка та родину вже покійних Юрія та Марії Процюків, які не-

зважаючи на небезпеку віддали під заставу все своє обійстя і майно, щоб зберегти храм Божий.

Хрест боротьби разом із парафіянами ніс і парох села в 60-х роках минулого століття Мирон Сас-Жураківський.

Ми намагаємося бути гідними наслідниками наших справді героїчних, хоча самі себе вони такими не вважали, попередників.

Парафіяльне життя спрямоване на відновлення духу перших християнських спільнот, духу християнської любові, жертвовного служіння і глибокої взаємоповаги. Без зайвого пафосу можна свідчити про здоровий симбіоз у житті, підтвердженому реальними справами між церквою, владою, закладами освіти, медицини, культури, музейними і науковими працівниками та всією громадою. Це природно, бо всі ми – одне ціле, вірні Церкви і жителі села, громадяни України і діти Гуцульщини. Це дозволяє нам перебувати на досягнутій висоті національної та культурної гідності, моральності.

Ще з давніх часів криворівнянці не схиляли голови перед чужими поневолювачами, про що свідчить пам'ятник легендарному Олексі Довбушу, на згадку про те, що в нашому селі на острах непокірним гуцулам було встановлено частину понівеченого тіла нашого народного героя. Сьогодні ми не беремо до рук бартки чи

кріса, а впроваджуємо в життя дух Довбуша, дух людської богоподібної гідності, молитвою, творчою працею, світлою думкою, національною свідомістю, непримиримістю з неправдою і утисками людських, християнських принципів життя.

У селі живе дух новизни і творчості, який проявляється у різноманітних культурно-просвітницьких, освітніх, спортивних, громадських заходах. Ми намагаємося жити згідно з заповідями Христовими.

Щомісяця, 13 числа, в День з'явлення Матері Божої у Фатімі, в Криворівні відправляються молебень за єдність християн у всьому світі, як відповідь на заклик Богородиці про таку молитву.

Щороку учні школи звершують Мале Паломництво по святинях нашого села, молитовно відвідуючи всі церковці, каплиці і хресні Розп'яття, встановлені тут.

Минулого року вдванадцять великою групою прочан ми вирушали до улюбленої Зарваниці... Наш гуцульський моноліт щасливо розбавили паломники з Києва, Харкова, Надвірної, Петербурга. Вже четвертий рік ми

**Хрест святому Трезвінню
Світлина Б.Мізинюка**

розділяємо "щасливу тую путь" з громадою, з майже сусіднього Красника, разом з о.Юрієм Мануляком. З людьми, під одним хрестом, приходиться зцілюючи розуміння, що одноосібно спастися – ілюзія, що міжлюдське братання таке велике і потрібне, аж не наше, а, як Дар, божисте, як найвища умова Завіту: "Якщо будете мати любов між собою..."

Ось вже понад п'ятнадцять років похоронні поминання померлих звершують без вживання алкоголю, що стало добрим прикладом для жителів інших сіл. Твереза молитва свідчить про розуміння цінності людського життя і віри в реальність життя вічного. Хрест "Святому Трезвинню", біля якого постійно звершуються молебні, є видимим знаком прагнення жити в рухомій бадьорості чистоти і адекватного світосприйняття у всіх сферах життя, духовній, національній, культурній, господарчій.

Відчуваючи духовний поклик, багато людей приїжджають до нас не тільки, щоб відвідати музеї Івана Франка, Михайла Грушевського, Параски Плитки-Горицвіт, музей гуцульської господарки "хата-гражда", але і щоб наповнитися духом життя в Христі.

Пригадується одне стареньке подружжя з німецького Кенігсберга. Вони хотіли, щоб їм відчинили двері церкви і повторювали: "Клюшь! серква!.. клюшь! серква!" з такою щирою жадобою ввійти у храм, якій варто позаздрити!

Мабуть, тому до нашої церкви приїжджають здалеку християни, щоб взяти участь в Святих Таїнствах. Під покровом Матері Божої охрещуються діти і дорослі з різних куточків України і з-за кордону. В святому Таїнстві Шлюбу поєднали свої серця наречені з Росії, Чехії, Польщі, Німеччини, Шотландії, Нідерландів і з багатьох регіонів нашої держави. Це продовження давньої традиції, адже в минулому багато відомих нині людей вінчалися в нашій святині. В 1842 році тут вінчався поет, науковець, громадський діяч Яків Головацький з донькою місцевого пароха Марією Бурачинською, а в 1927 році під вінець стали поет Іван Крушельницький і його дружина, відома піаністка Марія Левицька, які приїхали для цього з Відня.

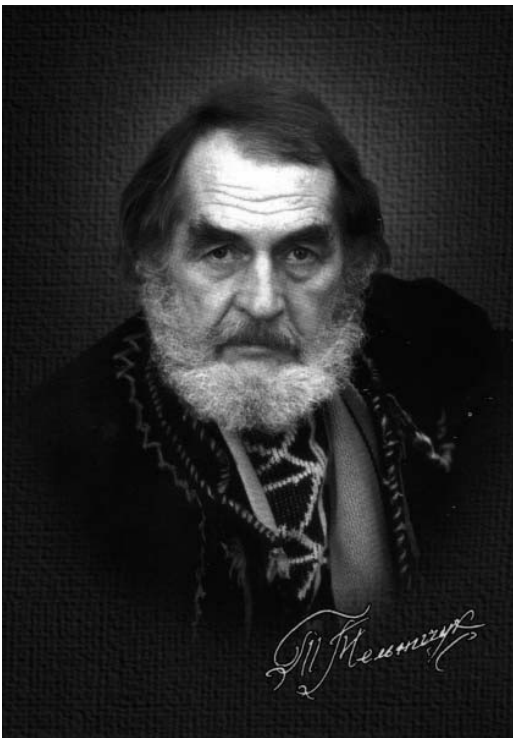
Ми свідомі того, що все те духовно-культурне багатство, яке ми маємо, це – дар Матері Божої нам, її дітям, це скарб, переданий тими, хто працював у цьому духовному оазисі Виноградника Божого до нас, що це і наша "вдовина лепта" і все разом це велика довіра Пресвятої Тройці до нас. Розуміючи, що "все тече, все минає", що живемо в час, коли "дні лукаві і ворог спасіння людського не спить, а ходить, як лев, рикаючи, шукаючи кого проковтнути", ми щиро благаємо Матір Божу, покровительку нашого села, щоб як і минулі три з половиною століття, Вона і сьогодні і в майбутньому не опускала нас з-під свого Материнського Омофору. Просимо святих, прославлених в церквах та каплицях нашого села, ходатайствувати за нас грішних і немічних і в міру дарованих нам духовних талантів прагнемо жити, втілюючи в життя задуми Творця щодо нас.

Господи, поможи нам заступництвом Пречистої Матері і всіх святих бути гідними дітьми Отця Небесного, його воїнами і вісниками Світла, щоб через молитву у нашій величній Святині та на нашій святій землі і через наше богоугодне життя возсіяла Твоя слава і слава нашого боголюбивого народу!

*Протоієрей Іван РИБАРУК,
парох с. Криворівні*

Аделя ГРИГОРУК

“ІДУТЬ ДО МЕНЕ ГОРИ ПОНАД ЧЕРЕМОШЕМ”

Тарас Мельничук

В українському літературознавстві важливе місце займає всестороннє вивчення та аналіз літературних явищ і їх художньо-естетичне осмислення. При цьому увагу в першу чергу акцентують на життєписі письменника, тих фактах біографії, які знайшли тематичне відтворення у його літературній праці. Саме це дає можливість повніше пізнати творчу лабораторію митця слова, глибше зрозуміти особливості його творчості.

Творчість лауреата Шевченківської премії Тараса Мельничука, на превеликий жаль, ще не знайшла належного вивчення літературознавчою наукою. У періодичній пресі з'являються поодинокі статті різних авторів, приурочені в основному до дат його народження і смерті. Проникненням у творчий світ поета, осмисленням системи його складних асоціацій, закорінених в українську національну ментальність, є вступна стаття Миколи Жулинського до збірки "Князь роси". Достатньо насиченою фактами особистого спілкування з Тарасом Мельничуком є передмова Степана Пушика до тритомного видання Мельничукових творів, яка має промовисту назву "Блакитна роса на траві й на колючому дроті".

Окремі газетні публікації І. Пелипейка, В. Качкана, І. Малковича, І. Андрусяка, В. Осипчука — це лише початок великої літературознавчої роботи, яку необхідно здійснити, вдумливо і серйозно заглибившись в творчість Мельничука на заданому ним інтелектуальному рівні.

Метою пропонованої статті є аналіз автобіографічних мотивів у творчості Тараса Мельничука, виявлення конкретних подій і фактів його особистого життя, що слугували поштовхом до написання поетичних текстів, з'ясування в дискурсі автобіографічного широких ідейно-соціальних узагальнень, зроблених поетом.

У творчості Тараса Мельничука потужно звучить тема особистих переживань, роздумів, спогадів про батьківський край, рідні Уторопи, де він народився, Діл — куток на селі, де була їх садиба, Яблунів,

Пістинь, Косів, Космач, Снятии, Галич, Устеріки, Саджаву. Це села, де він вчився, бував, де жили його друзі й родичі, де довелось йому побувати за редакційними відрядженнями, коли поет працював у яблунівській районній газеті "Прапор перемоги" та косівській "Радянській Гуцульщині".

Молодий поет, енергійний, рішучий, устремлений у невідоме, мріє про планетарні подвиги, творче горіння, "щоб планеті ... дати світло", ловить "ї трагічність, і величність світу", своїм життям намагається примножити добро і справедливість на землі. У пориві натхнення він пише:

Мене сонце несе,
Мене вишні несуть на руках
білосніжних,
бо я схожий на радість...

Він декларує свою нерозривність з рідною землею, "калиною і пшеничним колосом", що виступають у нього символічними образами роду. Світовідчуття поета забарвлене ліризмом, гармонією, матеріальною красою. Віддаючи свою любов Україні, яку він "пізнає, як кохану, по голосу", Мельничук сподівається, — ні, він певний взаємного почуття:

Мене люблять сади,
Мене люблять плуги
І кедрини зеленокосі.
Це, напевне, тому,
що я вмю
з медвяного сіна
метати стоги.
Це, напевне, тому,
що я виріс
під Косовом.

Він щасливий від зустрічей зі своїм "гуцульським малиновим Яблуновом", "де мати його — осяйна Хлібородиця йде уранці по чистій, як ніжність, росі...".

Оптимістичне світосприймання молодого поета наповнює його вірші радістю буття, енергією дії, сонячними барвами і світлими почуваннями. Недарма ще в одній його поетичній декларації раннього періоду звучить: "Я славлю серце / повне сонця вщерт". В іншому вірші читаємо варіацію цієї ж теми: "Я маю сонце / красиве і молоде. / Я маю сонце / тепле, як Батьківщина". Захоплено змальовує Мельничук свою Гуцульщину, і цей опис впливає на читача схвильованістю внутрішнього чуття, перейнятливістю авторської оповіді:

Тут що не хата — то цимбали,
Гуцулка й перстень на руці.
Боги з ікон шамтять губами
На запах тмину й чебреців.
Тарас — під рушником весільним,
А поруч — юна і свята
Задумана Мадонна з сином.

Перший період творчості Тараса Мельничука означений надзвичайним динамізмом, неспокійністю письменника. Він працює коректором газети, потім їде на роботу в Комі АРСР, на Донбас, одружується, служить в армії на Далекому Сході, комісувавшись, вступає на навчання у Чернівецький університет, на третьому курсі за "комсомольською путівкою" (щоб не бути виключеним за вільнодумство) їде на комсомольську будову — спорудження Криворізького гірничозбагачувального комбінату (1960-1961 рр.). У 1961 році вербується у Красноярськ, працює і на Тюменщині.

Писав багато, але друкувався мало, здебільшого в районних газетах, інколи — в обласних. У той час невідомих поетів друкували неохоче, бо автор міг мати "неблагонадійну" репутацію, бути із сім'ї "ворогів народу" чи симпатизувати "націоналістам".

Дуже сумував за домівкою, гірськими верхами, смерековим запахом гуцульських лісів. Гуцульщина малюється в його уяві дивовижним краєм, де все сповнено таємничого чару й магічної значимості:

Така Гуцульщина!

Тут все співа:

Про волю — птаха, про косу — трава,

Про горе матері — мальована трембіта,

Про чорного джмеля — черемха біла,

Гуцулка древня журними губами

Співа про Довбуша й червону його барду...

Із усього дивовижного огрому явищ і з'явиськ сього світу Тарас Мельничук вибирає, виокремлює такі своєрідні акценти, творить таке образне плетиво, які ще тоді, на етапі літературного початкування, індивідуалізували його творчий почерк, надавали неповторності поетичному голосові. Ось як пише Мельничук про колискову свого дитинства — рідну хату:

Не ступав тут жоден із геніїв,

Лиш мов геній, батько ходив,

Та неначе Врубелів Демон,

Крізь димар возносився дим.

Та ще мати — сива Мадонна,

Найпрекрасніша із Мадонн,

Тут не гірко жила й не медово,

У колгоспі полючи льон.

Говорячи про тих велетнів думки і слова, яких народила "біленька хата", — Куїнджі, Кибальчича, Шевченка — і будучи певним, що вона неодмінно народить інших, Мельничук не міг знати, що волею долі саме йому судилося стати в цьому ряду і що про нього Микола Жулинський скаже такі слова: "Тарас Мельничук — гідний нащадок Пророка України — Шевченка".

А тоді, на початку шістдесятих, піддавшись загальному ентузіазмові комсомольських закликів (хоча його й виключили із комсомолу ще в університеті), Тарас Мельничук вірив, що зможе в холодному Сибіру зростити яблуні з Яблунова, бо "ти хочеш тепла і любові, Сибір", і обіцяв: "привезу ще тополю й калину — вічним бодем своєї України."

У дискурсі автобіографічного тут слід зважити як на об'єктивні моменти — хрущовська відлига, засудження сталінізму, — так і на конкретність поетичного мислення письменника, багатство психологічних ситуацій, зв'язаних з різними людьми та різними обставинами, конкретною працею Мельничука на засніжених сибірських

Микола Близнюк і Тарас Мельничук. 1975 рік

просторах. Він хоча й говорить, звертаючись безпосередньо до Сибіру: "Ти колись українців губив", — все ж відповідальність за скоєні злочини покладає на когось знеособленого, хто не має імені. У вірші Мельничук висловлюється неозначено-особово:

А тебе заставляли: губи!
Й ти губив —
І гроби їм робив.
А вночі, щоб ніхто не бачив,
Як ти плачеш,
Як плачеш ти —
На могилах ще теплих,
Гарячих
Ставив стовпчики і хрести.

Лірика Мельничука — це лірика яскраво індивідуалізованого, вираженого в часі і місці переживання, яке викликане у поета конкретним фактом дійсності. Рецепт Мельничуком явищ радянського життя дуже швидко губить романтичний флер і віддзеркалює його болісні роздуми над винародовленням українців, нівелюванням в них етнічного, зникненням прикметних національних рис.

Що скаже золотий ранет,
Коли в твоїй, ромашко косівська, росині
Шукають і знайти хотіли би
Росію?
Як замість тебе, ластівко дністровва,
У гніздечку синім
Побачити б хотіли ластівку з Росії?
І ув очах твого, подолянка, сина
Шукають і знайти хотіли би Росію?

Поетичне кільце "Альбіноси, альбіноси кинулись на дзвін монет", що є алюзією з Еміля Рушера, підсилює напругу тексту, показує перетікання внутрішнього авторського, суб'єктивного, на зовнішнє, об'єктивне: мається на увазі програма денационалізації України й використання для цього різних засобів, у тому числі й людського фактора. Це зречення роду, і воно викликає в Мельничука гострий особистісний протест, який виражається ним в коротких схвильованих фразах, раціонально не викінчених, логічно не завершених, однак емоційно переконливих, бо найважливішим в його аргументації є звертання до дорогого йому образу матері:

Зречення роду...
За яку нагороду?!
Це наче під воду човен тягти,
Стоптати руту
І матері руки
На жертовний вогонь понести.

Цей вірш вражає своєю щирістю, тут немає навмисної поетикальності чи ідеологічного позерства. Із самої глибини своєї розхвильованої душі Мельничук категорично заявляє:

Гуцул — так гуцул:
По-гуцульськи танцюй
І знай свої зорі.

Прослідковуючи автобіографічну лінію у творчості Тараса Мельничука, можна спостерегти, як поет змінює стиль письма, переходить до нових засобів поетики — він все менше й менше вдається до описовості, хай і талановито декорованої, до простої нарації, розповіді про події. Натомість у його поетичних творах ми бачимо переживання події, зображення внутрішніх психологічних механізмів рефлексуючої особистості, не ліричного героя, ні, самого автора, оскільки йдеться саме про дискурс автобіографічного. Мельничук не вводить свого читача у світ тривіального буття: він сам не надто переймався матеріальним, відсутність інколи найнеобхідніших речей хоча й докучала йому, але ніколи не примушувала на них застановлятися. Він був справді поетом не від світу цього. Свою увагу Мельничук зосереджує на духовних цінностях людської екзистенції, моральних вартостях, проблемах історичного вибору свого народу, його минулому, сучасному і майбутньому.

Автобіографічний аспект у творчості Тараса Мельничука виразно прочитується у його віршах, присвячених матері, батькові, дружині, синові, у поезіях, в яких згадується дочка, інші близькі поетові люди, зокрема: "Батька на розстріл вели поляки...", "Дядько Мефодій", "Де я тільки собою не сіяв...", "Пив я воду з сорока криниць", "Додому стежка... Юра ліс косичить...", "Не ступав тут жоден із геніїв...", "Вийду в минуле по гложі, по терню...", "Кузня", "Краса мого кута така собі — звичайна...", "Мама пішла кудись по морозній стежині...", циклі "Зламане весло", поемах "Осанна", "Калинові ключі", збірках "Із-за ґрат", "Зимозелень".

Особисте життя поета склалося драматично. Розійшовся з першою дружиною, з якою у них була донька Ярослава. Не вийшло й з іншими жінками, з якими його зводила доля. Але найболючіше переживав він розрив з Тетяною Войтович, яку називав Марійкою, бо не любила чомусь свого імені. Він кохав її по-справжньому, а найбільше любив сина, якого не побачив більше до смерті. "Він убив би мене. Я ж йому не допоміг навіть копійкою", — говорив він 1993-го. А з-під пера лягали на папір розпачливі рядки невимовної батьківської трагедії. Так народилася лірична поема (цикл) "Зламане весло", присвячена Тетяні й синові Віталію. Як пише Степан Пушик, "це щось таке, як Франкове "Зів'яле листя". Здається, ще болючіше". С.Пушик

згадує розповідь Мельничука, як той попросив брата мотоциклом їхати липневої ночі на Тернопільщину до Тетяни. Вони приїхали без попередження. Тетяна була на побаченні з хлопцем, що повернувся з війська, він і став її чоловіком. Мельничук ладен був убити Тетяну, але не піднялася рука.

І сталося те, що мало статися.
І що мені з того, що смерека в сиглі
До себе тулить русе смереча,
Коли я маю сина — і не маю сина,
Бо місячно-калинову колиску синову
Гойдає інший по ночах.

Той, що гойдав, дав Віталієві своє прізвище. У поета є двоє онуків, але вони також не Мельничуки.

Образ колиски набуває в уяві автора символічного значення, екстраполюється із його внутрішнього індивідуального переживання на увесь лад життя:

Розбилось сонце.
З ним усе розбилось:
І світ, і молодість, і лад.
Мій сину! Мій!
Немов колиски бильця,
Померкли за вікном верхи Карпат.

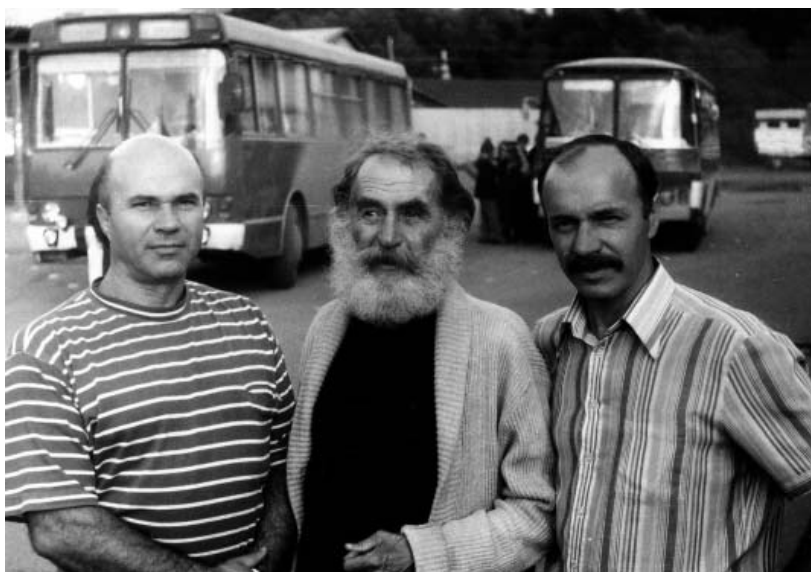
А тим часом над поетом все зловісніше згущуються хмари. За ним стежать, про його вірші, прочитані чи то в Яблунові, чи то в Москві, моментально дізнається КДБ. Поета викликають на розмови. Одне попередження, друге, третє. Гебісти готувалися арештувати Мельничука, але прокурор Івано-Франківської області Параскевич, як згадує С.Пушик, людина дуже принципова, дозволу на арешт не дав. Заступник прокурора І.Єгоров, який вів політичні справи, викликав Мельничука на розмову, протримав його п'ять годин у приймальні, суворо попередив і сказав, що кримінальну справу закрито. Це було 16 травня 1969 року. Мельничук побачив кількох авторів доносів, поки Єгоров гортав справу. Це дало можливість попередити близьких друзів, кого слід остерігатися.

Т. Мельничук багато працює як журналіст в "Комсомольському прапорі", богородчанській райгазеті, пише чудові матеріали, але тільки тоді, коли лежить душа, натиснути на нього, замусити було неможливо. Компонує нові збірки поезій, перша — "Несімо любов планеті" — вийшла в 1967 р. в Ужгородському видавництві "Карпати". Його "Флояра мольфара" мала ось-ось вийти, крім неї були готові три товстенні рукописи — "Фрески", "Чага", "Золотий козелець". Усі чотири книги містили дуже багато віршів відверто антирадянського змісту.

Уже ніщо не могло врятувати поета, тим більше, що почалася перша хвиля арештів. Ув'язнили В.Чорновола, Є.Сверстюка. В ніч з 12 на 13-те січня 1972 року арештовують Василя Стуса, 13-го січня — Івана Світличного, 24 січня — Тараса Мельничука.

Вирок було виголошено 11 травня 1972 р.: засудити "на три роки

позбавлення волі у виправно-трудої колонії суворого режиму, без заслання" за те, що "протягом 1965-1971 років виготовляв, зберігав та розповсюджував в усній та письмовій формі віршовані твори, у яких

Дмитро Кравчук, Тарас Мельничук, Василь Шкурган

зводив злісний наклеп на радянський суспільний і державний лад, закликав до боротьби проти радянської влади".

Поетичне слово спричинилося до втрати Тарасом волі, а саме вона завжди була категоріальною умовою його особистої екзистенції. Тому й з'являється з-під його пера послання до матері — глибоко перечуте й вистраждане за тюремними ґратами:

Мамо,
підіть, будь ласка, у поле,
Зловіть за крильця
чи за ніжку волю
і перешліть мені у конверті.
Я покладу її біля себе:

нехай стрекоче.
А не захоче —
то хай тікає у небо:
небові теж
волі треба.

Дивовижна сила жертковності, коли бранець готовий віддати волю ув'язненому небові, здатна довести читача до емоційного афекту, тим паче, що монолог звучить з непідробленою щирістю, без найменшої поетичної штучності.

Мельничукове усвідомлення самого себе формувалося упродовж усього його життя, ні на мить не припиняючись. У Кучино, сумно відомому місці в Пермській області, де він відбував покарання в середовищі відомих українських дисидентів Левка Лук'яненка, Івана Світличного, Василя Стуса, Ігоря Калинця та ін., — тут відбували строк більше 200 політв'язнів — він не втратив власної ідентичності, жив насиченим духовним життям.

Під впливом побаченого поет подає нам свою візію цього засніженого зауральського простору :

Крок вліво... Крок вправо...
Замети...
Кров.
Це вам не пейзажі
Рокуела Кента !..
Ідуть, Україно, твої поети
Туди, звідки ніхто не прийшов.
Неспроможний скоритися приготіваній йому долі, уражений до

глибини свідомості викликом, кинутим почуттю справедливості, він не силкувався пристосувати власне життя до сміхотворних умов земного існування, — мабуть, так міг би сказати про Тараса Мельничука теоретик сюрреалізму Анрі Бретон, якби час і доля звели їх до купи. І подивувався б силі духу і потужній вітальній енергії українського Поета, який наперекір усьому зумів написати:

Я вмію радіти,
Як радіє той,
Хто на небо дивиться
Перед стратою.
Я вмію радіти — й радію, що небо
І після мене засвітить зорі.

Високу оцінку поезії Тараса Мельничука дав Євген Сверстюк; вони протягом року відбували покарання разом у тридцять шостому таборі. "Для мене було великою радістю дізнатися, що Тарас пише вірші, добрі вірші... Ми розуміли, що маємо справу з поетом. У таборі про нього говорили як про поета, загнаного сюди за поезію".

У цей час значно ускладнюється онтологічна метафорика Т. Мельничука, образні структури його вірша будуються за принципом віддалених асоціацій, дистанційованих семантичних зіставлень, що на фоні тодішнього соцреалізму, патріотичної риторики й оспалі емоційної буденщини робить його вірші модерними й естетично самодостатніми. За судженням В. Моренця, поет одним із перших усвідомив "марність прямих соціальних позовів і зводив літератури із суспільною дійсністю". Він же і відносить творчість Т. Мельничука до "сучасного українського модерну" (стаття опублікована 1996 року).

Тепер повернемося до Т. Мельничука:

Я на нарах саджу сад,
Будуть яблука, будуть крони...
Тільки чом так чорно кричать
Над Косовом гайворони?
Може, знають вони, що я тут,
І кричать, щоб рвалося серце?
А яблуні біло цвітуть —
Біло, здається...

За словами І. Андрусика, така поезія уже не є засобом пізнання, а радше якимось із видів навіювання, коли суб'єктивний світ митця повторюється в емоціях реципієнта.

Цитований текст в основній своїй опозиції "чорно — біло", що є концептуальною ідеєю поезії, виявляє межовий стан Тараса Мельничука. Невеликий за форматом, вірш однак дає достатньо сюжетного матеріалу, щоб зрозуміти, як на просторі людської душі відбувається зіткнення життя і смерті, свободи і неволі, надії і безвиході. За християнською традицією, світле перемагає не осудом, а своєю вищістю над темним. Підтвердженням тому, крім основного антоніма, маємо й інші опозиційні пари: яблуні — гайворони, цвітуть — кричать. І в цьому зіткненні світле перемагає: в останньому рядку, нехай і поряд з невпевненим "здається", вжито-таки ще раз означення "біло".

Звертаючись до конкретної біографії поета, розуміємо, як нелегко було йому знаходитись за колючим дротом, особливо під час другого ув'язнення, коли "політичних" судили за кримінальними звинуваченнями, що сталося і з Тарасом: в 1979 році його було знову заарештовано на чотири роки. Термін відбував у Вінницькій тюрмі, сидів разом із убивцями, насильниками. Нікому не признавався, що пише поезії, знав про це, з його слів, лиш один кишеньковий злодій, який спритно переховував його вірші.

В означеному темою дискурсі автобіографічного варто звернути увагу на те, як мужньо намагається поет в тюремних мурах втримати поставу людини, українця, християнина. Майже всі, хто знав Мельничука, відзначають цільність його натури. Хоча сам він в одному із віршів говорить: "Я різним був...", однак слушність у тому, що в основних життєвих принципах і моральній переконаності поет був цілком визначеним.

Та все ж варто прослідкувати за творчістю Мельничука різних років, щоб побачити, як змінювалось його ставлення до світу, до людини, до самого себе.

На початку ми наводили приклади лірики, де поет відчуває себе повним енергії, радості, щастя від самого факту власного існування. Пережиті страждання, особисті втрати, ув'язнення, насильне утримання в психіатричних лікарнях Чернівців, Вінниці, Одеси надзвичайно вплинули на нього. Від ніцшеанського усвідомлення повноти буття сильної, перспективно устремленої особистості Мельничук, майже за К'єркегором, відчуває самотність і відчуженість від ворожого розбалансованого оточення з його агресивністю й аморальністю.

**Марійка Лесів, Тарас Мельничук,
Тарасик Лесів, Аничка Лесів,
Микола Яновський, Оля Дроб'як.
1992 рік**

Однак — і це прикметно! — він не пориває стосунків зі світом, більше того, відчуває себе частиною животворної сили — в його художній уяві об'єктивуються різні сакральні символи, генетично закладені в підсвідомість: хрест, коло, голуби, лелеки, калина, небо, роса, гадюка, черв тощо. Нарешті вони дістають художнє втілення в образі світового дерева, яке є одночасно архетипом і триєдиності світу, і вічності людського роду, і тяглості історії з її минулим, сучасним і майбутнім, і гідності й сили Людини як Божого творіння.

Ось як все це трансформовано художньою уявою письменника і змодельовано ним в одній із поезій:

Я хочу дивитись
на людей
з такою ніжністю,
як дивляться на звірят
чи на водорості,
та люди точать
сокири,
і я стаю
деревом.

Він змову звертає свій погляд до Карпат, до бурхливого Черемошу, але мова його уже не експресивна й динамічна, а по-філософськи розмірена й сповідально відверта:

в цих горах
я насипав комори неба
зірками
в цих горах
я росу не ударив

.....
і не зламав пасткою крил
жодній птасі
жодному звіру й людині....

І навіть графічний поділ тексту на окремі фрагменти мовби відтворює бажання поета виразно звізуалізувати найважливіші моменти власного земного життя.

"Людина внутрішньо вільна, він, всупереч обставинам, вибудував у собі бастион власного "Я": "Я — людина, я — світ, я — народ". Із цим відважним кредо пов'язане незмінне в різних життєвих ситуаціях підкреслення вірності своїй долі, історичним традиціям, своїм зобов'язанням перед рідною землею, перед народом", — сказав про поета Іван Гришин-Грищук.

...Був він кошовною Божою краплею на поетичному лузі України, дивовижним і незбагненим Князем роси, що, зблиснувши рідкісним обдаруванням, пішов у Вічність. Пішов у березні, бо найбільше любив цей місяць і сам собі його напрозорив:

Люблю березень.
Березень — це той місяць,
Котрий забере мене.

АДЕЛЯ ГРИГОРУК

ЮВІЛЕЙНИЙ УЖИНОК ВАСИЛИНИ КАЛИНИЧ

Василина Калинич

Ім'я і творчість сучасної майстрині гуцульського ліжникарства, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслуженого майстра народної творчості України Васи́лини Іванівни Калинич добре знані далеко за межами Гуцульщини. Адже її твори неодноразово репрезентували традиційні яворівські ліжники на багатьох всеукраїнських і закордонних мистецьких виставках.

З давніх часів у гуцулів ліжники були найуживанішим предметом повсякденного домашнього побуту: ними вкривалися, застеляли ліжко, піч, припічок, лавиці, розвішували на жердках, використовували у весільних та поховальних обрядах. Ліжники були важливою і необхідною часткою посагу молодії. Кількість їх вказувала на майновий стан родини.

До початку ХХ століття ці товсті вовняні вироби з рельєфною поверхнею і довгим пухнастим двобічним ворсом виготовляли для власних потреб майже у всіх селянських сім'ях Гуцульщини.

Цим видом художнього інтер'єрного ткацтва захоплювалась і родина Івана Васильовича Рибчука з села Яворова Косівського району, в якій 12 квітня 1931 року народилася донька Василина. Мати, Ганна Петрівна, з роду Шкрібляків, була відомою ткалею. Від неї донька навчилася секретів ткацького ремесла, стригти овець, парити і фарбувати вовну, прясти і снувати нитки, натягувати основу на верстат.

Творчий світогляд майбутньої ліжникарки Васи́лини Калинич формувався на грані бурхливих змін, що відбувалися у народному мистецтві. Важливо було не відмовитися від усього того, що створили попередні покоління, не упустити цікавих нових тенденцій і вчасно зачиняти двері перед еkleктичними негативними явищами. Однак сімейне творче виховання та вже з дитинства набутий практичний досвід не дали їй збитися з вірної дороги.

У 1961 році Василина Іванівна вступає до колективу художньо-кільмарської артілі імені Т.Г.Шевченка (пізніше Косівський художньо-виробничий комбінат Художнього фонду УРСР). Тут пропрацювала до 1981 року. Творче спілкування з ліжникарками з різних локальних осе-

**Президент України Віктор Ющенко
у робітні знаної майстрині**

редків центральної Гуцульщини дозволило їй збагатити свої роботи новими оригінальними композиціями. На основі виставкових вишивок, переміткових заборів, веріткових гуцульських мотивів Василина Іванівна Калинич разом зі своїми ученицями Ганною Шкрібляк, Василюю Мицканюк та багатьма іншими розробила нові численні варіанти типу "кривого", "сливового", "веріткового", "веселкового".

Найтипівішим і найпоширенішим у наш час є ліжник "кривий". Композиція, автором якої є Василина Іванівна, складається з трьох великих ромбів

з концентричною колірною розробкою внутрішнього поля. Обабіч симетрично, в зустрічному порядку, виткані кривулі, утворені різнокольоровими поясками. Кожний ромб окреслений "лопатковим" контуром, який щільним ланцюжком прилягає і до бічних кривуль. Часто ліжникові композиції замкнені в гладку або орнаментовану облямівку.

Цікаві своїми орнаментами ліжники "сливові". Характерною особливістю їхньої композиції є поділ всієї площини на два-три квадрати, у кожному з яких від центру по перехресній діагоналі розташовані чотири видовжені шестикутні фігури – "сливочки". Вони часом розмежовані дрібнішими мотивами. В.І.Калинич створила два типи таких виробів — однорядний і дворядний. До цієї групи ліжників належить і "підківковий" та подібний до нього рисунком "пушкатиий". Ліжникарка видозмінює один і той же мотив формою, кольоровою гамою, поєднує його з іншими мотивами.

Інколи вона розподіляє поле на окремі площини та елементи мотивів, характерні для килимарства, м'яко, плавно вплітає в традиційний ліжник веріткові орнаментальні мотиви "драбинки", "павучки".

Мистецтво ліжникарства через свою традиційну технологію не дає широкого простору для фантазії, проте, володіючи знаннями та чималим досвідом, майстриня максимально використовує можливості матеріалу.

Різноманітності досягає шляхом комбінації елементів, чергування їх величини, зміни кольорів, співвідношень, трактуванням контурів — гладких, східчастих та зубчастих.

Завдяки цьому В.І.Калинич розробила нові цікаві варіанти на основі традиційних композицій.

Колорит ліжників яворівської майстрині відзначається різноманітністю сполучень переважно насичених яскравих барв. Кількість їх коливається від трьох до семи. Переважно це червоний, жовтий, оранжевий, два відтінки зеленого.

Василина Калинич на виставці

Ліжникам, тканим з нефарбованої вовни, властиві тонка гармонія барв, стриманий колорит. Василина Іванівна використовує в своїх роботах п'ять натуральних кольорів — два тони сірого, коричневий, чорний та білий. Вона розробила кілька комплектів ліжникових тканин для сучасного житлового інтер'єру: ліжник, накидки на крісла, дитячі ліжники-килимки. Беручи до уваги утилітарність таких тканин, майстриня відновила нечесаний і безворсовий ліжники. Адже в повсякденному користуванні ворс все одно збивається і робить рисунок деформованим та непривабливим. Зовсім інакше, коли ліжник виконує в побуті функцію окраси житла. Тоді він повинен бути пухнастим. Щоб отримати ворс та ущільнити фактуру, виріб піддають холодному валянню протягом 6-8 годин у "валілі". Після просушування ліжник начісують металевою спеціальною щіткою.

Завдяки ворсистості узор позбавлені чітких контурів, властивих для інших тканин. Вони розпливчасті, набувають м'яких переходів одного кольору в інший.

Роботи майстрині експонували на багатьох виставках. У справжнє свято радості і кольору вилилося урочисте відкриття персональної виставки творчих робіт члена

НСМНМ України з Яворова Василини Іванівни Калинич у виставковій залі Національної спілки майстрів народного мистецтва України у 2008 році. Голова спілки, заслужений діяч мистецтв України Євген Шевченко підкреслив, що виставка стала відрадною знаменною подією у культурному житті столиці. Своїх земляків представляв голова Косівського осередку НСМНМ України, заслужений майстер народної творчості України Михайло Трушик.

За особистий вагомий внесок у розвиток декоративно-прикладного мистецтва України 2008 року Васи́ліні Іванівні Калинич присвоєно почесне звання — "Заслужений майстер народної творчості України".

Ліжники майстрині зберігаються у музеях міст Косова, Коломиї, Івано-Франківська, Львова, Києва. Живе і працює майстриня у рідному Яворові.

12 квітня цього року Васи́ліні Іванівні Калинич виповнилося 80 років від дня народження. Митці Косівщини щирозадушно вітають Вас, шановна, зі славним ювілеєм і бажають Вам міцного здоров'я, нових творчих зажинків, добра і щастя на довгі роки!

Тетяна БЕРЕЗКА,

*науковий працівник Косівського музею
народного мистецтва і побуту Гуцульщини*

Петро Лосюк

ЗАВЖДИ У ПОШУКУ

Сучасна вітчизняна практична педагогіка налічує не так уже й багато імен, про які можна відповідально стверджувати, що це особистості національного рівня. Хоча це й природно (і не тільки для освітньої галузі) – людей, котрі здатні продукувати ідеї та ще й братися за їх реалізацію, щоб потім сповна пожинати як радість здобутків, так і гіркоту невдач, справді небагато. А тих, хто все життя горить сам, при цьому не дає передихнути нікому, хто поруч із ним і є його командою, – і взагалі одиниці.

До таких невгамовних, одержимих вічним пошуком, заряджених енергією творення маємо всі підстави віднести кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, народного вчителя України, директора Яворівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Косівської районної ради Івано-Франківської області Петра Васильовича Лосюка, який четвертого березня цього року відзначив свій високий 75-річний ювілей.

П.В.Лосюк свідомо прийшов у педагогіку. 1962 року він із відзнакою закінчив фізико-математичний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту і з тих пір працює у рідному селі, спочатку вчителем, а з 1963 – незмінним директором майже 48 років.

Уже на початковому етапі свого шляху молодий учитель розумів, що школа повинна формувати всесторонньо розвинену особистість, а не лише давати певну суму знань із різних навчальних дисциплін. Він ретельно вивчає класичний досвід європейської педагогіки, знайомиться з досягненнями педагогів-новаторів того часу. Однак чимало із пропонованих ідей за своєю суттю були звичайним репродуктивним навчанням, яке приносило користь лише певній частині учнів і зовсім мало – всім іншим.

Народившись у гуцульській сім'ї, Петро Лосюк із дитинства виховувався в традиціях народної педагогіки з її принципами природовідповідності, включенні дітей в атмосферу праці, покладання на них сильних обов'язків. Заняття кожної гуцульської родини мистецькими ремеслами також давало широкі можливості для виховного впливу, формування у підростаючого покоління позитивних моральних та естетичних рис.

Саме це й послужило для П.В.Лосюка поштовхом для наукового обґрунтування необхідності використання народного мистецтва у практиці роботи школи. Він захищає в 1974 році кандидатську дисертацію "Моральне виховання старшокласників у процесі оволодіння декора-

тивно-прикладним мистецтвом" і виступає у такий спосіб автором нової освітньої парадигми, яка поєднала в собі навчання, мистецтво і працю.

Досвід ученого і педагога зацікавлює освітянську громадськість і викликає схвальну оцінку профільного міністерства. 1977 року П.В.Лосюк стає делегатом IV Республіканського з'їзду вчителів, 1979 – його нагороджують медаллю А.С.Макаренка, 1989 – присвоюють почесне звання «Заслужений учитель України».

Проблема удосконалення навчання належить до числа тих педагогічних проблем, які з плином часу нічого не втрачають у своїй актуальності. П.В.Лосюк дотримується думки, що це – головне завдання школи і дидактики, всі ж інші – похідні від нього, адже саме через навчання в його єдності з вихованням здійснюється надзвичайно важлива функція суспільства – передавання соціального досвіду поколінню, яке підростає. Покращення діяльності, засобами якої реалізується ця функція, – «вічне завдання» педагогіки.

Петро Лосюк категорично відмовляється працювати за усталеними стандартами чи сприймати розмови про реформи, якщо вони не підкріплені ніякими конкретними змінами в системі освіти.

Не задовольнятися досягнутим, шукати нові шляхи виховання і навчання, моделювати школу завтрашнього дня – така формула його педагогічної творчості.

Здобуття Україною незалежності відкрило широкі можливості для педагогічної галузі. П.В.Лосюк розробляє концепцію організаційно-педагогічних основ діяльності гуцульської школи як регіональної української національної, базовою ідеєю якої є використання етнографічного компонента в сучасній школі.

Концепція дістала широку підтримку у всій Україні. Її впровадження у навчально-виховний процес давало можливість формувати світогляд школярів не на основі абстрактних понять, а на конкретному змісті – матеріалах про історію, географію, природу, господарство, культуру, мистецтво, звичаї та обряди, християнські вірування рідного краю. У такий спосіб виховний вплив на учня набував природного змісту, а поняття патріотизму, любові до свого народу позбавлялися декларативності, ставали близькими й органічними для дитячої душі.

Серед вагомих наукових здобутків П.В.Лосюка – його авторський проект "Школа здібностей", який здійснювався у 1997-2002 роках. Актуальність проекту викликана самим життям: в умовах сільської школи, розташованої в гірській місцевості, необхідністю стало забезпечення кожному учневі рівного доступу до якісної освіти з урахуванням індивідуальних особливостей, нахилів і здібностей. Особисто орієнтоване навчання – не просто черговий модний вислів. П.В.Лосюк взявся наповнити його належним змістом, визначивши специфіку й організаційні форми реалізації.

Упровадженням цього проекту вчений-педагог разом зі своїм учительським колективом мовби здійснив настанову Івана Огієнка: "Творчу обдаровану молодь потрібно готувати не лише в спеціалізованих закладах, школах нового типу, а скрізь і всюди, не забувати

найменшого села і провінційного закуточка. Піднесемо культурно і освітньо наші села та й самі піднімемося".

Школа-комплекс давала можливість створити необхідні умови для розвитку здібностей кожного учня, свідомого вибору професії, підготовки до життя в умовах ринкової економіки.

Експеримент дав позитивний результат, його методологією і організаційними засадами зацікавилася педагогічна громадськість, його план упроваджували в педагогічну практику різні навчальні заклади. 26-28 жовтня 2006 року "Школа здібностей" Петра Лосюка, як новий підхід до вирішення проблем особистісно орієнтованого навчання, розвитку здібностей школярів, професійної орієнтації тощо була в центрі обговорення Всеукраїнської науково-практичної конференції "Морально-патріотичне виховання дітей та молоді: етнографічні засади", яка проходила у Косові та Вижниці за участю учених, керівників освіти та педагогів-практиків з усіх регіонів України. Думки Василюки Хайруліної – члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, Сусанни Каракоз – автора програми "Педагогічні роздуми" Українського радіо, Миколи Лосюка – доктора філологічних наук, професора Прикарпатського університету, Лариси Мафтин – кандидата філологічних наук, доцента Чернівецького університету, Івана Зеленчука – кандидата фізико-математичних наук з Інституту українознавства МОН України (філія "Гуцульщина") та багатьох інших сходилися на тому, що авторська модель гуцульської школи здібностей накреслила такі основні завдання виховання (у широкому його сенсі), як формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря своєї землі, прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій свого народу, виховання духовної культури особистості, створення умов для вільного вибору нею свого професійного майбутнього, вирішення гострих соціальних питань зайнятості молоді.

Українська наука в особах її яскравих учених дала належну оцінку творчим педагогічним пошукам П.В.Лосюка. Зокрема, Микола Жулинський, відвідавши Яворівську школу, назвав її унікальною, бо вона "відкриває нові творчі світи для дітей, спраглих на самовираження в мистецтві...". І далі: "Безперечно, тільки такий сподвижник, як Ви, дорогий Петре Васильовичу, здатний запалювати вогонь творчості у дитячих душах... Тож хай доля Вас береже, а послідовників хай число наростає, збільшується, бо в таких школах формується українська патріотична душа...". Високо оцінив досягнення школи Василь Кремень.

А Михайло Антоненко зазначив: "Школа сприяє і забезпечує цілісність і різноманітність виховного середовища, гармонізацію сімейного, національного і громадянського виховання на основі гуцульської етнопедагогіки".

Петро Лосюк – людина невгамовна. Здавалося б, що ж іще потрібно йому у житті? Має широке визнання й авторитет, держава належно відзначила педагогічні заслуги: 2003 року Петро Васильович став лауреатом обласної педагогічної премії ім. М.Стельмаховича, а 2005-го – Всеукраїнської премії ім. В.Вернадського. 2008 року Ука-

зом Президента України йому присвоєно почесне звання "Народний учитель України".

Та не збирається Петро Васильович втішатися лаврами. Його непокоїть, що в Україні хоч і проголошено перехід до профільного навчання, однак ні матеріально-фінансової, ні організаційно-правової бази ця реформа не дістала. А як здійснювати профільну підготовку в малокомплектній сільській школі, – а таких шкіл більшість в Україні? Як готувати до життя сільську молодь у ринкових умовах? За яких обставин випускники школи залишаться жити в рідних місцях, щоб не змертвіли, не поросли бур'янами українські села?

...Запитання, запитання. Їх більше, ніж відповідей. Тому не може залишатися спокійним народний учитель Петро Лосюк: він звертається з листами до Верховної Ради України, народних депутатів, Міністерства освіти і науки України, добиваючись вирішення цих проблем на найвищому державному рівні.

Але не тільки вимагає від інших – сам виступив з ініціативою створення такої моделі малокомплектної сільської школи, у якій органічно поєднуються профільне навчання і професійна підготовка.

Це нова дидактична система, яка охоплює інтелектуальні запити старшокласників, соціальні умови теперішнього села, необхідність підготовки шкільної молоді до продуктивної праці, виховання в ній конкурентоспроможності в умовах ринкового виробництва.

Це не гола безлика схема, а наповнена конкретним змістом структурно улагоджена модель, що засвідчує відхід від стереотипів традиційної освіти, яка, на жаль, виявилася неспроможною адекватно реагувати на виклики часу.

Ідея видалася перспективною Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, і директор Інституту, перший віце-президент НАПН України В.М.Мадзігон запропонував провести за темою "Поєднання профільного навчання з професійною підготовкою старшокласників в однокласній сільській школі" експеримент на базі Яворівської ЗОШ I-III ст. П.В.Лосюк є науковим керівником експерименту. Вирішення поставлених завдань і перевірка висунутої гіпотези здійснюється поетапно протягом 2010-2014 років.

...Коли задуматися, у чому криється секрет творчого довголіття П.Лосюка, то відповідь напрошується сама собою: у постійному прагненні до здобуття нових рубежів, невпинному пошукові системних форм і методів дидактики, які б відповідали сучасним соціальним запитам і – найголовніше – потребам учня як особистості і суб'єкта навчально-виховного середовища.

Нині педагог і вчений сповнений життєвого досвіду і нових задумів. Його знають і шанують як у рідному Яворові, так і в Києві, як у Косові, так Івано-Франківську, як у Львові, так і в усьому Гуцульському регіоні. Проте найголовнішим, мабуть, є той незаперечний факт, що багатолітній науково-педагогічний доробок Петра Лосюка уже сьогодні творить вагому сторінку української національної освіти XXI століття.

Аделя ГРИГОРУК

ВРЯТУЄМО СІЛЬСЬКУ ШКОЛУ – ВРЯТУЄМО СЕЛО

17 березня 2011 року відбулися Загальні збори Національної академії педагогічних наук України. В обговоренні доповіді президента НАПН В.Г. Кременя взяв участь П.В. Лосюк, директор Яворівської ЗОШ I-III ступенів, член-кореспондент НАПН, кандидат педагогічних наук, народний учитель України.

За вагомий внесок у розвиток педагогічної науки П.В. Лосюк нагороджений медаллю "Григорій Сковорода".

Нижче подаємо його виступ на зборах.

Обговорюючи звіт за 2010 рік, ми, члени Академії, аналізуємо роботу нашого відділення загальної педагогіки та філософії освіти і виконання свого індивідуального плану. У відділенні панує творча атмосфера. Це сприяє тому, що навіть у віддаленому гірському куточку України можна успішно проводити дослідно-експериментальну роботу.

Так, за останні роки теоретично обґрунтували організаційно-педагогічні засади гуцульської школи як регіональної української національної та впровадили регіональний етнографічний компонент – гуцульщинознавство в систему навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів Гуцульщини.

Важливим є те, що все це не тільки продекларували, як часто буває з численними концепціями, зокрема і профільного навчання, але підготували необхідне навчально-методичне забезпечення (близько 30 посібників, хрестоматій, довідників, журнал "Гуцульська школа" та ін.). І видали це без жодної копійки з державного бюджету.

З метою поширення набутого досвіду в інших етнографічних регіонах України (Поділлі, Поліссі, Наддніпрянщині, Слобожанщині, Таврії та ін.) за активної допомоги академіка-секретаря О.В. Сухомлинської, вченого секретаря Г.П. Пустовіта, за сприяння керівників Академії В.Г. Кременя і В.М. Мадзігона та інших провели на нашій базі Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Морально-патріотичне виховання дітей та молоді: етнографічні засади", Всеукраїнський науково-методичний семінар "Регіональний етнографічний компонент у сучасному освітньому просторі" та регіональну науково-практичну конференцію "Модель сільської школи майбутнього в Гуцульському регіоні України". Певного досвіду у вивченні київщи-

нознавства набули педагоги Київщини, є паростки вивчення слобожанознавства та таврієзнавства.

Чи варто цим займатись і чи потрібне воно?

Виховання любові до рідного порога, до своєї маленької батьківщини, а відтак до України важко переоцінити. Підтвердження такі.

Перше. Якби не закривали сільські школи (за офіційною статистикою тільки з 2003 року закрили близько 800 сільських шкіл), то сьогодні ми мали б на селі потомків споконвічних гречкосіїв і не йшли б з простягнутою рукою за гречкою до Китаю. Там, не маючи таких чорноземів, як в Україні, годують півтора мільярда китайців та ще й експортують гречку, рис.

Друге. У тих школах, що залишились, злочинно знищили трудове навчання дітей. Сільських дітей з раннього віку залучають до праці, сільський житель був і є трудолюбом. А в школі мають тільки один урок трудового навчання на тиждень. Зате невпинно збільшують кількість предметів. Хіба перебуваючи в полоні ілюзій, міркуючи, щоб учні були здоровими, потрібно ввести предмет основи здоров'я, вихованими – етику, віруючими – християнську етику, культурними – художню культуру.

Третє. Ми не сидимо, склавши руки. Але як подолати бюрократію? Звернулися до Верховної Ради, до Міністерства освіти і науки, до шести народних депутатів з Івано-Франківщини. Одержали дві формальні відписки з Міністерства освіти і науки про те, що все впирається в Мінфін.

Суть звернення полягає в тому, щоб у 10-11 класах однокомплектних сільських шкіл поєднати профільне навчання з допрофесійною і професійною підготовкою. Це дасть можливість випускникам і вступати до ВНЗ, і професійно підготуватися до праці, до життя. А це можливо здійснити, створивши групи в кількості не менше п'яти осіб.

Опоненти скажуть, що для цього є міжшкільні навчально-виробничі комбінати та професійно-технічні навчальні заклади. Але

в них тільки технологічний профіль. А освітні округи в гірських умовах – це поки що марево.

Четверте. Ми готові втілювати в практику розроблену академіком Мадзігоном нову дидактичну систему в однокомплектній сільській школі – поєднання профільного навчання, наприклад, суспільно-гуманітарний і природничо-математичний профілі з допрофесійною і професійною підготовкою учнів 10-11 класів.

У нашій школі вже апробовані такі варіативні технологічні модулі, як "Основи господарювання в гірській місцевості", "Основи родинної економіки в ринкових умовах", "Деревообробництво", "Технологія ткацтва (ліжникарство)", "Лісівництво", "Туризм". Це можливо здійснити при створенні в класі малочисельних груп.

П'яте. Звертаємось до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, НАПН України, народних депутатів, присутнього заступника голови профільного Комітету Верховної Ради України В.С. Курила домогтись внесення до пункту 3 статті 14 Закону України "Про загальну середню освіту" такого доповнення:

"У 10-11 класах сільських однокомплектних загальноосвітніх навчальних закладах у групах для профільного навчання, допрофесійної і професійної підготовки кількість учнів повинна становити не менше як п'ять осіб".

Вдячні народному депутату, нашому землякові В.М. Чуднову, який взявся підготувати необхідний законопроект.

Закінчую істиною: "Врятуємо сільську школу – врятуємо село". Тоді буде гречка і до гречки. Інакше без справжнього господаря землі на чорноземах замість золотистої пшениці гулятиме перекотиполе, а Карпати втраять свою привабливість, покрившись непрохідними чагарниками.

Дякую за увагу!

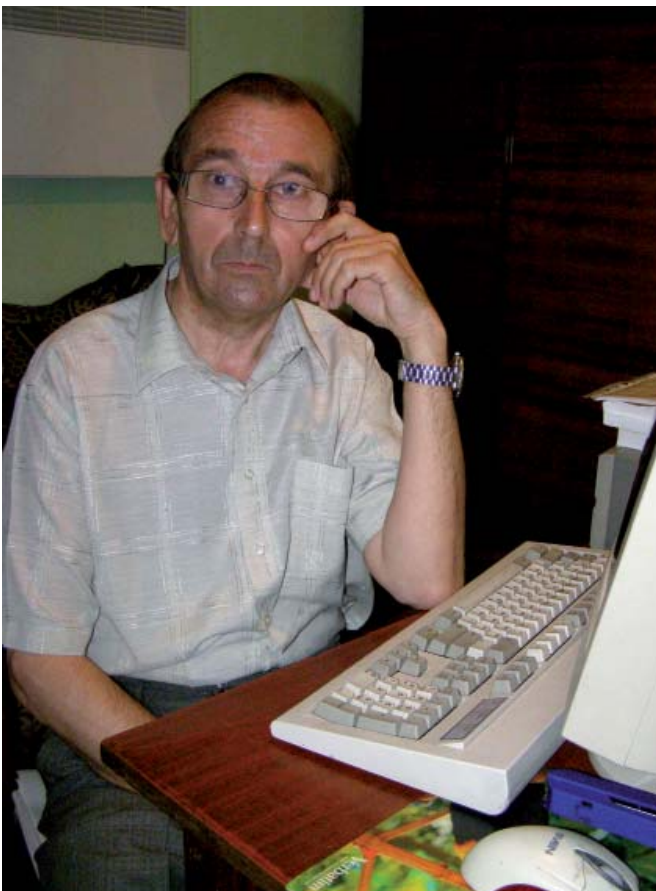
Петро ЛОСЮК,

*кандидат педагогічних наук,
член-кореспондент НАПН України,
народний учитель України*

ВІРНІСТЬ

СВОЕМУ

ПОКЛИКАННЮ

Петро Гавука

Журналістика вабила Петра Гавуку ще зі шкільної парти. Любив першим дізнаватися новини з газетних шпальт, гортати барвисті журнали, радіти за авторів публікацій, тішитися успіхами людей, про яких розповідали сторінки видань, хоч ці люди не були його знайомими і жили далеко від його рідного Рожнова.

Мріялося побачити колись у якійсь газеті бодай кілька рядків, підписаних його прізвищем.

Праця журналіста видавалася романтичною і цікавою. Вона відкривала можливість подорожувати, зустрічатися з різними людьми, доносити до читачів красу творення кожного дня.

І щастю його не було меж, коли перші юнкорівські замітки з'явилися у косівській "районці" в далекому 1966 році, коли був восьмикласником. Це остаточно вирішило професійну долю вдумливого школяра.

Він активно дописує до газети, а зустрі-

чі з редактором Олександром Бартошем, кореспондентами Василем Стеф'юком, Марією Влад, Йосипом Підвербецьким, Жанеттою Сайнюк і Михайлом Боруком сповнювали новими враженнями, творчим запалом, наполегливістю, давали поштовх до осмислення конкретних подій, що відбувалися довкола.

Таке спілкування сформувало в Петрові Гавуці ту цінну рису журналіста, яка полягає у вдумливому і сумлінному висвітленні дійсності, адже такі поняття, як людина, народ, історія, Вітчизна завжди існують не в якихось абстрактних часових і просторових вимірах, а у вигляді конкретної реальності.

Звідси — як заповідь професії — неухильна правда факту, якої треба дотримуватися, не зважаючи ні на що й ні на кого.

Як це нелегко, Петро Дмитрович збагне згодом.

А спочатку, після закінчення середньої школи, працює лінотипістом Косівської районної друкарні, потім — служба в армії, навчання.

Рік трудився у верховинській газеті "Світанок" на посаді літературного працівника. Добре розумів шкільну і студентську юнь, яка робила перші проби пера. Завжди уважно і доброзичливо вів розмови з молодими, коректно відповідав на листи — тоді ще редакції листувалися з читачами.

Грунтовна фахова освіта (П.Д.Гавука закінчив факультет журналістики Львівського університету) плюс розважливе розуміння життя, динамічність характеру, така необхідна для його професії, приносили добрі плоди. Петро Дмитрович згадує свою працю в "Радянській Гуцульщині", "Гуцульському краєві", де він працював на різних посадах — завідувачем сектора листів і масової роботи, завідувачем відділу, заступником редактора, редактором...

Цікаво слухати його думки про колег, різні події, людей, про яких писав у газеті. Високо цінує професіоналізм Володимира Моравського, Богдана Тимінського, Вікторії Плахти, Людмили Городенко, Василя Пожоджука, Аліси Мудрицької, Василя Глібчука, Ярослава Тимофійчука, Ігоря Сусака, Івана Мисюка, Антона Лубіва...

Я зауважила, що про тих, хто вчинили йому кривду, Петро Дмитрович уникає говорити щось прикре, не опускаючи себе до нешляхетності.

Пройшовши через нелегкі випробування долі, Петро Гавука навчився цінувати кожен мить життя. А якою їй бути — цій миті — залежить від нас особисто, слушно зауважує він.

Тож нащо затьмарювати світ злом, брехнею, підозрами, коли можна жити по-іншому?

Він так і живе — повно і наснажено. Керує Косівською організацією Національної спілки журналістів України, активно співпрацює з періодикою — а це серйозні багатотиражні видання: "Галичина", "Голос України", "Журналіст України". І щиро — ніби вперше — радіє, побачивши опублікованим власний матеріал.

31 травня 2010 року Секретаріат Національної спілки журналістів України нагородив П.Д.Гавуку "Золотою медаллю української журналістики" з нагоди професійного свята Дня журналіста. В Івано-Франківській області такої відзнаки удостоєний тільки ще один журналіст — Роман Андріяшко, колишній керівник облтелерадіокомітету.

Нове захоплення Петра Гавуки — щойно створений журнал "Гуцули і Гуцульщина", головним редактором якого редакційна колегія вибрала саме його, зважаючи на багатолітній журналістський досвід.

Петрові Дмитровичу приємно, що серед відомих журналістів України немало тих, котрі робили свої перші кроки у професії і з його допомогою. А це, зокрема, Ганна Скоропанюк — головний редактор газети "Захід", ведучі столичних телеканалів Олена Фроляк і Тетяна Даниленко, колишній журналіст журналіст Львівського телебачення Андрій Мельник, який тепер працює в Америці.

Як фахівець, у своєму творчому почеркові Петро Гавука виділяє насамперед вірність істині, оперативність і лаконізм висвітлення події.

Нам хотілося б додати до цього ще й те, що він для своїх матеріалів не шукає якихось "великих" людей. Він просто знаходить в людині Людину, справедливо вважаючи, що нема людей сірих чи буденних. Глянувши пильним оком, у кожному співбесідникові-трудоареві можна відкрити і глибокого філософа, і мудрого політика, і талановитого творця. Треба лише хотіти це бачити і чути.

Петро Гавука вміє професійно відтворити внутрішній світ своїх героїв. І це ще один виразний штрих до його творчого портрета.

Вітаючи Петра Дмитровича з ювілеєм, щиро зичимо йому доброго здоров'я, плідної праці і такого ж, як і тепер, мудрого погляду на життя ще на багато-багато літ!

Аделя ГРИГОРУК

Редакційна колегія журналу "Гуцули і Гуцульщина" також щиро здоровить ювіляра і бажає йому Божої ласки і усіх земних гараздів. З роси і води Вам, шановний наш колего!

Петро КОВАЛЬ

*Мирославові Симчичу –
сотнику УПА "Кривоносу"*

Ні смертні Крути, ні Холодний Яр,
Ні гострі шаблі, ні криваві шанці
Ніяк не здатні зупинити чвар –
Все гриземось, мов павуки у банці.

Суспільство, де панує правди дух,
По праву називається народом.
Найбільші ж юрбища, де дух той вщух, –
Лише електоратом, сонним кодлом.

Готові відбиватись від загроз,
Свій край і власну гідність боронити,
Захопнику достойно дати чос –
Це й є народ, держави справжні діти.

Лише такі є істинний народ –
Не захалячена гниленька стайня,
Де всі турбуються про ситість морд,
Де хапко приліпилась "хата крайня".

Є Україна. Є і мій Народ.
Жива й Хахляндія, нишкна, смирененька,
Зіщулений огризок диких орд,
Якому тільки ситість — любя ненька.

Є Україна без зітхань і сліз,
У Дусі мужньому, могутня — не руїна,
В ній Сагайдачний, Бульба, Кривоніс!..
Є вічна незборима Україна!

с. Олександрівка на Січеславщині

Юрій ПЕТРУК

* * *

Я не поет,
й мене те не бентежить,
що як писать сонет,
так мало знаю я,
але й від мене теж залежить,
хвалу добру віддати як належить,
служити ж злу – ні, роль це не моя.

Я не поет
й кума моя не Муза,
й для мене не мета
піднятись на Парнас,
Служу вітчизні я,
й ця служба – не обуза,
я син її, а не якийсь лакуза.
І це прошу я зрозуміти вас.

с. Великий Рожин на Косівщині

НЕ ЦУРАЙМОСЯ, БРАТТЯ!

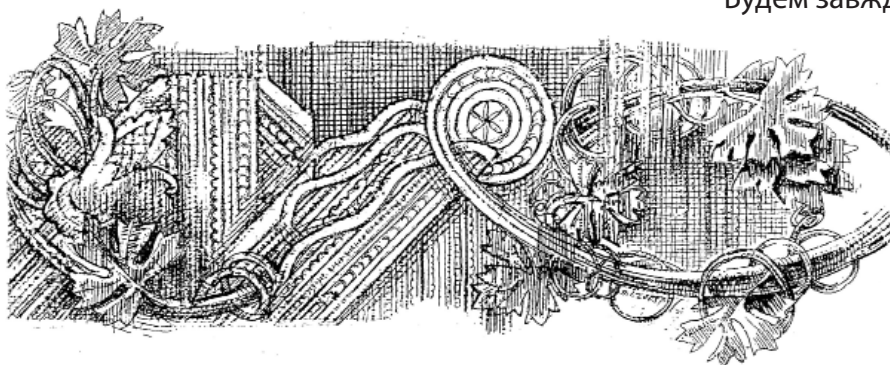
*Слова Олексія Корбутяка
Музика Мирослава Дзьоби*

Не міняймо, милі браття,
Рідну пісню, рідне слово
На ніяку в світі мову,
Нехай тричі гонорову.

Не забудьмо, милі браття,
Із якого родоводу
Вийшли ми у світ широкий —
Із козацького народу.

Нашу мову, нашу пісню,
Будем завжди шанувати.
Рідну неньку Україну
Будем завжди прославляти.

м. Косів

*"Ой сад – виноград".
Худ. Іван Парипа*

Фрагменти з життя і творчості ІГОРЯ МАКОВІЙЧУКА

Ігор Маковійчук

- Дипломант Міжнародного літературного конкурсу «Гранолов» – 1999 рік.
- Володар Гран-прі Всеукраїнського конкурсу з художнього декламування творів Тараса Шевченка в 2000 році. Декламував власну поезію «Не згас Тарас».
- Здібний актор. Про це засвідчують його ролі Марусяка у п'єсі «Камінна душа», Кудалова – «Республіка на колесах», адвоката Шемендюка – «Пароль «Надія», Лісового Духа – «Лис Микита» та інших. У Кутах виконав ролі: Ісуса Христа у п'єсі «Я навчу вас любити», Месії – в «Одержимій».

Акторська творчість Ігоря пов'язана в основному із Вижницьким драматичним театром. Вижниччина, хоча він народився (22 липня 1967 року) в містечку Кутах, займає особливе місце не лише в його драматичній творчості, але й поетичній та пісенній. Тут створили про нього фільми «Осінь у Карпатах», «Мелодія весни». Їх демонстрували під час презентації першої збірки поезій Ігоря Маковійчука «Ріка осінньої сльози» в Косівській школі мистецтв 22 лютого 2009 року. У цих фільмах бачимо нашого талановитого земляка в ролі актора, поета і читця.

Цікавою є його пісенна творчість. Пісні на його вірші співають народний артист України Павло Дворський («Дві свічі»), відомі співачки Антоніна Клоцька («Жовті квіти», «Казка-Весна», на її музику), Людмила Ковалюк («Дві краплини дощу», «Осінній пляж»), Лариса Сахно («Білий птах», на її музику).

Ігор Маковійчук – знавець міфології, філософії, історії, а заодно і фінансів: має диплом економіста-статистика Київського інституту народного господарства, був головним спеціалістом управління статистики у Вижницькому районі, нині – кредитний інспектор кредитної спілки «Косівська».

Вірші почав писати під час навчання у Старокутській школі.

Уперше надрукувався у 1986 р у Чернівецькій обласній газеті «Радянська Буковина». Тоді займався у літстудії художнього слова при Палаці культури текстильників у Чернівцях, навчаючись тут у будівельному технікумі.

Перша збірка «Ріка осінньої сльози», яку він називає «лірико-філософський екшн», принесла йому високу популярність. З виданням наступної, як і першої, не квапиться: для нього найперше – художня якість поезій, їхня неповторність.

"ЧИ МОЯ ТО ВЕСНА? ЧИ МОЯ?"

* * *

Він був не те що птах чи вільний вітер,
Самотньо жив у затишку небес.
Її манили самоцвіти світу,
А Він хотів зійняти їй зорю.

Легендою по місячній стежині
Пройти удвох.
Легендою удвох.
З надією, що за якимось кроком
Відважаться на відчайдушний крок

Й опиняться нарешті за межею
По той бік світу буднів,
по той бік,
Де все не так...

Вона не зрозуміла,
А Він їй залишив у собі.

* * *

Чи моя то весна? Чи моя?
Хоч із осені в неї не трапить,
Я пішов їй назустріч, та все ж
Заблукав між заметів зими.
А зима заморозила біль.
Біла віхола – анестезія.
Ані ліків тобі, ані зілля.
Кригобілий холодний шпиталь.
Неосяжно незаймана даль
Провокує квітневе весілля
Розвированої заметілі,
Скрипок вітру, фантазій зими
І весни. Неосідлана мить,
Над котрою не владне доквілля,
Божевілля, безцілля, безвілля
Заклинає на спалах і літ
Квіти квітня й залютнілий лід
У свою неосідлану мить.
Вмить, бо вирине тільки на мить.
А за мить стане все на місця.
Згасне спалах свічі у серцях,
Пересічений вітром зими.
Відцвіте, відгорить, відшумить
Після миті, що прийде на мить...

* * *

Вінчали нас не у Церковнім Храмі.
Не грав орган, мовчав бенкетний зал.
Втекли дві самотності на злами
Із різних доль в надуманий причал.

У пошуках омріяного щастя
Зіткнулись у безсонності ночей.
Та вицвілий каприз «несвоєчасність»
Згубив запал сердець і блиск очей.

Чи може то уже така природа
І доля не міня свою ходу –
Прозріння, що з'являється лиш згодом –
Покара за вчорашню сліпоту.

Два лебеді, дві втомлені надії
Зустрілися, щоб розійтися знов.
На роздоріжжі сивих вітровіїв
Розп'ята не дозволена любов.

На роздоріжжі сивих вітровіїв
Самотність не зняла своїх оков.
Два лебеді, дві втомлені надії
Знайшли і знову втратили любов.

* * *

Розвіює віття роздягнену осінь.
Розбарвлює спомин згорілий оранж.
Застуджена постіль.
Ми – втомлені гості
У нашім коханні,
Котре не для нас.

Допите вино,
Лиш на скатерті пляма.
Й огарка свічі не доплавлений віск.
І думи птахами блукають між нами,
Та крок не ступити, не мовити слів.

Даремно засохле розгублене листя.
Роздягнена осінь – оголена суть.
І спомин в оскомі безсонній втомився
Вінчати розвінчані крила розпуті.

ÀÐÒÅÇ²ÀÍ È

РОНСАРОВІ СТРОФИ

* * *

До чистого гірського джерела
Мене, малого, мама привела:
– Того напийся, синку, кришталю.
У ньому – наша Правда без облуди.
Усе життя неси її у люди,
А я за тебе Бога помолю...

* * *

Глибин душі відкрились давні рани
І вдарили стрімкі артезіани –
Колишнього озвалася пора:
З'явилася весна моя минула,
Де постать юна Ваша промайнула, –
І світ увесь мені – Фавор-гора!..

* * *

Уже мій сад вишнево відцвіта,
Але щодня не менша суета,
І час біжить прискорено чомусь...
Та щоб прогнати ці похмурі мислі,
Що ніби сірі хмарева навислі,
Як за солімку, за перо візьмусь.

* * *

Святі читає ангел письмена,
А серед них – селянські імена:
Іван, Марія, Опанас, Вікторія...
Хто з них для пісні жив, хто для сохи, –
У кожного в житті свої верхи, –
Та не про всіх них пам'ята історія.

* * *
 Свої всі дні спрямовую невтомні
 У мови говірки каменоломні,
 Шукаючи слова коштовні, фрази,
 Щоб після ювелірної огранки,
 Немов роса під сонечком у ранки,
 Брильантами засяяли алмази.

* * *
 Мимо Скам'янілої Багачки¹
 Мчать круті та ще крутіші тачки.
 Смертним духом серед цих розваг
 На їх тлі розтління та безчестя,
 Як предтеча другого прищестя,
 Дише перетлілий Саркофаг.

* * *
 Зневаживши всі лютого старання,
 Моя весна розпочалася рання –
 Аж виноград заплакав із утіхи.
 Подякувавши Богу за цю весну,
 Засію ниву я свою словесну:
 Мої Слова – мої життєві віхи.

* * *
 Я знову юний. Ангелом лечу.
 І справа мені всяка по плечу –
 Вже старості нема, лиш крила мрій;
 І що якісь там буднів антитези,
 Як на розквітлій вишні полонези
 Бринить-гуде мені бджолиний рій...

* * *
 Молився хворий дід: – Чому так, Боже,
 Нестерпний біль мене щоденно гложе?
 За що Твоя немилість отака? –
 Забувши, що у юності завзято
 Він танцював у будень і у свято
 На чужому горі гопака.

* * *
 Блукаючи в Карпатах, до чаклунки
 Забрів я. А там – зіль усяких клунки,
 Які вона назбирує сама.
 Протнувши мене наскрізь пильно оком,
 Вона сказала мовби ненароком:
 – Од вічної любові – трав нема...

* * *
 Так добре вивчив піаніст клавір,
 Аж публіка шепталась: – Ювелір...
 Тінь від свічі хиталась на стіні.
 Давно життя ріку я перебрів,
 Уже сприймаю світ з-під сивих брів,
 А музика та й досі у мені.

* * *
 Мені приснився віщій сон: весь люд
 Прямує скопом на Господній суд.
 Та йдуть лиш бідні. Де ж пани вельможні?
 – Вони Закон переписали Божий,
 Мов Конституцію, – сказав прохожий. –
 Тепер ті біси ангелам тотожні.

* * *
 Святкову одягнувши вишиванку,
 Степан ішов собі до церкви зранку,
 Аж тут його гукнув із двору Клим:
 – Ану до мене! В мене, гей, забава. –
 Степан прикинув: – Ге, це добра справа.
 І що той храм, як Бог дає калім...

* * *
 Палю свічу. Покійники мовчать.
 Над ними чорна вічності печать –
 Гранітні плити, камені суворі.
 Лиш імена отих, що в потойбіччі,
 Усвердлюються золотом у вічі –
 Нагадують мені: Memento mori!

* * *
 Розтривожено дзвін
 Б'є на тисячі гін:
 – Україно, гуртуйся в громаду!
 Як не хочемо зникнути з карти
 (Вже історія зна такі жарти),
 Мій народе, не дайся на зраду!

* * *
 Я запитав старого цимбаліста,
 Що віртуозно грав посеред міста,
 Де вчать так грати, як це робить він.
 А той мені: – Щоб марно не трудитись,
 Потрібно музикантом народитись, –
 Словами вдарив, як у дзвін.

¹ назва гори у Карпатах

* * *

Моя душа – усміхнена планета.
Се головна деталь автопортрета,
Який щодня життям своїм пишу.
А сумнів підгризає: – Може, досить?
Та мій портрет штрихів точніших просить.
Спішу його писати. Ой, спішу.

* * *

Оце вже й осінь. Відцвітаю.
У Вседержителя питаю:
– Далеко ще моя зима?
Мовчить Безсмертний. – Зрозуміло! –
Зраділа вся душа і тіло. –
Моєї черги – ще нема!..

* * *

Як би світ не мінявся суворо,
Чорногоро, гей-го, Чорногоро,
Я нікому тебе не віддам!
Бо одвіку у свята чи будні,
У щасливі часи й многотрудні,
І Фавор ти мені, й Нотр Дам!

* * *

В неділю на базарі гончар-ас
Давав для всіх охочих майстер-клас.
А я дивився й думав: – У напрузі
Усе спливе крізь часу каламуть,
Й мене колись так глиною візьмуть,
Щоб прокрутити на гончарнім крузі.

* * *

Життя для когось грає, як вино.
Комусь – як море. Іншому воно
Немов бурхливі хвилі Черемошу.
А я через усю життя красу
Ваш образ у душі своїй несу –
Найважчу ту і найдорожчу ношу.

* * *

– Ну що дали тобі твої науки? –
Різник від м'яса витирає руки. –
Бач, я хоч бидло, а таки крутий!
Ти мудрим був, а я – дурним у школі...
По тих словах здалось: я в Дикім Полі,
А переді мною – хан Батий.

* * *

У поїзді сусід мій по вагону
Підсунув пляшку: – Випий самогону –
Допомагає, якщо грип, застуда...
– Ну, перш ніж чаркування розпочати, –
Кажу, – признайтесь, як Вас величати.
Він згорбився і тицьнув руку: – Юда.

* * *

На днях зустрів чистильника взуття.
Вітаюся. Питаю, як життя.
А він одразу про свою роботу:
– Трапляються такі-от заковики,
Що в бруді й душі, не лиш черевики.
І чим із душ тих відшкребти гидоту?..

* * *

Під вересневу музику вітрів
У яблуневім у саду зустрів
Я вогнянисту усмішку жіночу.
Давно було. Пройшло. Але ж ні-ні –
Та й оживе вогонь той у мені...
І я горю. Згораю. Палахкочу.

* * *

Я край дороги посадив покрову,
Щоб людям був розмай. Сусід корову
Свою раз недогледів ненароком –
Не стало квітів. Він собі у крик:
– Ти із дороги не роби квітник!..
Моє добро мені ж і вийшло боком.

* * *

Високопарних слів бучне колосся
У золоту засмагу одяглося,
І я зрадив: – Уже й жнива. Ура!
Торкнув колосся те беззастережно,
За що і був покараний належно:
Обпала вся позлітки мішура.

* * *

Зорі у срібному серпанку
Щодня молюся спозаранку,
Йдучи з незвіданим на ви:
– Моя висока Зоре любя,
Мене, земного зорелюба,
На чесний труд благослови.

О. Лунул, м. Чернівці

Василь ШКУРГАН

"СОБІ ЗНАЮ, ЩО БІЛЕ – ТО СОВІСТЬ..."

* * *

Берега шкода — повинь куснями лигає.
Повени шкода — захлинаєси смітем.
Жель ми за дривами — нарубавси доста.
Жель ми України, бо 'уна — і берег, і повинь.

Хтос на долинах наловит тих полін (ади-о!),
зватеркує піч і зварит кулеші (а чо' ні?);
ме фалити моченку, ме фалити день;
певно, шо помолитси й за моє здоров'є...

Йо! Таки помолитси, бо душа жідна (ой жідна!).
Йо! Таки помолитси з ріднов чілідинов,
бо добро таки та й не з неба впало,
а з чийхос рук, а й з чийхос мук (трудивси я днински).

Ай же Господь-Бог мудро попровадив:
їх за шос пожелував, мені — дековать.
...Видит, шо я жепавий, видит, шо я годен
ше раз запретгиси фист й ше раз йти 'у дрива.

Берега шкода...
Повени шкода...

1-3.11.2010

'Би то браму з коня розщіпити, втворити, ек груди,
на охить та на вдих, на любу — на почеток обнов.
'Би ші слово не впало, забігло у браму меж люде —
меж людьми си прижило кутюжков малов.

'Би то красно зайти, до одвірка чоло не розбити;
'би в хоробах не стати й забути а чо' ти прийшов...
...За плечима уже вотакі перелази з молитви,
а Марія лишень поправ'єє синеньку покров.

17.10.2010

'Ди жию, невзірая на чес:
крию дах на вже зведеній хаті,
п'єлю д'горі упертий протес —
озадачть вітри пелехаті.

'Ди онукам купую книжки
на науку — гей від Миколая —
най в життю не ікіс ворожки,
а лиш ред допровадит до раю.

Най шінуют коріні своє.
Най си зважі гілеточку волі,
поки в жилах тече житіє
і дрімают в музеях пістолі.

Сучу драгву в'езати гадки —
'би не пхалиси, тіпа, під руку.
Доста вже, шо... верховні «вовки»
практикуют гуцулску науку

(ім то нада(!) і довбут, де є):
«...понімаєш, і влада від Бога,
й молоко біле-біле дає,
даже, чорна-чоренна корова...»

Та темую, шо чорне — то гріх.
Собі знаю, шо біле — то совість.
А тому увожею усіх,
хто тримаєси роду! Натомість

Я свистав(!!!), шо комус си не вдав,
шо канешно не нравітца гонор.
'Ди жию яко Бог приказав!
А на правді всьо змінитси скоро...

22-24.12.2010

* * *

Гойкают, шо влада до весни.
Гійкают, шо ціни фуркнут вище.
Та й мої звесловані човни
вже давно у дно шурують днище.

Жінка рада — я не гет скупий;
Жінка втішна — я ші май надійний.
Єк до мене п'ют і просі «Пий»,
то я п'ю, а не зчинаю війни.

Зчеста, єк дуренство запальне,
«свят-верховники» захороводі,
в собі замикає шос мене;
а усі из себе вже виході.

Кум кричет «Я би то всьо стрілев,
навіть маю на прицілі перших!..»

Я би радше боронив, мирив
у покуту тихо відумерших.

Але то не я — терпен терпец.
Єк урвеси — будете саракі:
ме дровітня кушіти «живец»,
бартка ме кусати «дровиняки»!

23.01.2011

* * *

Коли си прошумаєш, браччіку?
...Маржина риче; кінь самий вар'ює.
А Тато кличе, кличе, кличе, кличе, кличе —
ні я, ні ти — ніхто его не чує.

А Він... за стів усіх — аби зараз уздрів,
'би наскрізь попромацав теньгі душі,
'би кождий пазухи свої втворив —
повитігав нагарбані папуші.

'Би слово мовив кождий, поки жив,
і єк на старість доживати має.
'Би зголоднілий хліба відкусив
або й спожив собі цілий окраец.

Коли си прошумаєш, браччіку?
Ти й тут, ади..., заскулив праве око.
...Гадкую, хто(?) подаст горнеточко води,
бо... й за Єго столами — кожде одиноко...

5,7. 11. 2010

* * *

Куда розщінкані надвір у вітер?..
Побійси Бога та й мене зуваж.
Я вірю, шо неможеси терпіти!
Але... з дітми!? Куда хлопчішшям?... Та ж

здоров'є не валеєси на стежці,
путеря на смереці не росте.
Ми їм віддали вже по головешці
і кождий має серце золоте.

...А най би підросли, на ноги стали.
...А най би нам напратали внучет.
...А най би-си награлиси в цимбали.
А то їм такіш вже душа кричет!

Ти з революції приїхав: киркав,
«ганьба» кричев, матиркував «козла» —
в горечці марив, чупер собі микав,
шо дес бракує правди, шо дотла

згорає совість на тотих виборах,
а, зрештов, вибрати нема кого...
Мов, чо' вар'юєш? Тобі кісно в горах?
Ци не смакує гуслінка? Го-го-о!

Тут небо забуває, шо у'но Боже:
до паші хмарка тулитси єгнем...
Шо літо красне! Шо зима погожя(!)
в стаєнці кождій робит Вифлиєм.

...Але заждіть, мої опришки гожі,
бо зладувала вам на лютий чес
по рубцакови і харчів, і ноші,
й... благословіні, й, навіть, дармовис.

26.11.2010

* * *

Най зацвите ші раз у ватрі
й загреє у студений чес
раптівка-згадка, гойдна кладка
й сухонький лист. Поліна свист

меж язикатих поцілюнків
роздує половінь грудий.
Смішком чарунку-повістунку
вратує місіць молодий,

бо допровадит до вориня,
де віщій сон бужее сам
і від завлеги аж до днини
справ'єє молодецький храм.

Най зацвите ші раз у ватрі
й загреє в одинокий чес
раптівка-згадка, гойдна кладка,
сухонький лист, поліна свист...

17.12.2010; 7.01.2011

* * *

Років отара... Гойкаєш і свищеш
на пса, 'би завертав; а сам женеш

зарослими пляями, попелищем
душевно незгасаючих пожеж.

Замучені. В них гет обдерті лаби.
З дороги збилиси — під скалами одні.
Колис ти марив про стрімкі дараби,
міг поплисти голоден, впорожні.

Шо сталоси? Ади твої здолхлєта
шукают пити. Ти, неборе, став...
Агій! Ти плачеш під оцев трепетов,
єк би тебе хто прутом впєрезав!?

...Мой-мой, це добре! Прийде шос до теми!
І пес поможе — певність наведе.
Але спіши-сми, браччіку братенний —
на небожет польовані іде.

3-4.01.2011

* * *

Ші сночі шукав ялівця...

А чес проминав,

і дніло,

байдужо кітна вівця
принюхуваласи до пійла.

Неквапно і я пантрував
ватру і перші окоти.

Прадід під зорями

мандрував —

поволе пристав напроти.

І «Слава Й'су!» тихо прорік,
затим похитав головов:

— Файний,

правнуче ти

чоловік,

та я

би не був тобов.

...Так само сиділи і ми,

і всокотити воліли,

ади, барабульку пекли —

а чес проминав...

і дніло.

9.04.1995

Василь ШКУРГАН,

м. Косів

"ЗАТУЖИТЬ ЗА ТОБОЮ ДАЛИНА..."

Тарас ДЕВДЮК — поет.

Народився 28 липня 1969 року в с.Тауйськ Магаданської області в Росії. У малому віці разом із батьками переїхав до України. Виріс на Гуцульщині, навчався у Косові.

Закінчив Львівський державний (нині — національний) університет ім. Івана Франка (1991)

Працював в Бюро пропаганди художньої літератури при львівській організації Спілки письменників України.

Член Асоціації українських письменників. Живе в Чикаго.

Автор поетичних книг «Бенкет на голівці цвяха» (Львів: Каменярь, 1993) та «Ти, три хвилини тому» з передмовною І. Андрусяка й О. Ірванця (К.: Смолоскип, 2000), "Дерево навколо птаха" (2010).

Його поетичні твори опубліковано в часописах "Жовтень" (нині — "Дзвін") (1989. — 4.5), "Дзвін" (1996. — 4.1), "Перевал" (1992. — 4.3/4; 1994. — 4.1), "Україна" (1994. — Ч. 17/18), "Українська літературна газета" (2009. — 4.4) та вміщено в альманасі "Високий Замок" (Львів: Каменярь, 1989) й антології нової української поезії "Дев'ядесятники" (Тернопіль: Лілея, 1998).

УКРАЇНА

*Моєму десятирічному синові Роману,
який вперше їде до України*

Яку ти Україну не побачиш.
То це свою...
Тому найдужче я тебе, козаче.
За те люблю...

І буде з калача всю сіль у снігах
Збирати миш.
Чи ти там скажеш: " Слава Україні!"
А чи змовчиш ?

23 вересня 2010 р.

СКЛАСТИ СТИГ

*Присвячено тим,
хто хоч раз був на вершечку*

Вітри зірвуть дахи вітрів старих відтак і
Коса знайде гаддя, а камінь обмине,
На вчора вже тепер не вистачить мене,
Бо нині всі стоги похилені на млаки.

А там, де ми толочили краї,
Де всю траву наврочили на себе,
За пластом пласт ми ближчали до неба.
З-під наших ніг втікали солов'ї.

Ми всі пройшли ті кола, та між нами
Лишилися правдивими лиш ті,
У кого груди в ранньому житті
Почеркані до крові островами.

* * *

Затужить за тобою далина.
Запрагне зміст очей нової форми.
Ой не твоя, поете, в тім вина,
Що білий сніг від ночі стане чорним.
Ой, не твоя, Василю, то журба.
Прокурена на серці Прокурава.

У Космачі ще збереглись отави —
 Не встигла потолочити юрба
 Із міста. Нині, наче вчора:
 Все сонце сходить, сходить попри нас.
 Та не твоя, поете, в тім вина,
 Що чорний сніг вночі розтане чорним.

ІРЖА ПОВЕРНЕННЯ
 (поема про Тараса Мельничука)

Вертався Поет
 Із табору
 Д "горам
 Час такий.
 У горбатій горбі
 Тарабанив
 Табу
 Та
 Вірші,
 Та
 Серця то-пір.
 А вірші ті
 Коріння в землі лишили
 І, мов дараби.
 Один до одного
 Як один:
 Обличчями різні,
 Та рікою схожі.
 Дорога —
 Недорогий
 Твердий
 Табу-рет
 На всі чотири сто —
 Рони
 Ніж-
 Но
 Ніж-ки
 Підклав,
 Як віжки коневі
 Тпррр...
 Сідай, відпочинь
 Тепер...
 А він
 Такий неприлизаний,
 Як роса
 Справжнісінька.
 Стоячи

Плаче.
 Трава —
 Вроджена ватра зелена —
 Ноги обпекла синові,
 А він босий...
 Тож злетіти довелося
 Над горбами, над торбами
 Та й на подвір'ячку.
 На свому подвір'ячку
 Крила зложити.
 Назло—жити!
 А Він —
 Стоячи
 Плаче.
 Жити тепер, жити,
 Та щось сухо в горлі —
 Дух перехопило...
 Чи хтось аркана
 На аркан
 Накинув?
 Орле, орле!
 Невже хана?
 Сину, сину...
 Що ж то за дідьчий аркан,
 Коли його бартками
 Не розкроїти, не порубати?
 Який ж бо то, хлопці, аркан,
 Коли топірці не гострені?
 Який ж бо то, хлопці, аркан,
 Коли дужі легіні,
 Як смереки на возі?
 А він—
 Той, що вік,
 Той, що босий,
 Танцює аркан
 На цементній підлозі...
 На цементній підлозі,
 На "дній нозі —
 Не того, що босий,
 А того, що батько спить.
 Цить!
 Колись
 Ходили жінки на Дунай
 Сокири прати
 У воді студеній.
 Руки промерзали до костей.

Зате сокири були
Доста гострими.
Тоді у постіль
Лягали прости
До чоловіків своїх,
Втомлених після бою.
Спливли оті сокири
За водою...
Сину, сину!
Де ж тебе доля носила?
Чи то Ти живеш у хаті,
Котру рубай, пали, хоч ріж —
Не вступиться
Ані з Карпат,
Ні з України.
Через деякий час —
Ха-ха-ха!
Хата
Згоріла
Суша.
Не вірив,
Що у горах
Горе.
Казали,
А Він
Не вірив.
Вже в жодні слова не вірив,
А вірив
Лише
У
Гори.
Бо гори —
Це звізди
І звірі.
Невже звіздам
Неба замало.
Щоб хату палити?
Невже звірі
Вміють користуватися
Сірниками?
Він
У цьому світі,
Як собака вільний.
Собаку десь пристрелять —
От і все.
Ще дотепер

Пес шолудивий
Очі лиже.
Сахайтеся!
Сахайтеся пса.
Бо язик у нього
Із сльози та слизу.
Слизько як,
Ой, як слизько!
Час такий.
Життя прожите
Вилізає боком.
Грузька толока
Посеред мочил.
І жаль,
І жаба,
Вжалена у око.
А ти - мовчи.
Тебе ще не навчили?
А хочеш - толочи:
Країну, друзів, віру.
Не годен сам —
Поклич на толоку.
Але тепер
До рідного порогу
Вертався він.
Пора йому, пора
І слава Богу,
Зійшла гора
І вигукнула:
" Йдуть! "
Іржа повернення.
Усе у світі в міру.
Роса і ртуть,
І злий ланцюг без пса.
Ланцюг без пса?
Чи пес без ланцюга?
Він сам, самотній, сам,
Самотній як гора.
Облиште!
Це мара.
Усе у світі в міру.
Прозріють небеса.
Звізда
Впаде
На звіра!

Тарас Девдюх, м. Чикаго, США

Петро ВОЛИНЮК

"Я ХОЧУ ВАМ ВІДКРИТИ ВЛАСНИЙ СВІТ..."

* * *

Я буду писати про мрії й ідеї,
Про справи питати, читати думки.
Я буду міняти чудове на добре,
Невірне на справжнє. І там будеш ти.

Я буду горіти бажанням до неба,
Потіхою віри і болем проблем.
Я буду жадати тебе біля себе,
Не буду стояти, втечу наперед.

Я славлю буденне, руйную свавільне,
Я зовсім інакше й не дике однак.
Життя мов миттєве, кохання повільне,
Не буду спішити, інак – одинак.

* * *

Бездомні пси тиняються під домом,
Безплідні діти падають до ніг,
Гарцюють сестри в переддень полону
Під машкарою всі ховать гріх.

Тримають поручні невпевнених і винних –
Не мають шансів сильні боязкі.
Шукають суть у наслідках причинних –
Дають корито. Сльози в них слизькі.

Їм дуже довго згадувати Бога.
Вони хоч вірять, але через раз.
Не дасть їм руку та хистка підмога,
Бо сяйво серця гасне з-за прикрас.

* * *

Важке питання: "Де моя сім'я?"
Під екстазі із сексу і новинок.
Моє ім'я - Петро. Чи, може, я Ілля?
Усім усе одно. І кекси без родзинок.

Кохати мріями – то жити без життя.
Писати сенсором – не донести думок.
Іти на штурм без плану й прикриття.
Я хочу затишку. Ну, хоч би килимок.

Усі у темряві, хоч ніжній, наче шовк,
Усім нав'язані макети у гламурі.
І я в мейнстрімі, але рот не змовк.
Думок моїх не докляються кури.

* * *

Не змушуй Шевченка писати про тебе,
Живи не життям тих великих імен.
Лишень притягни мене звідси до себе –
Ми знімемо разом цю сотню пелен.

Не прагни впізнати написаних літер,
Не заглиблюй реальне в океан марних мрій.
Все зміниться враз, як з'явиться вітер.
Чи журба, чи веселощі - все просить дій.

Ми не зійдем за тиждень на гору Джомолунгму,
Не відправлять у космос і в Антарктику - зась.
Та життя подарує по плазмі-Самсунгу,
Кине пригорщу щастя – і "жизнь удалась!"

м. Київ – м. Косів

ЙОГО ІМ'Я ЗАНЕСЕНО В КНИГУ РЕКОРДІВ УКРАЇНИ

Валерій Малиновський і його твори

Косівщина – унікальний край талантів. Вона подарувала Україні десятиох лауреатів Національної премії ім.Тараса Шевченка, серед яких Дмитро Павличко та Марія Стеф'юк - Герої України.

Тут єдина на всю нашу країну регіональна організація Національної спілки художників, яка ще до 2000 року нараховувала майже 90 спілчан, що було більше, ніж в усій області. У свій час на її базі була створена обласна організація Спілки художників. Немає рівних Косівщині серед районів України і за

кількістю заслужених майстрів народної творчості. Їх майже двадцять у згаданій регіональній організації НСХУ, голова якої – заслужений художник України Іван Кочержук, та в косівському осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України (голова – заслужений майстер народної творчості України Михайло Трушик). Якщо врахувати заслужених працівників в усіх інших сферах, то матимемо вдвічі більшу цифру.

Саме на Косівщині, у селі Черганівці, народився світової слави майстер сакральної вишивки, заслужений працівник культури України Валерій Малиновський. Він опанував 80 технік вишивання. Вишиваючи Герб України, розміром один квадратний сантиметр, без побільшувального скла, уклав у ньому 1476 стібчиків, це є недосяжним, напевно, нікому у світі. Його ім'я занесено в Книгу рекордів України. Вишиті ним ікони та багатофігурні композиції, наприклад, «Тайна вечеря», мітри, облачення для єпископів, інші мистецькі твори, які називають малярством у вишивці, можна побачити не лише в Україні, але й Римі і Страсбурзі, у США, Англії (найбільше їх у Лондоні), Німеччині, Польщі та інших країнах.

Валерій Малиновський мешкає в Києві, кандидат технічних наук, доцент кафедри графіки та нарисної геометрії Київського національного університету технологій та дизайну.

ЛИЦАР СВІТЛОГО ВОЇНСТВА НЕБЕСНОГО

Олена ЗОРИЧ

Водній звичайній країні жив незвичайний юнак. Мав атлетичне тіло, як у воїнів Спарти. Доглядав за кожним м'язом, бо свідомо сприймав: тіло – храм Духу Людини. На руці, вище ліктя, вкарбовано малюнок – Вінець Страждання, як на іконі Ісуса Христа. Замість очей – дві квітки, які ніколи не стулювали пелюсток, навіть коли юнак спав.

Немало випробовувань випало на долю юнака. На війні його наздогнала ворожа куля, та не забрала смерть — вижив. Далі була в'язниця. Довгі роки за ґратами не зламали волі, а ще й вигартували надзвичайну витримку, співчуття до слабших і велику віру в справедливість Божу до земної людини. Навіть у найгіршому п'яниці, покидькові долі юнак зажди знаходив якісь гарні риси. І тому, де б він не перебував, де нього залюбки

йшли люди. Просили допомоги або вважали для себе честю хоча б постояти поряд.

Життя юнака ще молоде, але він уже немало встиг учинити доброго, аби у світі цвіли посмішки і любов.

Одного разу, на День Християнського Воїна Світлих Небесних Сил – Архистратига Михаїла, що завше за календарем 21 листопада, юнак помітив у себе над головою сяйний Промінець. То було вдосвіта. Сонце ще не з'являлося на горизонті. Юнак стояв біля сходів будинку, в якому мешкав. Він любив прокидатися зрання й виходити на вулицю. Поки тиша і спокій, молитвою можна торкнутися зорю, що швидко згасала під натиском світанку. Думки в таку пору легко течуть і чути Божі завдання на день. Але ранок 21 листопада видався особливим. Промінець не зникав, а так і тремтів над головою юнака, злегка гріючи і дивуючи. Ще ж на той момент з'явилися незнайомі молодята з немовлятком. Вони несли до Церкви хрестити дитину. За давнім звичаєм, першого зустрічного потрібно почастувати хлібом, щоби рожденному вівся достаток. От вони підійшли і піднесли юнакові шматок солодкої паляниці, більше ж нікого довкола й не виявилось.

Юнак із трепетною радістю прийняв і спожив той хліб. Та не знав, що то знак. А Промінець над головою — Посланець Світлого Воїнства Архистратига Михаїла. І сказано було Посланцеві на Світлій Раді Воїнів Небесних: знайти на Землі юнака, в якого замість очей — дві квітки і привести його на службу Небесну: стомився він дуже. Душа його стогне в темниці красивого, мужнього тіла. Пора видати їй свободу діяння. Досить страждан-

ня земного. Впізнаєш його не лише по очах, а й по малюнку вище ліктя — Вінець Страждання, неначе на іконі Ісуса Христа. Вдосвіта Ангели піднесуть йому хліб для причастя. Тільки-но він той хлібець з'їсть, то і буде очищений і готовий до Переходу в Світле Братство Воїнів Небесних.

Юнак тим часом нічого не підозрював. Святкував День Святого Михайла, гостював у близьких родичів, дарував тепло усмішки своєї і добре слово. І ніхто не здогадувався, що це була остання зустріч із юнаком незвичайним. Промінчик лишався непомітним для інших.

Коли ж скінчився день і вечір, і вже ніч нечутно ступала дворами та вулицями, юнак ліг у ліжку спочити. Посланець Світлого Воїнства Небесного тепер і побачив на оголеній руці вище ліктя синьо-блакитний відбиток Вінця Страждання.

2.

Юнак же ніяк не міг позбутися цікавості щодо Промінця, який супроводжував його цілий день і не полишав дотепер, тому подумки запитав:

— *Що ти хочеш повідомити мені, Віснику Божий?*

Незвичайність юнакова була ще й у тому, що він розумівся на мові вітру, птахів і дерев. Його неможливо було обманути, а оскільки у світі багато неправди, кривди та болю, то юнакові жилося нелегко, інколи й дуже тяжко. Зараз же він щось таке прекрасне відчував до цього Промінчика, невідоме й бентежне. Нібито мав перед собою дивовижний ключ для відчинення дверей у Простір Безмежної Свободи, де немає страждань і смутку, і тягаря, пізнаних уже ним. Протягом дня юнак хвилювався і не міг дати собі ради з тим осяянням над головою. І лише тепер наважився запитати. Промінець схилився низенько до обличчя юнакового, і стиха полинули слова, ніби звуки дивної скрипки:

— *Я Посланець Світлого Воїнства Небесного, де тебе давно ждуть браття твої. Місія земна твоя скінчена. Приготуйся покинути тіло своє... Настала на це Воля Божа.*

І ти не зможеш протестувати. Адже ти — це Дух у цьому тілі, який одвічно прагне Свободи. Необмежена, Справжня Свобода — воля Душі безтілесної. Слухайся мене і виконуй, що я вкажу. Дух твій з Душею вийде твоїми очима. Пелюстки розкриються широко-широко, і ти узриєш дорогу в Небо. Повільно вийдеш, тіло здригнеться, неначе літак, у якому зненацька вимкнули мотор...

Юнак лежав горілиць, напружившись весь, і дослухався тих скрипкових, ледве вловимих звуків. І раптом — сталося. Він відчув, як очі його стали гарячими і пелюстки зайнялися вогнем. Груді перестали дихати. Став білим вогняним птахом. Укупі з тим Промінчиком якусь миттєвість здіймалися вгору. Промінець оглянувся вниз і запитав юнака:

— *То які дві жінки невтішно плачуть над покинутим тілом твоїм?*

— *Ота, що сива, — мати моя; а та, красуня опечалена, — кохана моя, — промовила душа юнакова й хотіла впасти знову в тіло, як і було раніше, аби хоч притулитися до рук матері й коханої...*

Та Промінь міцно обіймав юнакову душу в кріпкім замкненні хрестоподібним і мовив:

— *Не можна уже. Твій Путь — Угору! Проте сльози їхні збери (і подав юнакові тайстрочку, з осіннього листя ошатненько зшиту). Буде дорога твоя довга й посушлива. Тоді ти сльозами їхніми скропиш собі ступні і з'явиться сила далі йти. Тільки пити із тайстри не смій. Бо сльози печалі, неймовірно палючі й солоні, погублять тебе...*

Так і зробив юнак. І повели його з тайстрочкою, повною сліз матері й коханої, двоє білих Ангелів дорогою сяючою і широкою аж до Вершини, де розташовувалося Воїнство Архистратига Михаїла і сурмило у Сурми Перемоги Добра Всесвітнього. З-посеред усіх вийшов наперед один Воїн і вручив юнакові, якого зараз же упізнати своїм браття — Воїни Світлі, сяйного меча для захисту Світлих Сил між Небом і Землею.

І став юнак Воїном Світлого Небесного Царства.

Олена ЗОРИЧ,
м. Київ

ПРИШЛА ВЕСНА

Прішла весна. Черемош звер з себе студений панцир десь на початку квітня і бокораші робили своє світло "віхи". У Конетині на початку 60-х років 20 ст. на дільниці у черленім вуглі собарали усіх бутинирів, збивачів, керманичів і робили мітинг. Там уни розказували екі уни чемні, шо їм дала партія і кілько, берутци зробити у цим році, тай з тим идут на свої дараби. А кожна дараба аж сміеласи до них бо була файно убрана у деревця. На кожній дарабі була скриня – там керманичі тримали бесаги з харчами, суху уберю, інструмент. Цу скриню робили хто де хотів, або на першій талбі, або на третій.

Дараби мали по сім-вісім талбий і до купи того було 350 см³. – 450 см⁵. На коли усі керманичі зійшли на свої дараби, узелиси за довгі сула "керми" і лиш собі поглипували на клязу. На клязузі був один чоловік котрий давав воду помаленьку так шо би була велика вода і на послідні дараби і шлюзи були би підоймлені. Так помаленьку одна за однов дараби идуть на Тюдів під троїсту музику, співанки челяді та Божого благословення. А тим чесом бутинарів, збивачів та дружин керманичів везуть грузовими машинами у Тюдів до гамованки де на них чекає начальство кутської сплавної контори. Наколи прішла першя дараба і пристала до берега її стрічає музыка, співанки побратими і уни разом чекають на инчі дараби коли усі прийдуть на гамованку. Єк усі керманичі зійшли на берег, начальник кутської сплавної кантори дарує хліб-сіль ліпшим керманичам під звуки духового оркестру, витак запрошує всіх за багато

накритий стив, аби разом відсвяткувати це світло і шоби їм добре велоси увес рік. Це був праздник, але була ше робота – кешка, ни проста, кождий раз керманичі мусіли берегтиси, бо не знали шо їх може чікати. Таке саме світло робилося осіню, коли послідній раз керманичі везли дараби у Тюдів їх файно опровожели і робили таке саме світло як і ве'снєв. Дараби збивали четверо чоловік, їм давали півлітру спірту на тиждень кожному аби мали собі на лік. Збивачі багато чесу проводили у воді і могли борзо пристудитиси. Деколи було так шо їм спирало воду, то тогди на поміч приходило дерево туя. Наломиш собі крачків з' туї тай то собі жуеш

Дараба на Білому Черемоші. 10 жовтня 2009 р.

премо з насінням і то їм попускало, це їм нарадив один калугер з Румунії, що приходив видознати свою родину. Так само добре допомагає чай з кропиви' добре лікує печінку, допомагає на череву їго п'єш собі доки ни попусти, тай можна їсти гриби маремухи і ши збирали по дорозі гриба порхавку – гриб дуже помічний, ним добре лічити рани котрі довго заживають.

Віталій ДМИТРЮК,

снт. Путила, Буковина, фото автора

ЯК ЗАЙЧИК І БІЛОЧКА СТАЛИ ДРУЗЬЯМИ

одному лісі на високому дереві у дуплі жила білочка. А внизу під деревом ріс густий-прегустий кущ, у якому зайчик збудував собі хатку.

Білочка зранку вставала, чепурилася і починала готувати сніданок.

Вона чистила горішки, лушила насіння, а шкаралупу і порожні шишки кидала вниз — просто на зайчикову хатку.

Зайчикові це не подобалося. Він навіть сердився і не раз зауважував білочці, що так робити не годиться.

Але та лише сміялася у відповідь і казала:

— Нічого страшного, позамітаєш.

А що залишалося робити зайчикові? Брати березового віника і чепурити своє обійстя. Інколи вухань думав перебраться кудись в інше місце, але ніяк не міг залишити свою оселю, такою вона була рідною. Та й до поля з капустою звідси рукою подати.

Так і жили: білочка смітила, зайчик прибирав. Розмовляли вони рідко, хіба що віталися вранці та ввечері.

Якоїсь ночі зайчикові не спалося. Він вийшов на подвір'я, сів на лавочку і задивився на небо. Воно покритлося хмарами і непривітно насупилося.

І тут зайчик почув, як шелеснула гілка. Дивно, подумалось йому, вітру начебто немає. Шелестіння повторилось. Зайчик пильніше приглянувся і побачив, як уверх по стовбуру все ближче і ближче до білоччиної хатки підкрадається куниця.

Зайчик злякався і завмер.

— Але що буде з білочкою? — подумав він у наступну мить. — Треба її рятувати!

Він схопив березового віника, яким щоранку підмітав своє подвір'я, і шпурнув його в куницю.

Віник не досягнув хижачку, проте з гучним тріскотом ударився об стовбур.

— Білочко, білочко, тікай! — закричав зайчик. — Куниця близько!

Шум розбудив білочку, і вона виглянула у віконечко.

Куниця була вже зовсім близько. Вона вишкірила хижі зуби і прошипіла:

— Не втечеш, ні, не втечеш-ш-ш...

Білочка відсахнулася від вікна, а куниця вже ломилася у двері.

Ось вони затріщали і розчинилася. Куниця увірвалася всередину. Білочка тим часом стрімко вистрибнула із вікна.

— Сюди, сюди! — загукав зайчик.

Білочка блискавично плигнула на гілку, потім на другу, ближчу до землі.

Куниця, не знайшовши білочки в хаті, й собі вистрибнула надвір і кинулася наздоганяти білочку.

— Білочко, до мене! — закричав зайчик і відчинив

двері своєї хатки.

Одним стрибком білочка опустилася на землю, і вони разом із зайчиком зачинилися в його хатці.

Куниця сердито загнукала у двері, але вони були міцні та й засув також був змайстрований надійно.

Упіймавши облизня, куниця подалася геть. А зайчик і білочка, отямившись від переляку, вийшли на ганок.

— Дякую тобі, зайчику! Ти справжній друг, — мовила білочка. — Пробач мені, будь ласка, що я вела себе нечемно і викидала сміття на твоє подвір'я.

— Ну що ти, білочко, я на тебе зовсім не серджуся, — відповів зайчик.

Відтоді вони стали друзями і щодня ходили одне до одного в гості. Зайчик частував білочку солодкою морквою і хрусткою капустою, а вона його горіховими тістечками і малиновим чаєм.

Малюнки Наталі ЮРОВОЇ

КАЗКА ПРО МУРАВЛИКА

ув собі Муравлик. Він жив у великому мурашнику. Тут кожен робив свою справу. Одні мурашки добували їжу, інші дбали про чистоту, ще інші ремонтували житло. Були тут мурашки-воїни, мурашки-вартові і навіть мурашки-няні, які виховували маленьких мурашенят.

Якось Муравликові набридло гратися зі своїми друзями, і він непомітно вибрався із мурашника надвір. Тут було так гарно! Світило сонце, співали пташки, пахли квіти!..

Муравлик побіг стежиною до струмочка. Прозора вода весело дзюркотіла і підстрибувала на камінцях. Муравликові захотілося скупатися. Він підійшов до самісінького берега і намірився стрибнути у воду. Але враз перед собою побачив лупате зелене чудовисько.

— Ква-ква-ква! — голосно закричало воно, аж у Муравлика задеренчало у вухах.

Із переляку Муравлик шмигнув під великий листок. Він міцно заплющив очі і задрижав усім тілом. А чудовисько іще раз оглушливо квакнуло і шубовсьнуло у воду.

Муравликові чомусь перехотілося купатись. Він обережно вибрався з-під листка і вже хотів бігти додому, як просто перед собою побачив рогатого велет-

ня. Він грізно зиркнув на Муравлика, аж у того щось затерпло всередині, а потім підняв свою велику лапу і ...

Муравлик не чекав, що буде далі, він щодуху гайнув по стежині. Ззаду щось тріщало — то, мабуть, велетень гнався за ним. Нещасний Муравлик мчав з усіх сил.

Він збився зі стежки і вже не знав, де його дім. Озирнувшись нарешті, не побачив рогатого велетня і трохи заспокоївся.

— Щоробити? — подумав Муравлик. — Вилізу я на цей кущ і з його верхівка, напевно, побачу свій мурашник.

Як подумав, так і зробив. Видерся на найвищу гілку і зупинився трошки перепочити.

Тут гілка різко хитнулася — і Муравлик сторчголовою полетів на землю. Чорні кола попливли перед очима, і він знепритомнів...

Отямився від чиїхось голосів.

— Це мурашеня часом не з нашого мурашника? — запитав один.

— Та ні. Як воно опинилося тут саме? Наші малята з нянею гуляють, — пролунало у відповідь.

Муравлик підвівся і побачив двох дорослих мурах, які несли велику стеблину. Він упізнав їх і щосили загукав:

— Я ваш! Зачекайте! Я ваш!

Мурахи зупинилися, поклали стеблину і підійшли до Муравлика.

— Диви: справді наш. А як ти тут опинився?

Муравлик хотів відповісти, але щось стиснуло йому горло, і він розплакався. Великі сльози покотилися з очей. Він витирав їх лапками, а вони не переставали литися.

— Я... я ... я, — схлипував він. — Я хотів...

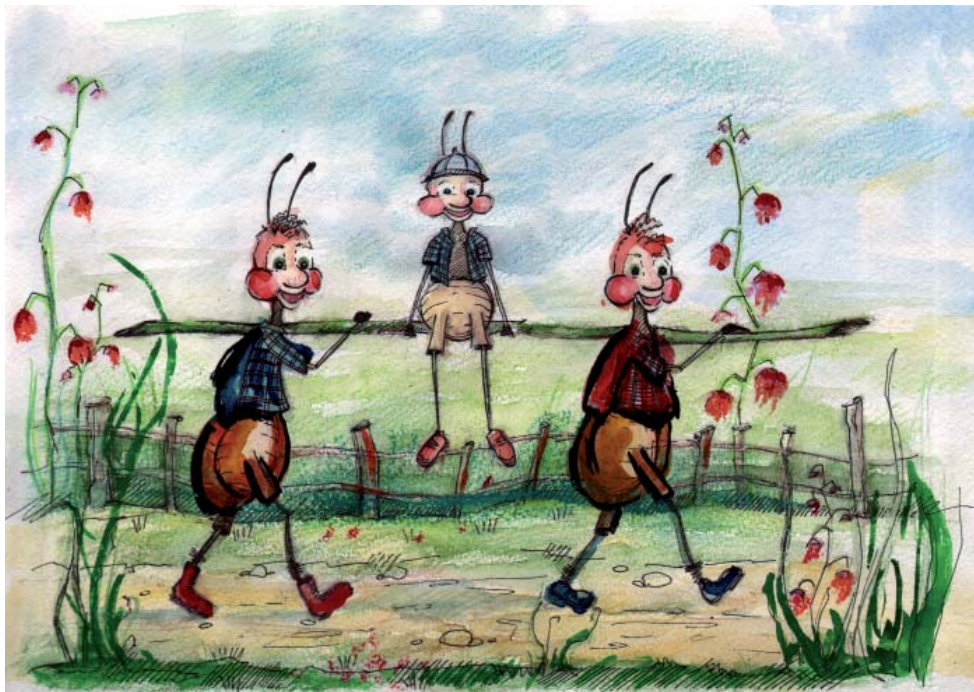
— Ну годі, годі, — заспокоювали його великі мурахи. — Не плач. Ходімо додому.

Але Муравлик був такий знесилений, що сам іти не міг. Мурахи посадили його на стеблину, підняли її і носели до мурашника.

А в мурашнику уже здійснювався страшний переполох. Усі шукали Муравлика і ніде не знаходили.

Коли ж побачили його живого і здоровісінького — невимовно зраділи. Няня допомогла йому вмитися, перевдягтися, напоїла гарячим чаєм і уклала в ліжечко.

Муравлик розповів їй про зелене чудовисько і рогатого велетня.

— То жаба і жук-рогач, — сказала няня. — Вони для нас зовсім не страшні, бо не чинять мурахам зла.

Муравлик пообіцяв няні, що буде слухняним і ніколи не гулятиме далеко від дому.

Він заплющив очі і заснув.

Йому снилися зелена жаба і

рогатий жук, але Муравлик їх уже анітрохи не боявся.

Малюнки Світлани ВОРОБІЙОВОЇ

КРАЩИЙ ЗАКЛАД КУЛЬТУРИ

Ольга Симчич ▲

У рамках Всеукраїнського огляду-конкурсу клубних закладів у сільській місцевості кращим визнано Будинок культури с. Бані-Березова, який на обласному рівні отримав диплом III ступеня та премію.

Цю клубну установу протягом семи років очолює організатор Ольга Ярославівна Симчич. Культурний організатор Будинку культури Василь Васкул не тільки хороший музикант, він ще й талановитий соліст-вокаліст, володіє унікальним бас-баритоном, активний учасник багатьох масових заходів, які проводяться в районі та області.

При Будинку культури працюють сім аматорсько-творчих колективів: хоровий, вокальний чоловічий ансамбль "Кришталі", який носить почесне звання "народний", дипломант XVIII Міжнародного гуцульського фестивалю театр мініатюр, троїсті музики, вокально-інструментальний ансамбль, гуртки художнього слова, фольклорний, літературно-краснознавчий. В них беруть участь 156 аматорів. Віковий склад самодіяльних творчих колективів на 80% становить молодь з 16 до 35 років.

Актив Бані-Березівського Будинку культури пропагує досягнення національної культури, багатогранну мистецьку традицію рідного села, сприяє розвитку аматорського мистецтва.

За доброю традицією у клубі збираються багатолюдні глядацькі аудиторії на літературно-мистецькі, релігійні та державні заходи, Шевченківські свята, вечори пам'яті жертв Крутів, Голодомору, вечори-спогади про односельчан, які віддали своє життя в боротьбі за волю України.

Традиційними в цьому селі є вечори творчих зустрічей із відомими односельчанами: поетесою Марією Лазарович, доктором фізико-математичних наук Миколою Григорчуком, солістом-вокалістом, найкращим баритоном Європи Василем Лазаровичем та іншими.

Кожного року на високому рівні проходить свято села, що є доброю нагодою зібратися до гурту сільську родину та словом і піснею возвеличити людей праці.

Аматорський
оркестр народних
інструментів БК
с. Бані-Березова
керівник
Василь Васкул ▼

Аматорський фольклорний колектив показав давні "Банські вечорниці". Керівник Микола Васкул

У рамках районного фестивалю "Фольклор одного села" проведено свято народної творчості, де на добротному мистецькому рівні були представлені аматорські колективи, майстри декоративно-ужиткового мистецтва Бані-Березова.

За останні роки створено новий чоловічий вокальний ансамбль "Кришталь", якому присвоєно почесне звання "народний". Керівник Микола Голинський – професіонал своєї справи, освіту

Цікаво і змістовно проходять вечори відпочинку для молоді.

Працівники Будинку культури впроваджують в побут старовинні обряди, звичаї рідного краю, популяризують фольклорну спадщину.

Колективи в своєму репертуарі мають давні забуті пісні, старовинні обряди, які неодноразово презентувалися на сільській, районній та обласній сценах. Костюми учасники фольклорного колективу збирали у старожилів села. Ними відтворено обряди "Весілля", "Вечорниці", "Меланка", "Вертеп".

здобув у Львівській консерваторії. За участь у XVIII Міжнародному гуцульському фестивалі (м.Вижниця) колектив нагороджений Дипломом, є учасником Міжнародного фестивалю "Родослав" (м.Івано-Франківськ), районного свята духовної пісні "Здвижин", фестивалю "Великдень у Космачі – 2010".

При Будинку культури працює аматорський театр мініатюр "Газди і газдині" (керівник Микола Васкул), який нагороджений багатьма грамотами за участь у культурно-мистецьких заходах різного рівня. Молодіжне любительське

Фрагмент театралізованого свята

об'єднання "Карби пам'яті" (керівник Микола Васкул) займається пошуковою, дослідницькою, краєзнавчою діяльністю, готує до видання історію села Бані-Березова.

Учасники літературно-краєзнавчого гуртка "Струмочок" (керівник-поетеса Марія Лазарович) неодноразово займали призові місця на районних та обласних конкурсах художнього читання.

Молодь Бані-Березова веде здоровий спосіб життя, займається спортом у любительському об'єднанні "Олімп" при Будинку культури, яким керує сільський депутат Іван Варчук.

Село Баня-Березів пишається не тільки своїми мистецькими колективами, а й народними умільцями, адже тут мешкають ткачі, вишивальниці, люди, які займаються малярством, різьбою по дере-

Аматорський фольклорний колектив показав давні "Банські вечорниці".
Керівник Микола Васкул

то новий сценічний одяг, встановлено освітлювальну техніку. Зараз приміщення Будинку культури має сучасний вигляд.

Дбає сільський голова Микола Пукас про культурно-просвітницьку роботу та розвиток художньо-аматорських колективів в клубному закладі, співпрацює з активом села, депутатом районної ради Миколою Васкулом, сільським парохом о. Михайлом Дрогомирецьким, директором ЗОШ I-III ступенів Ігорем Томащуком, завідувачем сільської бібліотеки Іванною Москалюк.

Неодноразово за свою працю, значний внесок у розвиток культури села, професійну майстерність, пропаганду народного мистецтва працівники клубного закладу нагороджувалися грамотами, дипломами, подяками та цінними подарунками відділу культури і туризму Косівської РДА.

Ось таким творчим неспокоєм горять у будні і свята березуни. Творять історію своїми мозолястими руками, величними подвигами, відвагою і мудрістю, любов'ю до своєї рідної батьківської землі, народних традицій, звичаїв та обрядів.

Баня-Березів, їх маленька Батьківщина, сторона щедрих, працюючих, талановитих людей, які йдуть через творчість до людських сердець. Саме вони створюють неповторну, колоритну культуру, ауру розуміння, взаємоповаги і спільної роботи на благо рідної Косівщини.

Лариса Березка,
завідувач районним

організаційно-методичним центром
"Культура Косівщини", член НСМНМ України.

Микола Юрашак

ВИЗНАНА

МАЙСТРИНЯ

Параска Борук

Параска Петрівна Борук народилася 8 травня 1934 року в селі Рожнові у багатодітній сім'ї. З 1967 по 1980 рік працювала майстром художнього ткацтва на Косівському художньо-виробничому комбінаті. З 1972 року бере участь у різних художніх виставках. У 2001 році їй присвоєно звання "Заслужений майстер народної творчості України".

Ази ткацтва вона почала опановувати завдяки сусідці — зарічанці Ганні Петрівні Галичук. Саме ця жінка була її першою учителькою і наставницею, охоче ділилася набутим досвідом ткання із підопічною.

Наука легко давалася Парасці. Адже вона з материнським молоком увібрала в себе любов до навколишньої природи, до краси, яка була притаманна місцевій архітектурі, ноші, вишивці, говірці, пісні, колядці, що домінували в традиціях та обрядах. Саме на традиціях гуцульського ткацтва стрімко зростала творчість цієї майстрині.

Параска Петрівна в створенні гам кольорів має свої секрети. За власним рецептом фарбує вовняну пряжу, яка не вигорає (вицвітає) на сонці, не линяє при пранні. Тому натуральний колір на тому чи іншому виробі зберігається протягом десятиліть.

На її чудових рукотворних виробках переважає оранжево-коричнева гама з вкрапленням чорного, червоного і жовтого кольорів. Вони зливаються в єдину гармонію, суцільний акорд, що по-своєму звучить у кожному окремо взятому виробі.

Якось кандидат мистецтвознавства Тетяна Кара-Васильєва про П.П.Борук сказала: "Майстриня серцем відчуває ритміку узору,

підкреслена декоративність твору досягається за допомогою укрупнення провідних мотивів, філігранною розробкою їх внутрішньої структури і чітким підкресленням загального контуру".

У її виробках виразно простежується традиційна схема побудови малюнка. При цьому прикрашаються в основному кінці тканини п'ятьма чи сімома (як бачите, непарними) орнаментальними смугами, а середина полотна залишається майже вільною від узору. А орнаментальні композиції, створені цією ткалею, походять від ромбовидних мотивів. Усі ромби, квадратики, зірочки, рожі з давніх давен у народному мистецтві мають велику змістовну суть. Так само певне смислове навантаження, певний зміст мають і різні кольори.

Майстриня поряд з традиційним човниковим широко застосовує техніку перебірного ткацтва. Це дає їй можливість створювати

складні графічні й стрічкові композиції, де чітко підкреслено та виділено основне — тему й назву твору.

Роботи П.П. Борук є у приватних колекціях шанувальників самобутнього гуцульського мистецтва, деяких музеях, займають чільні місця у родинній хаті, що стала Літературно-художнім музеєм-студією сім'ї Боруків. Їй славу принесли портъери "Полонина", "Дзвінка", "Карпатські зорі", "Едельвейс", "Скали Довбуша", верети "Писаний Камінь", "Гуцулка Ксеня", "Беркут", "Писанка", макатки "Аранове коло", "Гуцульське намисто", "Два кольори", "Чорнобривка", "Замріяна", спіднички, молодіжні сумки, оригінальні рушники.

Параска Петрівна, незважаючи на те, що не рідко дають про себе знати різні болячки, сповнена енергією краси і бажання творити на радість людям.

П.Дмитрів

*Делегація представників громадських організацій Косівщини у музеї Марійки Підгірянки в Білих Ославах Надвірнянського району Івано-Франківської області.
29 березня 2011 року виповнилося 130 років від дня народження видатної письменниці і педагога.
У верхньому ряду 3-й зліва – дослідник творчості поетеси Василь Левицький.*

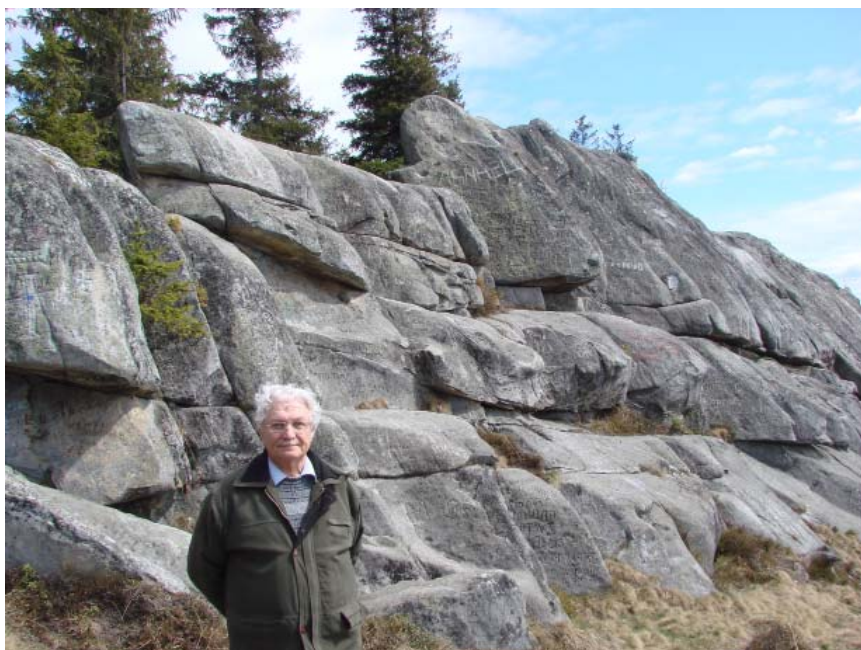
САКРАЛЬНІСТЬ СКЕЛІ ПИСАНИЙ КАМІНЬ

Проблеми збереження та українознавчого дослідження культурної спадщини України є актуальними в сучасних умовах розбудови нашої держави. На гірській території Карпатського регіону України особливе місце займають дохристиянські скельні святилища, які заховали в собі багато таємниць духовної культури стародавнього населення Карпат і належать до малодосліджених об'єктів цього краю.

Кам'яні пам'ятки Українських Карпат досліджувало багато українських вчених, серед яких особливе місце займає відомий діяч "Руської трійці" Іван Вагилевич. Ще 170 років тому він виявив і зафіксував на карпатських скелях рунічні написи і солярні знаки. Відомий український історик Іван Крип'якевич також торкався проблеми загадкових скельних пам'яток. Історію, етнологію, археологію Українських Карпат та зокрема карпатські скельні пам'ятки досліджують відомі сучасні українські науковці західного регіону України Володимир Грабовецький, Степан Пушик, Микола Кугутяк, Богдан Томенчук. Український письменник і науковець Степан Пушик протягом тривалого часу досліджує українську й слов'янську міфологію

і результати своєї праці зібрав у "Бусовій книзі". Професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Микола Кугутяк результати наукових досліджень карпатських скельних святилищ наводить у книгах "Кам'яні старожитності Космача" та "Терношорське скельне святилище в Карпатах". Всі вони одержали цінні наукові результати стосовно дохристиянських скельних святилищ Українських Карпат, що розкривають давні таємниці історії і культури України.

Наше українознавче експедиційне дослідження скельних пам'яток Гуцульського регіону України присвячено горі Писаний Камінь (1221 м н. р. м.), на вершині якої височить однойменна скеля, що складається із двох величезних кам'яних брил із ямненського пісковика (довжиною до 80 м, шириною до 10 м і висотою до 20 м) та кількох інших великих каменів. Гора Писаний Камінь знаходиться на Буковецькому хребті у Покутських Карпатах. Навколо гори і скелі Писаний Камінь

ний Камінь (1221 м н. р. м.), на вершині якої височить однойменна скеля, що складається із двох величезних кам'яних брил із ямненського пісковика (довжиною до 80 м, шириною до 10 м і висотою до 20 м) та кількох інших великих каменів. Гора Писаний Камінь знаходиться на Буковецькому хребті у Покутських Карпатах. Навколо гори і скелі Писаний Камінь

розміщені села Верховинського і Косівського районів Івано-Франківської області: Буковець, Черетів, Яворів, Пасічна, Верхній Ясенів, Рівня, Устеріки, Барвінково, Хороцево, Білоберезка, Великий Рожин. На південно-західних схилах Буковецького хребта беруть свій початок гірські потоки Млинський (ясенівський), Росішний і Млинський (білоберезький), що впадають у річку Чорний Черемош. Поблизу Писаного Каменя знаходиться також підземне водне джерело-теплиця, воду якого гуцули вважають цілющою.

На скелі Писаний Камінь збереглись загадкові напівсферичні ями-чаші й викарбувані в дуже давні часи петрогліфи та велика кількість різних написів, зроблених численними туристами впродовж двох минулих століть. Більшість дослідників вважають, що схематичні зображення людських постатей з піднесеними над головою руками можна віднести до VIII-IX ст. У цей час Писаний Камінь мабуть був місцем проведення язичницьких обрядів. На жаль, в багатьох місцях Писаного Каменя на давніх викарбуваних сакральних знаках зроблено нові сучасні написи і зображення.

В такий спосіб багато давніх петрогліфів назавжди пошкоджено несвідомими туристами, які за допомогою сучасних електротехнічних інструментів "увіковічують" свої імена "глибокими шрамами" на славетному Писаному Камені.

Основною особливістю кам'яної скелі Писаний Камінь є її великі розміри, наявність на ній глибоких ям та великої кількості давніх рукотворних рисунків, знаків і написів. Щоб розкрити глибокі загадки цих ям, рисунків, знаків і написів, потрібно провести їх системне комплексне дослідження.

Тривалий час ми збирали на Гуцульщині різні фольклорно-етнографічні матеріали щодо гори і скелі Писаний Камінь. Влітку 2006 року, весною 2007 року, восени 2008 року і влітку 2009 року науковці Філії "Гуцульщина" ННДІУ провели чотири наукові українознавчі експедиції з дослідження цієї унікальної скелі. До складу цих експедицій входили керівники Національного науково-дослідного інституту українознавства МОН України: академік Петро Кононенко, доцент Тарас Кононенко; директор Філії "Гуцульщина" ННДІУ Петро Шкрібляк, наукові співробітники цієї установи Ярослав Зеленчук і Оксана Рибарук. Всі вони є повноправними співавторами першого етапу нашого експедиційного дослідження Писаного Каменя.

Спираючись на відомі нам наукові роботи про язичницькі скельні святилища Карпат, згаданих вище відомих українських вчених та власні експедиційні українознавчі матеріали, ми зійшли висновку, що, цілком ймовірно, в глибоку давнину скеля Писаний Камінь була великим дохристиянським

святилищем природно-рукотворного походження у Карпатських горах, в якому наші далекі предки-сонцепоклонники молилися і приносили жертви язичницьким богам і в першу чергу – богу Сонця. Для підтвердження цього припущення можна навести три артефактні сліди, які може виявити кожен сучасний дослідник цього загадкового об'єкта. Першим доказом сакрального призначення Писаного Каменя є наявність на верхній грані скелі шістьох великих жертовних ям, у яких поступово збирається і тривалий час зберігається дощова вода, яка вважалася давніми слов'янами-язичниками святою. Другим доказом є наявність схематичних наскельних рисунків людей і тварин: рівностороннього ільчастого хреста, людини зі списом – воїна чи мисливця; коней як символу народження чи вмирання сонця; павука як символу центру світу і його засновника. Третім доказом є наявність на верхній і передній гранях скелі великої кількості простих геометричних фігур-оберегів, які ми знаходимо в різному поєднанні на гуцульських писанках, в геометричних орнаментах гуцульських вишивок та різьбі по дереву.

Крім цих артефактних доказів того, що скеля Писаний Камінь була язичницьким святилищем наших далеких предків, можна навести ряд інших аргументів стосовно феномену збереженості віри в магічну силу цієї кам'яної скелі, яка встановлює зв'язок людини з Богом, притаманних синкретичному світоглядові гуцулів, що поєднує в собі залишки язичництва із новочасним християнством. В гуцулів збереглося давнє повір'я, що якщо доторкнутися до скелі Писаного Каменя руками та чолом і загадати життєво важливе позитивне бажання, то воно швидше здійсниться. Існує також легенда про те, що між двома кам'яними плитами Писаного Каменя ватажок гуцульських опришків Олекса Довбуш заховав найцінніші скарби Гуцульщини: трембіту, бартку і кріс. Важливим є також дивна живучість гуцульської народної традиції, за якою протягом останніх кількох сотень років до цієї скелі на вершині гори Писаний Камінь щороку, на свято Успіння Пресвятої Богородиці, донедавна ще приходили гуцули-християни із навколишніх сіл (ніби на щорічну прощу до християнського монастиря чи лаври).

Слід звернути увагу на важливий історичний факт, що кілька сотень років тому через Чорногірський хребет проходили транскарпатські торгові шляхи із України в Румунію і Угорщину. Тому тогочасні карпатські племена мали можливість

культурного спілкування зі своїми східними і західними сусідами.

Крім Писаного Каменя, який чудом зберігся від руйнування, відоме також на Гуцульщині скельно-печерне святилище Довбушанка (Церкви) на горі Синиці та язичницьке святилище на вершині гори Піп-Іван (Чорногора), що було повністю зруйноване 1936 року польськими властями при будівництві на його місці Астрономіо-метеорологічної обсерваторії.

Ще одним аргументом виняткової важливості Писаного Каменя із уцілілими на ньому наскельними петрогліфічними зображеннями для історії духовної культури України є відвідання його цілою когортою видатних діячів української культури: Іваном Франком, Михайлом Грушевським, Михайлом Коцюбинським, Юрієм Федьковичем, Гнатом Хоткевичем, Василем Стефаником, Ольгою Кобилянською, Станіславом Вінчензом, Осипом Маковеєм, Лукою Гарматієм, Петром Шекериком-Дониковим та багатьма ін. Всі вони на глибокому інтуїтивно-творчому рівні відзначили благодійність енергетики цієї скелі та можливе її давнє культове призначення. Побувавши на Писаному Камені, Іван Франко сказав: **"Писаний Камінь вернув мені сили й здоров'я"**. А на синкретичність світогляду гуцулів особливо звернув увагу письменник Михайло Коцюбинський у своїй повісті "Тіні забутих предків".

Досліджуючи етносоціальну систему Гуцульщини, базову основу якої складають збиральництво, мисливство, рибальство і полонинське господарство гуцулів (в результаті проведених десятих українознавчих експедицій на Гуцульщині), Ярослав Зеленчук виявив живучість тут великої кількості магічних практик, які сягають ще дохристиянських часів (замовляння зброї, чередування худоби, використання живого вогню, обряд свята "від маржини" – Юрія і Власія).

Вивчаючи автентичні топоніми і гідроніми Верховинщини, ми також натрапили на окремі найменування, що стосуються назв язичницьких богів та обрядів: Магура, Лельків, Ігрець.

Для наукового українознавчого реконструювання давньої історії західного регіону України надзвичайно важливими є археологічні скарби Княжого Галича, який беззаперечно можна вважати "Українською Троєю", котрі разом із загадковими дохристиянськими скельними святилищами Українських Карпат (подібно до славнозвісної Кам'яної Могили) ще чекають на своїх вітчизняних дослідників: українознавців, істориків, етнологів і археологів.

У наш час особливо гостро постає також додаткова проблема державного захисту культурної пам'ятки – Писаного Каменя, як унікального скельного святилища у Покутських Карпатах, від самовільного нанесення на ньому численними туристами (за допомогою сучасних електротехнічних засобів різьби по каменю) руйнівних написів-шрамів. При цьому завжди руйнуються стародавні сакральні рисунки і знаки, які свідчать про те, що в дохристиянські часи наші далекі предки-слов'яни влаштовували тут обряди жертвоприношення язичницьким богам. Всі карпатські скельні культові пам'ятки несуть унікальну інформацію про дуже давню і багату духовну культуру українського народу.

Відомий український вчений Петро Кононенко в своїх роботах звертає особливу увагу на те, що природа України була важливим формуючим чинником свідомості українців: "Природа є не тільки годувальницею. Вона – це материнське лоно, в якому формується не лише фізичний, а й духовний генотип людини. Більше того – не тільки всеосяжна матерія, джерело Буття, а й безсмертний Дух, горнило Свідомості".

Багаторічні експедиційні подорожі із Буковецького перевалу до Писаного Каменя, по хребту гори Копілаш, дали нам рідкісну можливість одночасно бачити три панорами Українських Карпатських гір: Чорногірського масиву із Говерлою, Бребенескулом, Піп-Іваном, Кринтою і Костричею;

Гринявських гір із Скуповою і Ростіцькою; Покутських Карпат із Ігрецьким хребтом. Дивлячись на Українські Карпати із Писаного Каменя, згадуються слова Якова Головацького про славне історичне минуле цього гірського краю: "Я побачив себе в країні величезних гір; куди не глянеш – на схід чи на захід, на північ чи на південь – усюди сині вершини, одна з-перед другої рветься вгору. Тисячі й тисячі вершин поставлені в ряд, одні за одними, наче ціле військо гір. Це військо стоїть на сторожі, не пускаючи сюди завойовників; вільна, незаймана, не заплямлена кров'ю ворога земля, що не бачила диких орд, навала яких, сунучи підгір'ям, заливала й руйнувала Європу. Тут не ступала нога жорстокого татаро-монгола, не мав сюди доступу гордий і буйний руйнівник цивілізації. З гордістю дивиться тутешній житель на весь простір під ногами; він перший пізнав цю землю, він назвав кожную вершину, кожную скелю, він назвав яри, урвища, долини й потоки...".

На Писаному Камені гостро відчуваєш, що ти стоїш перед величчю гірського світу, який, за словами Івана Вагилевича, поступово духовно облагороджує людину: "Ніде поезія природи не проявляється з такою силою, як у горах, де земля немов піднімається до неба, нагадуючи рай, а небо, небо – ніби сповнене живих почуттів. Людина в горах облагороднюється, збагачується духовно; з'єднуючись з природою, вона ніби відчуває биття її серця, осягає велич життя і єдність усього живого на світі – від хробачка, що повзе у траві, до орла, що ширяє в піднебесі, купаючись в сонячному промінні. Не випадково люди гір сповнені

великої моральної сили".

Саме Іван Вагилевич у 1843 році, досліджуючи загадкові скелі Урича, першим із українських учених висловив думку про збереженість у Карпатах дохристиянських святилищ: "Не буде навіть суперечністю припустити, що в глибині за входом до печери, зокрема у північному берді, донині існує святиня богів з постатями людей і звірят, де ще довго після прийняття християнства прихильники старих богів разом з своїми жерцями приходили тут віддавати їм честь. І народ згадує про предвічні золоті престולי, чаші, птиці і коні, і що там ходили чорнокнижники".

Яків Головацький також доводить, що споконвіків в Україні існували гірські та лісові святилища. Одним із таких скельних святилищ на Гуцульщині, мабуть, був і Писаний Камінь: "Верхів'я гір, скелі і камені вважалися помешканням божества, і тому вшановувались як священні місця богослужінь, на них знаходились кам'яні жертovníки, сліди яких до цього часу в багатьох краях знаходимо. Ліси, гаї, дерева також вважалися житлом богів. В лісах, дібровах, заповітних гаях чи біля окремих дерев, особливо старих, поклонялись божеству".

Досліджуючи дохристиянські вірування українського народу, Іван Огієнко (митрополит Іларіон) наголошує, що наші предки обожнювали небесні світила, природні стихії, рослинний і тваринний світ: "Але все вказує, що об'єктом релігійного пошанування в нас, як і в слов'ян взагалі, було все сильніше від людини в довкільній природі, все, від чого людина залежала в своєму щоденному житті, а найперше в житті господарському: небесні світила, цебто сонце, місяць і зорі; природні стихії: вогонь, вода, земля, повітря, а також світи: рослинний, звіринний, мінеральний і ін."

Іван Огієнко в своїй книзі "Дохристиянські вірування українського народу" доводить, що дуже важливим дохристиянським божеством українців було Сонце: "Первісна людина рано зрозуміла, що сонце було головним двигуном і джерелом усього життя на землі, – воно давало тепло й світло, а без сонця на землю приходять ніч та зима, а з ними й смерть. Людина й природа всім своїм життям залежить від сонця, – без нього нема на землі життя. Ось чому в усіх народів сонце з найдавнішого часу обожнюється, пізніше перетворюється в окремого бога".

Видатний український історик Іван Крип'якевич у книзі "Історія України" глибоко досліджує органічний зв'язок давніх людей із

природою України, що суттєво вплинув на формування світогляду слов'ян: "Давня людина жила в тісних зв'язках з природою, і як її господарські заняття, так і весь світогляд єдналися з природою, так і весь світогляд єднався з явищами природи". Єдиного бога, що посилає блискавку, визнають вони владикою всіх і жертвують йому корів і всяку жертву. Шанують річки, німф і деякі інші божества, жертвують їм всячину, і з тих жертв ворожать собі" (Прокопій). Слов'янська релігія була культом природи. Головні боги – Дажбог-сонце, Перун-грім, Стрибог-вітер – все це образи природи. Особливою характеристичною рисою слов'янських вірувань був їх зв'язок із землею. Слов'яни віддавали пошану водам, річкам, криницям, полям, лісам. Кожне урочище мало своїх богів, кожна околиця була оповита повір'ям про русалок, водяників, лісовиків, різні опікунчі єства. Вся земля була освячена проявністю богів, і це тісно зв'язувало людину з рідною країною, витворювало у ній любов до батьківщини".

Можливо, саме відгомін давнього язичницького культу Сонця ще довго зберігався на Верховинщині у вигляді традиції сходження на гору Писаний Камінь на християнське свято Успіння Пресвятої Богородиці. Зауважимо також, що не далеко від Писаного Каменя, на протилежній стороні Буковецького перевалу, знаходиться висока гірська вершина із загадковою назвою Ігрець. Назва цієї гори – Ігрець – зберегла нам згадку про давні ігрища далеких предків. Про давні язичницькі ігрища слов'ян також пише Іван Крип'якевич: "Життя, близьке до природи, давало людині гармонійний, радісний погляд на світ. Труди і праці будня чергувалися з радощами і розвагами свята". "Сходилися на ігрища, на танки і на всякі бісівські пісні" – оповідає якийсь проповідник про давні народні ігри. "Ігрища втолочені, і людей велика сила, що починають пхати один одного". Українська "вулиця" веде свою назву ще із слов'янських часів. Особливо пісня супроводила наших предків на кожному місці і в кожному часі – при щоденній праці і на родинних святах, при релігійних святах і громадських виступах, у війнах, походах, перемогах".

У славнозвісній "Велесовій Книзі" багатократно прославляються основні язичницькі божества наших далеких предків:

"Всякий день
звертаємо погляд свій
на Богів, які є світ,
Перун, Дажбог, Хорс, Яр
та іншими іменами.

Так співаємо славу Богам
і живемо милістю Богів
допоки й життя!"

Відомий український вчений Роман Кирчів, досліджуючи світоглядні уявлення і вірування гуцулів, доводить живучість на Гуцульщині культу сонця: "Як і в багатьох інших народів, значну роль у віруваннях гуцулів відігравав культ сонця. Сонцю, що сходило, вони віддавали глибокий поклін і шептали молитви, що мали язичницький характер".

Культ живого вогню найдовше зберігався на Гуцульщині у сфері полонинського господарства горян. Про живучість традиції живої ватри в гуцулів-вівчарів

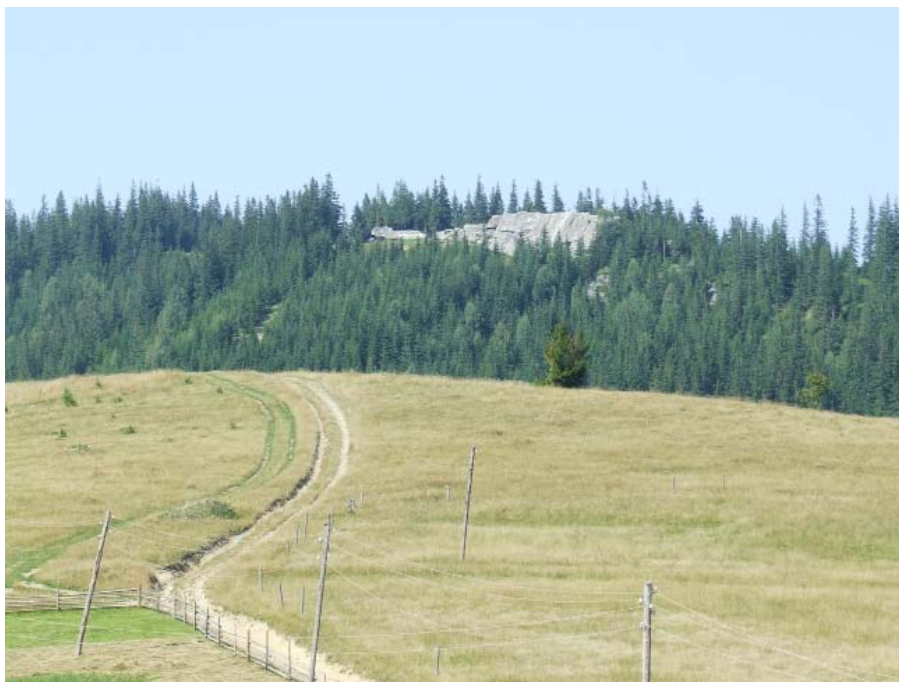
писав відомий польський письменник Станіслав Вінценз у своїй книзі "На високій полонині. Правда старовіку" так: "Тільки раз у рік, і тільки на полонині розпалюється жива ватра. Колись раніше її розпалювали і в хаті, у світлий четвер, званий ще живним, і підтримували вогонь, аж поки не виходилося на полонину".

Дослідник-краєзнавець Гуцульщини Василь Костинюк також займався вивченням написів на Писаному Камені і в своїй книзі "Громова бартка" наводить першу письмову згадку про ці загадкові скелі, зроблену 1760 року: "В старих актах давньої Польщі, що переховуються в Державнім Архіві у Львові, знаходимо вже назву "Писаного Каменя". Та назва по-латині виразно зазначена кілька разів як: "Ляпідемкве магнум діктум писани".

Що більше: акти ті списані дня 2 червня 1760 року згадують, що знаки, які там знаходяться, дуже давні, бо покладені "від віку". Василь Костинюк наводить також схематичні зарисовки шістнадцяти знаків, які він виявив на кам'яних скелях у 1937 році, і висловлює цілком вірогідне припущення, що назва "Писаний Камінь" походить від гуцульського слова "писанка", тому що збережені давні петрогліфи подібні до окремих знаків на гуцульських писанках.

У сучасному "Словнику символів культури України" подано розшифрування символів хреста, коня,

павука і гадюки, сліди яких збереглися на скелі Писаний Камінь.

"**Хрест** – символ Дерева Життя; "світової осі"; поєднання двох протилежностей. Віддавна хрест був язичницьким символом, який носили на грудях єгиптяни, ассірійці, етруски, індійці, народи Африки, Океанії. Як християнська емблема, причому узаконена церквою, він утвердився лише у IV ст. н. е."

"**Кінь** – символ сонця і водночас потустороннього світу; циклічного розвитку світу; нестримних пристрастей та інстинктів; чоловічого начала; інтуїтивного пізнання; у слов'ян-язичників – символ смерті й воскресіння сонячного божества; багатства, могутності; степу, швидкості; волі; символ вірності, відданості».

"**Павук** – символ центру світу, його засновника».

"**Гадюка** (змія) – символ енергії життя; воскресіння і водночас смерті; кругообігу явищ; інтуїції; глибокої мудрості; прихованих знань; духовних скарбів".

Багато дослідників Гуцульщини звертають увагу, що окремі знаки на Писаному Камені подібні до орнаментів на гуцульських писанках. Зокрема відомий львівський етногеограф Марія Лаврук в монографії "Гуцули Українських Карпат" наводить сучасні розшифрування основних орнаментів гуцульських писанок: "Щодо орнаментів гуцульських писанок, то вони глибоко космогонічні. Наприклад, солярна орнаментация, для якої властиві давні сонячні знаки – хрест (символ Всесвіту, знак чотирьох сторін світу, чотирьох пір року), свастика, яку гуцули називають "вітрячком" (знак святого вогню і сонця), триквер (символ вогню, безсмертя, чоловічої і материнської сили), – символічно відтворювали основи світобудови і людського буття, а з прийняттям християнства стали символами євангельської віри".

Згідно з сучасними уявленнями про енергоінформаційний зв'язок Землі із Всесвітом, відомий український природодослідник Валерій Сніжко в своїй книзі "Нариси з психоетнічної екології України" доводить, що кам'яні скелі і великі дерева є природними антенами-приймачами: "Найбільш енергетично відчутні рослини угруповання наші пращури означували недоторканістю для пересічних, бо між праведними гаями та хмарами існував невидимий зв'язок з інформаційним полем Всесвіту, підключатись до нього могли лише обранці, посвячені. І лише вони отримували інформацію за допомогою природних антен-приймачів: великих дерев, скель або штучних споруд".

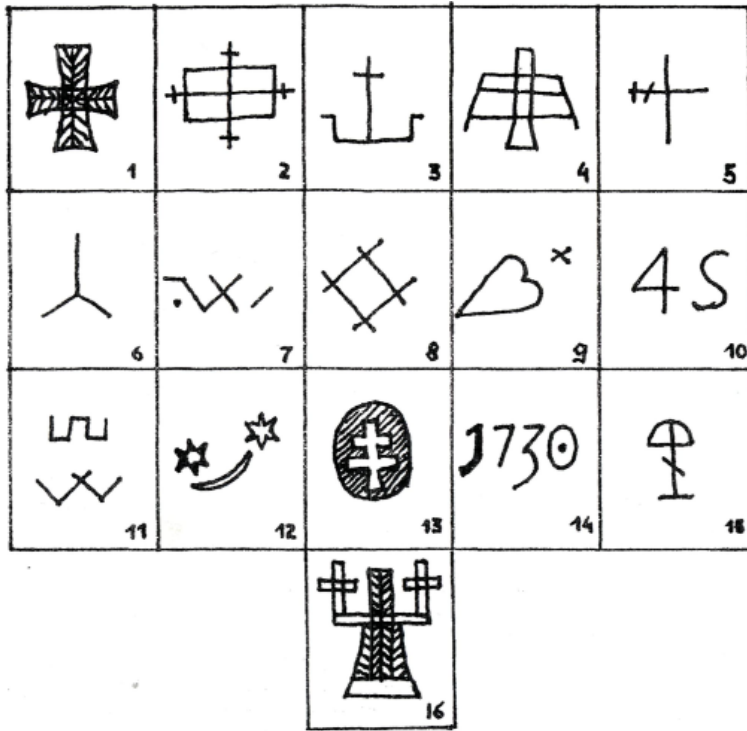
На Писаному Камені збереглися до наших днів окремі давні знаки, які залишаються загадковими для нас, але вони будять нашу свідомість, породжують відчуття зв'язку із духовною культурою наших далеких предків. На таку ідеалістичну дію символів звертає увагу Валерій Сніжко: "...культурні символи викликають і викликатимуть великий емоційний резонанс у багатьох людей. Проте дія символів є ідеалістичного значення. Вона "працює", головним чином, на підсвідомому рівні. За найдавніших часів значення символів було відоме виключно для утаємничених, наділених божим провидінням так званих адептів".

На Писаному Камені добре збереглося зображення вершника на коні зі списом і шаблею в руках. Український письменник Павло Мовчан у книзі "Витоки" звертає увагу на те, що на Збручанському Світовидові зображено і Велеса, і Перуна в сусідстві із конем і мечем: "Еволюційний шлях богозмінювання відбитий у всесвітньовідомому Збручанському світовидові, якого тривалий час називали Ідолом, де Велесу відводиться найнижчий ярус, у той час, як богу війни Перуну відводиться вище місце, з відповідним сусідством коня і меча".

Український вчений Дмитро Козак, досліджуючи духовну культуру давніх слов'ян, доводить, що на сакральних каменях вони видобували ямки, жолобки та сліди ніг людей або тварин: "Певну міфологічну функцію виконували сакральні камені – символи міцності та вічності існування. Культ каменя був поширений у ранньому середньовіччі в північно-західній частині східнослов'янського світу. За своїм походженням він не пов'язаний із слов'янським етносом і успадкований від автохтонного населення. Такі камені мали ямки, жолобки та "сліди" ніг людини або тварини".

Багато загадок приховують знахідки різних дослідників Гуцульщини про виявлені ними на Писаному Камені рисунки: ільчасті рівносторонні хрести, миски, чаші, слід вовчої лапи, голова гадюки із висуненим жалом, людина із піднятими руками, людина зі списом і шаблею, людина на коні, півмісяць і дві зірки, підпис Олекси Довбуша, тризуб, пластова лілія, пластова гасло «Скоб» та багато іншого. Проведене українознавче експедиційне дослідження Писаного Камня поставило багато нових запитань, на які ще потрібно шукати відповіді.

Окремо варто розглянути легенди і перекази про Писаний Камінь як Гробницю Велета – володаря гуцульського племені, котрого поховали

тут разом із Священним Топором у кам'яному саркофазі. Легенда про те, що Олекса Довбуш на плечах приніс із Чорногори на Писаний Камінь величезний камінь і закрив ними золоті скарби всіх опришків. Та легенда про те, що опришки Олекси Довбуша зимували у печерах-зимарках на Писаному Каміні і стальними бартками писали на камені свої імена.

На першому етапі нашого дослідження Писаного Каменя було проведено чотири українознавчі експедиції, які показали, що даний цінний об'єкт природи, історії і культури України потребує глибокого системного наукового дослідження. В результаті проведених українознавчих експедицій ми зробили ряд документальних фотознімків різних наскельних ям, знаків, рисунків і написів та

зняли відеофільм третьої експедиції (проведеної 14 жовтня 2008 року), що зберігається в Архівному фонді Філії "Гуцульщина" ННДІУ.

На основі наведених вище літературних джерел та власних експедиційних досліджень ми підтверджуємо наукове припущення Івана Вагилевича, Степана Пушика та інших українських дослідників Гуцульщини, що Писаний Камінь був у далекому минулому одним із слов'янських скельних святилищ у Покутських Карпатах, на якому молились до сонця і приносили жертви наші далекі предки.

Таким чином ми дійшли висновку, що Писаний Камінь є дуже цінною пам'яткою природи, історії та культури Гуцульщини і України, **яку потрібно системно дослідити і що цей унікальний природний і сакральний об'єкт обов'язково повинен одержати Національний статус заповідності**. На закінчення висловлюємо надію, що з часом до найдавніших скарбів України буде віднесено і загадковий Писаний Камінь, на котрому ще чудом збереглась викарбувана в камені важлива сторінка стародавньої історії і духовної культури українського народу.

Іван ЗЕЛЕНЧУК,
кандидат фізико-математичних наук,
старший науковий співробітник Філії
«Гуцульщина» ННДІУ

Гуцул-велетень.
Худ. Іван Парипа

Записав Віталій Дмитрюк від Одокиї Боки,
роженої 15 лютого 1922 року, присілок Хорови, с. Підзахаричі.
Зараз живе в снт. Путилі.

СПІВАНКИ

* * *
І в гори, легіники,
І в гори, і в гори.
А там підем розбивати
Жидівські комори.

Комори розбивали,
Коники заржели.
Віди, віди, моя мила,
Ручки мне сковали.

А вішла моя мила,
Та й заговорила.
Ручки мне си розковали,
Брама си втварила.

А я браму запираю,
Брама си втвореї.
А милого виріжею,
Єк зорі зореют.

Ой ви зорі ни зорейте
Хоть одну годину.
Най перейду вид милої
Хоть одну царину.

Ни велика цариночка,
Лиш сім копиц сіна.
Котра файна дівчиночка,
Виддасци без віна.

Котра файна дівчиночка,
У Бога богата.
Будут воли і корови,
І побита хата.

* * *
У неділеньку рано
Ше сонце не сходи.
Бідний жовнірина
По касарни ходи.

А вин ходит, а вин ходит,
Шаблю в руках носить.
І у пана капітана
На урльоп си просит.

Пусти мене, пане капітане,
Додому, додомочку.
Най я пиду видознати
Свою родиночку.

А вин пішов додомочку
Дівчета виддані.
А вин урльоп та й не добув,
Та й за військом далі.

А хто в війську не буває,
Той біди не знає.
Пише цісар до москаля,
Битиси гадає.

Ни так цісар, ни так цісар,
Цісарева мати.
Хоче нами, молодцями,
Всий світ звоювати.

А ми світи звоювали,
Москаля розбили.
Аж тогди нас молоденьких
Додому пустили.

Капище. Витоки. Худ. Іван Парипа

ГУЩУЛСКА УБИРЯ

Опинка май инакшя вид запаски, бо удолині має широку «пиенівку» на три пальці, може бути черлена або писана, а ззаду "чорногузка" на тридцять сантиметрів. Уна може бути така завелика, ек змірели челідину перед роботов, а запаска є уся у бартках писана, нимає здолини писнівки і ззаду нима "чорногузки". Запаску унизу гаклювали або плели шнур і їго пришивали до запаски, і ззаду у неї нима "чорногузки".

Джергу ткали з вовни, брали вовну білу, сиву, чорну або хто собі їкий колір любив, у то собі фарбував. Ткали килими на стіну. Шоби виткати килим, траба принести нитки, екі сама собі прела веретеном, траба, аби клубків було зо п'єть-шіськ кілограм, залежно, екий за довгий буде килим. Ткаля сама собі фарбувала білі клубки, бо чорні ни давалися на фарбу. Для основи траба було шпульку дисетого номера зо тридцять штук.

На дорижку траба було саме мало шіськ клубків таких за великих, ек головка капусти, з того виходила файна дорижка.

На ліжник траба 4,5 кг тканя, прели їого грубим, ек палец, ви гак брали основу й робили ліжник, а ек хотіли кольоровий, то брали фарбу й фарбували ткане на ліжники. Плели блюзки, свидри, рукавички, капці, жилетки.

Аби зробити гачі, траба було зигріти вовну, попарити горечов водов зо три години, витак закрити верітков і покласти у цебер. То має постоети кілька годин, а витак вовну проціджуеш і береш до кирниці, або до корита, і там жмачіш, миеш, полочіш, доки вовна ни стане чіста. Коли стала чіста, вовну вішеют на жертку на вулиці, аби стрехала файно, а витак берут до хати і кладут на піч, най уно собі схне. Коли уна добре висхне і угрієтси – малу вовну розправ'єли "скубали" руками, а витак чістрили на гребени або на дергівці, але ліпше на гребени. Збирали волос з вовни, котра була довга та була на основу, її клали окремо, а котра май меншя, то була на ткає, Клали у берівки, витак на то деревений кружочок, і придавлювали каменем, шоби вона улїгласи, аби було лекше прести.

Брали кужівку, намотували ту вовну, завезували так ек поєс, називавси «петик».

Май давно були у хаті лавиці, де була дирка до кужівки, або крісло мало дирку до кужівки Траба, шоби кужівка туго стоела, аби ни теліпаласи за руками ек покегнеш вовну. Наперед прідеш основу у клубки, а витак малу вовну на ткане. Ткане має бути таке за грубе, ек заряд вид ручки. Нитка на основу ще тонше ек игила. А витак, коли силели, траба йти до сновалки. У старовіцких хатах у кутику знадвіря верьх призьби були чопи шіськ штук з одной стороны і шіськ штук з другой стороны. На цих чопах сновали основу, коли заснували то несли до ткалі. Ткаля, котра вміла ткати джерги, могла ткати одежу «матріял» на гачі та онучі. Онучі мали по пив митра, їх обмотували навкруг ноги і убирали у постое-

ли, онучі обмотували волоками, котрі робили теж з вовни чорної або білої.

Єкшо була чорна "одежя", то з неї робили сардаки. Гачі бирше були сиві, рідко коли білі, а ек хотіли то гачі фарбували у черлений колір.

Молода коли йшла до шлюбу, убирала манту білого кольору, а молодий – сіру гуглю.

Увосени різали вівці, барани і робили з овечих шкір спинзарі. Єрчета різали на рукави. Шкірки вироб'єли кушнірі, котрі шили кожухи. Великого барана, або вивцу брали на плечі і на "грідушки" – (груди), а з малого єгнети, котре має чотири п'єгь неділь має бути кучереве, брали смушок на обводку збоку на кишенью, на "прошивку", комір і на груди, так виходив спинзар з рукавами. А без рукавів виходив кожущок. Кушнір самий вишивав чічки на кожусі. Сардаки були такі за довгі, ек куртки, з малої єгнети ґазди шили зимові шепки. "Пилци" – робилися з телечої шкіри. Телі мало мати 2-3 місеці. Єго різали і ту шкіру солили, посипали муков і несли до кушніря а вин собі то виробе'в.

Оберок шили з сірої одежі, вин був май гоноровий перед сардака. Бо казали, шо хто убравси в оберок то май гоноровий парубок.

Челідь носила сиві обереки і черлені фустки. Хто ни був пустий, тримав маржинку і сам собі робив уберю. Так собі жили у давнину.

Віталій ДМИТРЮК,
снт. Путила, Буковина, фото автора

Ганна, Орест і Ярослав Сеньківі зі своїми роботами

ДЯКУЮ ЗА ДОВГООЧІКУВАНИЙ РОЗУМНИЙ ПОСІБНИК

Подруга студентських літ подарувала мені книгу, яка тільки-но вийшла з друку і ще приємно пахла друкарською фарбою. Книга називається "Моя Гуцульщина. Уроки гуцульщинознавства в початковій школі". Упорядник, автор вступної статті і літературний редактор — Аделя Григоруk.

Це дуже гарний посібник для вчителів початкової ланки освіти і не тільки.

Перше враження від книги — вона зроблена з любов'ю. З любов'ю до рідного краю, до дітей, до колег по цеху, яким, власне, й адресоване це видання.

Книга "Моя Гуцульщина. Уроки гуцульщинознавства в початковій школі" – плід невсипущої праці науковців, вчителів-новаторів, які серце віддають дітям і мають у своєму творчому арсеналі величезне розмаїття форм і методів роботи з вивчення гуцульщинознавства.

Вражає те, що концептуальні і педагогічні основи його не залишились лише проголошеними. Вони активно втілюються у практику роботи навчальних закладів Гуцульщини — цього незрівнянного, мальовничого краю.

Відмітною особливістю посібника є багатство краєзнавчого матеріалу і його наукове обґрунтування, вираженість основної думки про виховання патріотизму у дітей і молоді любові до рідної землі, до краю, де народився, бо ж загальновідомо, що в системі моральних цінностей людини ці поняття стоять на одному з перших місць.

Розмаїття палітри нестандартних форм проведення уроків: уроків-зустрічей, уроків-мандрівок, уроків-усних журналів і т.п. дозволяє учителю продовжити цікаву краєзнавчу роботу і на позакласних виховних заходах, і на уроках з інших навчальних дисциплін.

Багатство матеріалів посібника дає можливість їх практичного використання у роботі не лише вчителів початкової ланки освіти.

З великою вдячністю черпатимуть знання з цього посібника і вчителі-предметники старших класів, які знайдуть тут практичні поради з виховання у наших дітей любові до землі, яка їх зростила.

Величезна подяка упорядникові Аделі Григоруk і всім, хто причетний до цієї довгоочікуваної розумної і потрібної книги, за невтомну працю, за відповідальність перед поколіннями, за розуміння власної причетності до процесу творення нової людини, людини-особистості, людини-патріота.

Здоров'я всім і нових творчих здобутків на освітянській ниві!

Любов ТРОЯНСЬКА,
м.Улянівка, Кіровоградська обл.

Телеграма від 20/01/2011 р.
Косів Івано-Франківська обл.
Петру Дмитровичу Гавуці

Дорогий Петре Дмитровичу! Дякую за журнал. Читаю і пізнаю рідний край, себе в ньому. Ваша благородна праця не пропала. Дім творчості в Криворівні – чудо.

Дмитро ПАВЛИЧКО,
член НСПУ, лауреат Шевченківської премії, Герой України, м. Київ

Дякую видавництву "Писаний Камінь" на чолі з Михайлом Павлюком і редколегії нового журналу "Гуцули і Гуцульщина" за прекрасний подарунок – випуск у світ цього чудового часопису.

Мене приємно подивували перші два числа цього видання. Вони зроблені на європейському рівні, високопрофесійно, вміщують багато цікавого і водночас різножанрового матеріалу. А ще гарно оформлені та проілюстровані.

Так і далі тримати!

Марія ВЛАД,
член НСПУ, лауреат премії "Благовіст",
дипломант конкурсу "Коронація слова", м. Київ

Із великим задоволенням читала ваш журнал. Вважає різноманітна інформація, цікава подача, висока поліграфія... З приємністю висловлюю щирю вдячність за сучасне, що не поступається закордонним, українське видання.

З нетерпінням чекаю нових чисел часопису.

Ніна БОРДАН,
м. Теплодар Одеської області

МОЛОДИЙ СКУЛЬПТОР ВІКТОР ГЛІБЧУК

Потяг до художнього дерева, малярства, скульптурної та архітектурної творчості у Віктора Глібчука проявився у ранньому віці: на підвіконнях його рідної хатини в Черганівці п'ятирічний хлопчик експонував виліплених ним з пластиліну пташок та звірят, мерседе-

си й тойоти, мальовані "портрети" Шевченка, Коновальця й Бандери, а в подвір'ї - власні дерев'яні "хатинки".

Уже в п'ятому класі вирізьблював скриньки, рахви, тарелі, булави. У восьмому зацікавився пластичною різьбою, а в десятому – художніми меблями і дерев'яною скульптурою. Спочатку виготовив для своєї кімнати диван та цікавої конфігурації журнальний столик, які прикрасив узорами з пластичних елементів. А далі його творчий доробок поповнили чимало нових журнальних столиків та інших художніх меблів, шахівниці, декоративні пласти під роги оленів, опудала звірів і птахів. З легкої руки художників Йосипа Приймака та Богдана Романишина почав створювати скульптури казкових персонажів. Тягнувся і до роботи в камені: в одинадцятому класі викарбував на трьох плитах прізвища учасників визвольної боротьби села Вижного Березова, які встановлені тут біля могили Борцям за волю України.

Змалку днями спостерігав, як будували у селі хати. Йому випало на долю і самому спільно з іншими майстрами зводити в різних куточках України дерев'яні будівлі у гуцульському стилі. Крім цього, він їх ху-

дожно оздоблював.

Останнім часом виготовляє дерев'яні сходи зі статуями та прикрашеними пластичною різьбою баясинами, гуцульські брами, гойдалки для дитячих майданчиків, декоративні пласти, на одному з яких барельєфні портрети юнака і дівчини виконав з натури. Це незважаючи на те, що молодий митець не має фахової художньої освіти. Можливо, завдяки цьому не відчуває комплексів перед канонами, сміливо й природньо відтворює у скульптурних творах як реальних осіб, так і статуї міфологічних богинь, персонажі українських народних

казок, в тому числі і представників анімалістичного світу (скульптури Лисички, Вовка, Зайця, Ведмедя, Кабана, Оленя тощо).

Саме твори з інтер'єрної та садово-паркової дерев'яної скульптури і складають найвагоміший доробок 23-річного Віктора Глібчука. Їх у нього майже п'ятдесят. Більше тридцяти з них – у різних районах міста Києва. Інші – в Одесі та Одеській області, у Криму і на Львівщині, на рідній Косівщині та в Косові (вулик з барельєфним зображенням кобзаря). Скульптурні твори виготовляє так, щоб вони гармонійно вкомпону-

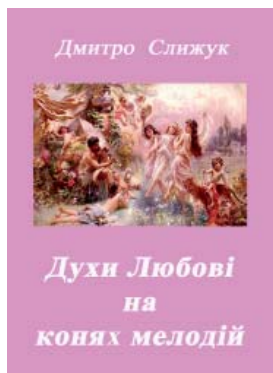
вались в інтер'єр та екстер'єр, альпійські гірки чи дендрологічні насадження. Дендрологія – одне з найулюбленіших його захоплень.

Пропонуємо увазі читачів окремі роботи із циклу "Скульптурні підставки для вазонів" та інші твори молодого скульптора з Черганівки.

Володимир БОЙЧУК

ВИДАННЯ, які нещодавно побачили світ у "Писаному Каміні"

Слижук Д.Ю.

Духи Любові на конях мелодій. – Косів: Писаний Камінь, 2010 – 200 с.

Книжка Дмитра Слижука "Духи Любові на конях мелодій" є своєрідним одкровенням пізнання навколишнього світу.

Вона буде відкриттям кожному, хто шукає,
здумується над своїм призначенням,
намагається збагнути те, чого очима не побачиш.

Кузик Я.О.

Дмитро Загул: Який він? – Косів: Писаний Камінь, 2010 – 46 с.

Видання, що анонсується, – це спроба зібрати спогади,
згадки про Дмитра Загула як людини, як інтелігента.

Книжка прислужиться багатьом читачам, кому не байдужа доля
і творчість цього поета, перекладача,
літературознавця, критика.

Арсенич Д.М.

Гра. – Косів: Писаний Камінь, 2011 – 56 с.

Про що поезії збірки? Про те, що болюче хвилює
небайдужу людину, патріота, природолюбця.

В образній поетичній формі автор веде розмову
з читачем довірливо і переконливо.

Як окремий цикл подано жартівливі коломийки.

Художнє оформлення Антона Григорука.

Великодні дзвони: Альманах – Косів: Писаний Камінь, 2011. – 112 с.

Упорядник Марія Боечко, художнє оформлення Радомира Вихора,
музична редакція Богдана Гриньовського.

"Великодні дзвони" – збірка пісенного фольклору.

У книжці зібрані великодні пісні з їх нотним записом,
народні ігри та привітання.

Адресується широкому загалу читачів,
працівникам освіти та культури.

ЗАМІЄТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ

Іван Андрусак

Іван Андрусак народився 1 лютого 1923 року у селі Биткові Надвірнянського району Івано-Франківської області, в Україні.

Його тато, Василь, народився 16 листопада 1898 р. в Биткові. Мама — Марія Димид народилася 23 серпня 1903 р. у тому ж селі. Тато помер 4 серпня 1926 р., проживши 28 років. Мама померла 20 квітня 1931 р., також проживши 28 років.

У родині не було більше дітей, залишився круглим сиротою. Дитячі роки не були радісні, дуже часто ходив на цвинтар, щоб на могилах батьків у молитві розказати їм про своє горе, з великою вірою до Бога, що родичі його вислухають.

У 1932 р. суд надав право бабусі Катерині Димид опікуватися сиротою.

І.Андрусак у селі закінчив чотири класи початкової школи, після того перейшов до десятирічної школи в Биткові, де навчання проводили польською мовою. Опісля брав навчальні курси в торговельній школі і бухгалтерії. У 1938 р. з рани читальні "Просвіта" вислано І. Андрусак на просвітянські бібліотечарські курси до Надвірної, які успішно закінчив. Рівно ж брав активну участь у спортивному житті.

Рік 1939, місяць вересень. Советська армія зайняла територію Волині та Галичини. Советські політруки вели шалену агітаційну пропаганду про щасливе, заможне і радісне життя в Союзі. Однак приходили відомості про те, що відбуваються масові арешти, переважно української інтелігенції, науковців, багатих господарів і підозрілих людей.

І.Андрусак вирішив піти на курси фінансово-податкових працівників. Першу працю як податково-фінансовий інспектор одержав у Надвірній. Рівночасно був податково-фінансовим референтом Битківської селищної ради. Також став членом Організації Українських Націоналістів.

2 липня 1941 року угорські війська зайняли Битків.

Угорська окупаційна влада на перших порах не дуже втручалася в громадське життя українців, які цим скористалися і швидко організували своє самоврядування. На копальні в середині 1941 року було створено "Січ" — озброєний загін самооборони, який взяв під охорону всі важливі об'єкти нафтопромислу.

Ініціатором створення "Січі" був колишній сотник УГА, мабуть, член ОУН, інженер Іван Яремич. До загону, що нараховував май-

же десять осіб, входили хлопці з Биткова і навколишніх сіл. Командиром "Січі" став Євген Кузьмин, колишній польський підстаршина, писарем — Василь Корж, культреферентом — Іван Андрусяк.

1943 рік. Проголошено утворення Української Дивізії "Галичина". Добровільно зголосився в її ряди, щоб у боротьбі з відвічним московським ворогом здобути незалежність України.

Почали набирати вояків до різних родів військових частин. І.Андрусяк потрапляє на піонерський вишкіл до міста Кельна над рікою Рейном.

Наприкінці червня 1944 р. виїжджає на старшинський вишкіл до Чехії. Там довелося перебувати аж до закінчення війни. В січні 1945 році Дивізія почала залишати Словаччину в поході на захід, через Австрію аж до Словенії, що в тому часі була складовою Югославії. На терені Словенії і Хорватії відбувалися бойові сутички з тітовськими партизанами. В міжчасі прийшло до певного порозуміння між проводами Дивізії і партизанами. У березні 1945 року Дивізію перенесено до Австрії, в околиці Клягенфурту, на передову фронтову зону. Капітуляція 8 травня 1945 р. не була несподіванкою. Відступали із фронтової смуги, щоб швидше і далі добиратися на захід і не потрапити більшовикам у руки. Опинилися в місті Шпіталь, неподалік кордонів Австрії та Італії, де склали зброю перед англійською армією.

З Австрії всіх дивізійників перевезли до Італії, у Венецію, а через тиждень до Белярії, близько міста Ріміні.

Вересень 1945 року. Англіїці перевозять дивізійників з Белярії до упорядкованого табору в Ріміні, де відбувалися навчання, матуральні курси, освітні курси, курси для малограмотних і неграмотних, шоферські курси і т. п. Британський уряд почав ліквідовувати табір з метою перевезення дивізійників на терени Англії. І.Андрусяк потрапляє до міста Шефільд за дроти. Після кількох тижнів 2200 полонених відправлено з Шефільду до табору в Горблінку для роботи в сільському господарстві.

З часом вдалося нав'язати контакти з українськими організаціями в Америці, Канаді, Німеччині і Аргентині, які дуже радо допомагали українською літературою. Отримуючи українську пресу: з Америки — "Свободу", з Канади — "Новий Шлях", вояки мали змогу нав'язати контакт з рідними, що проживали тоді в Америці чи Канаді. У 1948 році дивізійників було звільнено з полону, і вони виїхали до міста Галіфакс, Йоркшир.

У 1950 році Іван Андрусяк одружився з Анною Кравців, родом із села Березка (район Сянік, сьогодні Польща). Того ж року подав заяву на виїзд до Канади і отримав дозвіл. 26 листопада Іван Андрусяк з дружиною приїхали до Торонто. Почав працювати на будові першої в Торонто електривні. Потім його призначили до магазину з будівельними матеріалами. Згодом компанія перевела його на такі самі роботи на інші проекти. Роз'їжджав по інших провінціях і містах Канади, де йшла індустріальна будова. Пропрацював там 38 років до пенсійного віку.

В січні 1951 року вписався у члени Українського Національного Об'єднання. На загальних зборах УНО того ж року його було вибра-

но секретарем організації. В Управі виконував різні обов'язки. Також в Управі УСГ довгі роки виконував працю містоголови і т. п. Організовував демонстрації: перед советською амбасадю в Оттаві — у 50-ліття Голодомору в Україні, перед парламентом Онтаріо в Торонто — у зв'язку з Чорнобильською трагедією і багато інших.

У Торонто в 1972 році було створене Гуцульське Товариство, головою якого обрано Івана Андрусяка. Товариство вело велику культурно-освітню роботу, видавався журнал "Гуцульщина", ініціатором і редактором якого був св. п. д-р Мирослав Небедюк.

1992 рік. Подорож в Україну. Сповнилися мрії — Україна вільна! Вперше Іван Андрусяк потрапляє до столиці — Києва, а далі до Івано-Франківська, де його зустріли під звуки національного славня.

У 1993 році відбувся Перший Гуцульський Конгрес в Івано-Франківську. З'їхалися гуцули з різних країн свого поселення до рідної неньки України, щоб зустрітися і побувати разом зі своїми земляками у вільній, незалежній Україні. Були делегати з Великої Британії, Франції, Німеччини, Росії, Румунії, Америки, Бразилії, Аргентини, Канади. На цьому Конгресі І.Андрусяк виступив зі словом-привітом.

Відвідуючи Україну протягом дев'яти років, мав нагоду брати участь у громадському, культурному і політичному житті народу. Перебуваючи в Києві, відвідав Бабин Яр, де помолився за розстріляних німцями українських націоналістів. В міру можливостей допомагав людям у перші роки Незалежності. Також фінансово підтримував будівництво церкви у Биткові. Неодноразово відвідував м.Косів, був учасником XII Міжнародного Гуцульського фестивалю.

На терені Канади брав активну участь в організаційному і політичному житті української громади міста Торонто. Від 2004 року очолював Головну Управу Української Стрілецької Громади Канади, котра була заснована в січні 1928 року полковником Євгеном Коновальцем. Був почесним членом Дирекції Українського Національного Об'єднання Канади.

Виховав двоє дітей — донечку Рому і сина Ярослава. Обоє навчалися у суботній Рідній Школі при УНО. Рома була пластункою, а Ярослав — членом Молоді Українського Національного Об'єднання.

2 лютого 2011 року в Торонто відійшов у вічність голова Української Стрілецької Громади Канади, почесний член Дирекції Українського Національного Об'єднання Канади, відомий громадський діяч і великий патріот України св. п. Іван Андрусяк. Усе своє життя присвятив справі України та української громади Канади. Активний діяч в системі УНО і великий прихильник тижневика "Новий Шлях".

Дмитро Павличко, лауреат Шевченківської премії;

Богдан Бенюк, лауреат Шевченківської премії;

Петро Бенюк, народний артист України,

Володимир Грабовецький, заслужений діяч науки і техніки, доктор історичних наук, академік;

Петро Сіреджук, доктор історичних наук, професор;

Василь Біленчук, засновник Товариства "Гуцульщина" у Львові, та всі гуцули, які знали Івана Андрусяка.

ВІРНИЙ СИН ГУЦУЛЬЩИНИ

Микола Домашевський

Сумна звістка прилинула через океан в Україну – 17 грудня 2010 року на 86-му році життя в американському місті Чикаго відійшов на вічний спочинок доктор Микола Домашевський – вірний син Гуцульщини, учений-історик, громадський діяч української діаспори в США, член координаційної ради Косівського осередку Наукового товариства імені Шевченка.

Микола Домашевський народився 17 жовтня 1925 р. у селі Микуличині на Гуцульщині в родині Василя і Євдокії Домашевських. Василь Домашевський (1900 р.н.) відомий на Гуцульщині як активний громадський і політичний діяч 20-40-х років. Уже в 1922 році він заснував у рідному селі Товариство "Просвіта", бере участь у створенні профспілки лісових робітників, закладає молочарню "Верховина", організовує у гуцульських селах молодіжне товариство "Каменяр". У 1922 році Василь Домашевський вступає до Радикальної партії, а у 1930 р. його обрано на вїта села Микуличина. У березні 1944 року Василя Домашевського, як заручника, розстріляно німецьким гестапо. Після цього його дружина Євдокія з п'ятьма малолітніми дітьми, серед яких був і Микола, подалися в еміграцію.

Микола Домашевський у Німеччині студював в Українському вільному університеті, а в США – у Лайова і Рузвельт – університетах. У 1979 році захистив докторську дисертацію у Кенгсінгтонському університеті в США.

Доктор Микола Домашевський свою головну діяльність присвятив організації Гуцульського громадського життя, як у США, так і в Україні. Утворено Гуцульське товариство "Чорногора в Чикаго" в 1996 році, Гуцульський дослідний інститут у 1968 році та його відділення в Україні у 1996 році. Конференцію Гуцульських товариств Америки і Канади в 1971 році. Окрім цього, він був дійсним членом Української вільної академії наук у Канаді, об'єднаних українців у США, об'єднаних славистів США і Канади та інших українських організацій.

Спільно з лікарем Василем Стефураком та доктором Іваном Доторуком Микола Домашевський організував видання ілюстрованого журналу "Гуцулія", який розповсюджувався серед гуцулів США, Канади, Австрії, Аргентини та країн Європи. З 2000 р. видання журналу перенесено з Чикаго до м. Косова. Він був ініціатором авторського колективу для видання "Історія Гуцульщини" в Чикаго.

го. Перший том "Історії" вийшов з друку в 1975 р., його перевидано у Львові у 1995 році. У ньому подані загальні відомості про Гуцульщину, її традиції, фольклор, архітектуру, ужиткове мистецтво. Окремі розділи цього тому відтворюють результати оригінальних досліджень, виконаних науковцями Гуцульського дослідного інституту в Чикаго. В II і III томах вміщені нариси з історії міст і сіл Гуцульщини, інформація про видатних діячів минулого і сучасного, короткі етнографічні розвідки тощо. Вони є наслідком опрацювання і узагальнення численних дописів десятків людей і складені згідно спеціального запитальника, розробленого і розісланого Гуцульським дослідним інститутом.

Після здобуття Україною незалежності Микола Домашевський прибув на рідну землю для участі в конференції "Проблеми Гуцульщини". Урочисто приймали Миколу Домашевського і його дружину Катерину Домашевську з Гаврилківих у Львівському лісотехнічному інституті. З того часу розпочалася творча співпраця з Регіональним об'єднанням дослідників Гуцульщини у Львові та Науковим товариством імені Шевченка, яка тривала до останніх днів життя Миколи Домашевського. Найвагомим її досягненням стало видання четвертого, п'ятого і шостого томів "Історії Гуцульщини" уже в Україні. Тематика цих томів достатньо широка, вона охоплює найповнішу наукову інформацію про природу, населення, господарство, будівництво, а також культуру, історію, літературу, освіту і народне мистецтво. Окремі статті висвітлюють діяльність організації та проблеми сьогодення. Багатотомна "Історія Гуцульщини" стала вагомим вкладом у пізнання Гуцульщини, її популярність з роками зростає.

Висліди багатогранної діяльності Миколи Домашевського, його велика відданість справі, якій він себе присвятив, широкий світогляд, аналітичний розум і, що найважливіше, любов до рідної землі постійно викликала в нас щире захоплення і глибоку повагу. Великий вклад у його плідну працю внесла дружина – Катерина Домашевська, відома публіцистка і громадська діячка, а також їх сини Василь і Любомир, активісти української діаспори.

Регіональне об'єднання дослідників Гуцульщини і суспільно-культурні товариства у Львові і Косові щиро сумують з приводу неоправної втрати, якою стала для нас смерть доктора Миколи Домашевського.

Пам'ять про нього, як про великого патріота України, знавця і дослідника рідної Гуцульщини, палкого ентузіаста української справи на далекому американському континенті назавжди залишилась в серцях його друзів і приятелів, усіх, хто знав і шанував його.

Нестор Библюк, Григорій Гуцуляк, Петро Лосюк, Аделя Григорук, Микола Близнюк, Василь Шкурган, Дмитро Ватаманюк, Калина Ватаманюк, Анна Богдан, Катерина Сусак, Володимир Тутуруш, Любомир Держипільський, Ігор Яремін, Іван Зеленчук, Петро Шкрібляк.

Кухня Гуцульщини

ДОБРА ПАСКА

2 л молока, 15 жовтків, 5 цілих яєць, 0,5 кг цукру, 400 г масла (розтопити), 1 столова ложка сметани, 1 пачка дріжджів, борошна скільки забере.

Це все змішати й розчинити тісто, щоб росло. До смаку підсолити. Додати трохи олії та горілки.

Як тісто буде готове, виставити в формочки і пекти в духовці.

ПАСКА "ЦАРСЬКА"

1 кг домашнього сиру, 5 яєць, 200 г рослинного масла, 400 г сметани, 2 склянки цукру, 4 пачки ванільного цукру, 2 склянки ізіуму, сіль.

Перебрати ізіум і замочити у воді на 1 годину, а тоді викласти на салфетки, аби просушити. Сир перетерти через сито, додати яйця, олію, сметану. Все добре змішати. Викласти в каструлю і перемішувати, аби не пригоріло. Довести до кипіння. Покласти в холодну воду для "загартування" і мішати до повного охолодження.

Додати цукор, ваніль, ізіум і ще добре вимішати. Форму для випічки вистелити змоченою у воді марлею і тоді приготовлену масу покласти для пригнітання. Витримати в холодильнику 12 годин. Викласти на красиве блюдце, акуратно знявши марлю. Прикрасити паску тертим шоколадом, мармеладом або ягідками калини.

МЕДОВИК

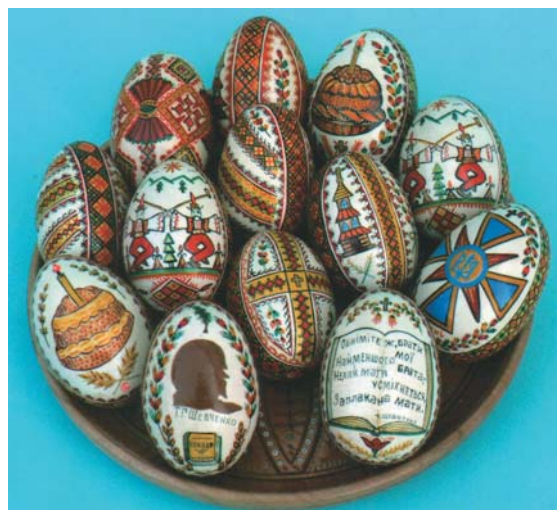
Для тіста: 1 склянка цукру, 1 склянка міцного свіжого чаю, 3 склянки борошна, 2 яєць, 3 столові ложки питтєвої соди, 1 склянка подрібнених грецьких горіхів, 1 склянка родзинок 1 склянка меду, 2 столові ложки олії. Мед, цукор, чай, борошно, яйця, соду та олію змішати і розтерти до густини сметани, додавши корицю і гвоздику, горіхи та родзинки. Все це викласти на змащений жиром лист. Пекти в духовці протягом години. Виймати холодним.

ТОРТ ГОРІХОВИЙ

Тісто: 10 яєць, 2 склянки подрібнених волоських горіхів.

Крем: 2 повні столові ложки вершкового масла, 6 чайних ложечок какао, 0,5 склянки цукрової пудри або цукру, 1 яйце.

Білки збити, жовтки розтерти з цукром, все змішати і додати подрібнені горіхи. Масу викласти у змащену вершковим маслом і посипану сухарями тортівницю й випікати в духовці при температурі 160° С протягом 40-60 хвилин. Коли бісквіт охолоне, треба його оздобити кремом і половинками горіхів.

Писанки Ярослава і Ганни Сеньківих

Із покоління у покоління

Нещодавно в Косівському музеї народного мистецтва та побуту Гуцульщини в справжнє свято перетворилося відкриття персональної виставки Маринки, Володимира та Анатолія Коваленків. На суд глядача діти виставили 70 своїх робіт з малярства, вишивки та кераміки.

Стимулом їм у всьому є отримання нагород з рук таких людей як Борис Олійник – поет, Герой України, лауреат державних премій Т.Г. Шевченка, керівник області та району, колишнього ректора КДПДМ, заслуженого працівника освіти України Катерини Сусак і багатьох інших.

Новими доробками юних умільців тішилися не тільки їхні рідні, а й поетичні члени тутешніх організацій НСХУ та НСМНМУ, педагоги та друзі по навчанню.

Шановні читачі!

Редакція (редколегія) журналу “Гуцули і Гуцульщина” приймає замовлення на публікацію реклами від юридичних та фізичних осіб.

За довідками звертайтеся, будь ласка, до нас за телефонами, звичайною чи електронною поштою, вказаними на початку журналу.

Заходьте! Телефонуйте! Пишіть нам!

На I-й сторінці обкладинки робота худ. **Антон Григорука** “Великдень”.

На IV-й сторінці обкладинки акварелі худ. **Богдана Тихонюка**.

Художнє оформлення часопису **Антон Григорука**

Надруковано з готових діапозитивів у МП “Евріка”

Друк офсетний. Обсяг арк. Замовлення 312

